

Rapport 2017:9

ptu politikernas
trygghetsundersökning

Politikernas trygghets- undersökning 2017

*Förtroendevaldas utsatthet och oro för
trakasserier, hot och våld 2016*

brå

Politikernas trygghetsundersökning 2017

Förtroendevaldas utsatthet och oro för
trakasserier, hot och våld 2016

Rapport 2017:9

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

ISSN 1100-6676
ISBN 978-91-87335-89-1
URN:NBN:SE:BRA-728

© Brottsförebyggande rådet 2017
Författare: Anna Frenzel
Omslag: Tove Hennix
Produktion: Ordförandet AB
Tryck: Lenanders Grafiska AB

Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08-527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna rapport kan beställas hos bokhandeln eller hos Wolters Kluwer, 106 47 Stockholm
Telefon 08-598 191 90, fax 08-598 191 91, e-post kundservice@wolterskluwer.se

Förord

I Politikernas trygghetsundersökning tillfrågas ordinarie ledamöter i Sveriges riksdag och fullmäktigeförsamlingar (kommuner, landsting och regioner) om utsatthet för trakasserier, hot och våld under föregående år.

Detta är den fjärde kartläggningen som Brottsförebyggande rådet (Brå) redovisar på uppdrag av regeringen. Den första undersökningen var en fullskalig testundersökning, och den tredje undersökningen behandlade utsatthet under valåret 2014. I årets rapport är det därför första gången som det är möjligt att jämföra utsattheten mellan två mellanliggande år (2012 och 2016), vilka är mer jämförbara än ett mellanliggande år och ett valår. Rapportens författare är Anna Frenzel, utredare vid Brå.

Brå vill rikta ett stort tack till de drygt 8 000 politiker som deltagit genom att besvara frågorna i Politikernas trygghetsundersökning 2017. Utan era svar hade vi inte kunnat beskriva er situation eller få tillräcklig kunskap om omfattningen och utvecklingen av trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda.

Stockholm i november 2017

Erik Wennerström
Generaldirektör

Thomas Hvitfeldt
Enhetschef

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	11
Bakgrund till undersökningen	12
Syfte och frågeställningar	16
Disposition.....	17
Metod	18
Population	18
Genomförande och datainsamling.....	19
Bortfall.....	20
Frågeinnehåll	21
Resultatredovisning.....	24
Tillförlitlighet och tolkningsutrymme.....	25
Politikers utsatthet	30
Utsatthet och oro	30
Händelserna	34
Politisk församling	38
Partitillhörighet.....	40
Region	42
Uppdragets typ och omfattning.....	45
Sammanhang, förövare och motiv	52
När och var.....	53
Om förövarna	53
Om motiven.....	57

Rapportering och polisanmälan	61
Stöd och säkerhetsåtgärder	66
Konsekvenser	70
Överväganden och faktiska konsekvenser	71
Mer om politisk församling, parti och polisregion.....	76
Politisk församling	76
Partitillhörighet	80
Polisregion	85
Referenser	90
Bilaga.....	93
Bilaga 1. Tabellbilaga	93

Sammanfattning¹

Syfte och metod

Syftet med Politikernas trygghetsundersökning (PTU) är att mäta omfattningen och konsekvenserna av trakasserier, hot och våld som förtroendevalda utsätts för, just i egenskap av förtroendevalda. Syftet med denna senaste undersökningsomgång är att också jämföra utsattheten under två mellanliggande år (2012 och 2016), och sätta resultaten i relation till hur utsattheten såg ut under valåret 2014.

Periodiciteten för PTU – att undersökningen genomförs vartannat år, så att varannan datainsamling rör ett valår och varannan rör ett mellanliggande år – har valts utifrån ett antagande om att utsattheten bland förtroendevalda kan vara högre under ett valår jämfört med under ett mellanliggande år. Kartläggningen ska utgöra ett underlag för framtida åtgärder som syftar till att motverka och förebygga trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda, både generellt och under valrörelser.

Detta är den fjärde kartläggningen som Brottsförebyggande rådet (Brå) genomfört, på uppdrag av regeringen. Ungefär 14 000 ordinarie ledamöter i Sveriges riksdag och fullmäktigeförsamlingar har tillfrågats om sin utsatthet för trakasserier, hot och våld under 2016. Datainsamlingen gjordes via en webbenkät, och de ledamöter som inte ville eller hade möjlighet att besvara enkäten via webben kunde istället besvara en postenkät, som skickades ut tillsammans med en påminnelse om undersökningen. Majoriteten av respondenterna besvarade dock enkäten via webben. Resultaten i denna rapport bygger på de förtroendevaldas upplevelse eller bedömning av händelser som skett.

---

¹ En engelsk version av denna sammanfattning finns på Brås webbplats, www.bra.se. Klicka där på fliken *Publikationer*, och skriv sedan in rapportnumret i sökfältet.

Var fjärde förtroendevald utsattes under 2016

Var fjärde förtroendevald (25 procent) uppger att de har utsatts för trakasserier, hot eller våld i samband med sitt politiska förtroendeuppdrag under 2016. När det gäller korruptionsförsök uppger 3,4 procent av de förtroendevalda att de utsattes för detta under 2016.

Utsattheten för trakasserier, hot eller våld är, totalt sett, jämn mellan kvinnor och män. Totalt handlar det om drygt 2 000 förtroendevalda. Majoriteten av dem utsattes vid upprepade tillfällen under 2016; endast 16 procent av de som utsattes uppger att det skedde vid ett enstaka tillfälle.

Utsattheten utgörs främst av hot och trakasserier, medan våld är ovanligare. Den vanligaste typen av hot och trakasserier var hot eller påhopp via sociala medier.

Det är en något större andel män som uppger att de utsatts för fysiskt våld och skadegörelse, jämfört med andelen kvinnor som uppger detta.

Yngre förtroendevalda var mer utsatta än äldre, och förtroendevalda män med utländsk bakgrund var mer utsatta än män med svensk bakgrund.

Utsattheten högre 2016 än 2012

Totalt sett har andelen förtroendevalda som uppger att de blivit utsatta ökat sedan 2012, då knappt 20 procent uppgav att de utsatts. Nivån för 2016 (25 procent) är dock lägre än valåret 2014 (28 procent). Detta mönster återfinns för såväl hot och trakasserier som våld, skadegörelse och stöld.

Bland förtroendevalda kvinnor är andelen som utsatts för hot/påhopp via sociala medier, fått hotfull e-post eller blivit uthängda på internet högre 2016 än både 2012 och valåret 2014. Detta mönster återfinns inte bland förtroendevalda män.

Storstadspolitiker, riksdagsledamöter och ordförande mer utsatta

Stockholmspolitiker inom kommun och landsting uppger att de utsatts i större utsträckning än förtroendevalda inom andra regioner. Riksdagsledamöter är betydligt mer utsatta (66 procent) än ledamöter i kommun- och landstingsfullmäktige (25 respektive 34 procent).

Utsattheten skiljer sig också åt beroende på typ av uppdrag och position; ordförande uppger oftare att de utsatts än ordinarie ledamöter. Kvinnor som hade en ordförandepost var utsatta i högre utsträckning än män i samma position.

På partinivå är den andel som uppger att de utsatts störst bland förtroendevalda inom Sverigedemokraterna (43 procent). Inom samtliga partier har andelen ökat jämfört med 2012, med mellan 0,8 och 7 procentenheter beroende på parti som studeras. Den största ökningen, mätt i procentenheter, har skett bland förtroendevalda i Socialdemokraterna.

Aktiva i sociala medier särskilt utsatta

Förtroendevalda som var mer aktiva på internet och i sociala medier uppger också oftare att de utsatts, jämfört med de som inte var lika aktiva. Bland förtroendevalda som var aktiva i mycket hög utsträckning på internet och/eller i sociala medier var andelen som uppger att de utsatts 58 procent, vilket kan jämföras med 12 procent bland dem som inte alls var aktiva på internet eller i sociala medier.

Även vilken typ av uppdrag den förtroendevalda har, och i vilken omfattning uppdrag utförs, påverkar den förtroendevaldas exponering. Undersökningen visar att utsattheten är högre bland de förtroendevalda som utövar sitt uppdrag på heltid, och även bland dem som har uppdrag i flera politiska församlingar.

Vanligast med manliga förövare i åldern 45–64 år

På frågorna om hur utsatta förtroendevalda uppfattade förövarens kön och ålder, är det vanligaste svaret att förövaren var en man i åldern 45–64 år.

Liksom 2012 och 2104 uppfattades förövaren 2016 oftast vara en förargad medborgare (36 procent) eller en rättshaverist (24 procent). Den andel som uppfattade förövaren som extremist² var däremot markant högre 2016 än 2012 (30 procent jämfört med 19 procent). Andelen som uppgav detta 2016 är nästan på samma nivå som under valåret 2014 (32 procent). Bland dessa är det vanligast att förövaren uppfattades tillhöra en högerextremistisk grupp.

Fortsatt låg anmälningsbenägenhet

Andelen händelser som polisanmäls är fortsatt låg; 19 procent av händelserna 2016 uppges ha polisanmälts, att jämföra med 17 procent 2012. Även under valåret 2014 uppgick andelen polisanmälda händelser till 19 procent. Våld, skadegörelse och stöld polisanmälde i högre utsträckning (41 procent) än hot och trakasserier (16 procent).

² Med extremist avses här någon som (av den som utsatts) uppfattas som medlem i en högerextremistisk/rasistisk grupp eller i en vänsterextremistisk grupp.

Som främsta skäl till att de inte gjort någon polisanmälan angav störst andel (27 procent) att de inte trodde att det skulle leda till något, och för nästan var fjärde förtroendevald var skälet att de såg händelsen som en del i uppdraget.

Totalt rapporterades nästan hälften av händelserna till säkerhetsansvarig inom partiet eller inom den politiska församlingen. Även här framkommer att händelser som rör våld, skadegörelse och stöld rapporteras i större utsträckning än hot och trakasserier.

Kännedomen om en eventuell handlingsplan gällande hot och våld mot förtroendevalda fortsätter att öka. Andelen förtroendevalda som *inte* hade kännedom om detta 2016 var 33 procent, att jämföra med 46 procent 2012. Detsamma gäller kännedomen om en eventuell säkerhetsansvarig; 26 procent av de förtroendevalda 2016 visste inte om det fanns en sådan funktion inom partiet eller inom den politiska församlingen, att jämföra med 38 procent 2012.

Behovet av stöd och hjälp ofta inte uppfyllt

Majoriteten av de som utsatts har inte känt något behov av stöd eller hjälp. Av dem som känt ett stort behov av stöd och hjälp uppger dock en tredjedel att de inte fått något stöd alls. Det är en större andel kvinnor än män som uppger detta.

Bland dem som trots allt uppger att de fått stöd eller hjälp, uppger 64 procent 2016 att de fått det av en annan förtroendevald. Sett över tid har denna andel ökat; 2012 var den 49 procent.

Fortfarande påverkas många i sitt förtroendeuppdrag

Den vanligaste konsekvensen av utsatthet, eller oro för att utsättas, var att man undvikit att engagera eller uttala sig i en specifik fråga. Bland förtroendevalda som utsatts finns stora skillnader i andelen som uppger att de påverkats, beroende på vad de utsattes för. Bland dem som utsatts för våld, skadegörelse eller stöld hade en högre andel påverkats av sin utsatthet, än bland dem som utsattes för hot och trakasserier.

Inledning

Sverige har ett demokratiskt styrelseskick där medborgarna i allmänna val utser de förtroendevalda som ska representera dem i fullmäktige och riksdag. Demokrati bygger på kommunikation mellan väljare och förtroendevalda; frågor ska bemötas och åsikter debatteras. Väljarna har rätt till, och bör, ifrågasätta de förtroendevaldas åsikter och beslut, men endast på ett sådant sätt att varken förtroendevalda eller väljare känner sig hotade.

Förtroendevaldas synlighet och tillgänglighet är viktiga faktorer för att kunna upprätthålla en god kommunikation med väljarna. Det stärker demokratin när förtroendevalda rör sig fritt mellan till exempel hemmet och arbetet, debatterar i sociala medier och deltar i torgmöten. På motsvarande sätt försvagas demokratin om tillgängligheten till de förtroendevalda minskar. Ju mer exponerade förtroendevalda är, desto större är dock risken att utsättas för trakasserier, hot och våld.

Att utsätta förtroendevalda för denna risk är att i förlängningen även utsätta det demokratiska styrelseskicket. Om förtroendevalda påverkas att agera eller besluta annorlunda, eller till och med lämna sina uppdrag, på grund av utsatthet, riskerar det politiska systemet att förlora en del av sin demokratiska legitimitet. Det kan också försvåra rekryteringen av nya förtroendevalda och även på så sätt påverka representativiteten (Joyce 2013, SCB 2013).

Detta är den fjärde kartläggningen som Brottsförebyggande rådet (Brå) genomfört, på uppdrag av regeringen, där ordinarie ledamöter i Sveriges riksdag och fullmäktigeförsamlingar (kommuner, landsting och regioner) tillfrågas om utsatthet för trakasserier, hot och våld.

Bakgrund till undersökningen

I kriminalstatistiken finns inga särskilda brottskoder för brott som specifikt drabbar förtroendevalda. Därför kan kriminalstatistiken inte användas till att undersöka deras utsatthet. Dessutom är benägenheten låg vad gäller att polisanmäla trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda (Brå 2015), vilket innebär att antalet anmälda fall i kriminalstatistiken skulle vara betydligt mindre än antalet faktiska fall. De anmälda fallen skulle därmed inte ge en representativ bild av förtroendevaldas utsatthet. Dessutom skulle kriminalstatistiken inte fånga upp en av de vanligaste påverkansformerna, trakasserier, som kan vara väldigt subtila och inte alltid utgör brott (Brå 2005, Brå 2008, Brå 2009b, Brå 2012, Brå 2014b, Brå 2015, Brå 2016).

Därför gav regeringen Brå i uppdrag att genomföra en undersökning av omfattningen och utvecklingen av hot och våld mot förtroendevalda i Sverige. Uppdraget ingick som en del i åtgärd 11 i den nationella handlingsplanen för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (Regeringen 2011).

Brå gjorde därmed en första kartläggning, som redovisades i rapporten *Politikernas trygghetsundersökning 2012* (Brå 2012). Året därpå fick Brå uppdraget att göra ytterligare en kartläggning, som resulterade i rapporten *Politikernas trygghetsundersökning 2013. Utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld* (Brå 2014b). Brå fick därefter återigen förnyat uppdrag att undersöka de förtroendevaldas utsatthet, denna gång med fokus på valåret 2014. Resultaten presenterades i rapporten *Politikernas trygghetsundersökning 2015. Förtroendevaldas utsatthet under valåret 2014* (Brå 2015). Årets rapport, som är den fjärde i ordningen, studerar förtroendevaldas utsatthet under 2016.

Sommaren 2017 antog regeringen en ny handlingsplan mot hat och hot mot journalister, förtroendevalda och konstnärer (Regeringen 2017). Syftet med den nya handlingsplanen är att stärka arbetet med att förebygga och hantera hot och hat mot journalister, politiskt förtroendevalda och konstnärer, eftersom dessa aktörer anses vara särskilt utsatta i det demokratiska samtalet. I handlingsplanen framkommer bland annat att Brå ska få i uppdrag att genomföra Politikernas trygghetsundersökning även för valåret 2018.

Resultat utifrån tidigare PTU

Resultaten från den förra *Politikernas trygghetsundersökning*, PTU 2015, visade att nästan var tredje förtroendevald utsattes för trakasserier, hot eller våld under valåret 2014 (Brå 2015). Detta var en högre andel utsatta än i den föregående undersökningen, PTU 2013, som visade att var femte förtroendevald

utsattes under 2012 (Brå 2014b). Man ska dock komma ihåg att de två undersökningsåren ifråga inte är helt jämförbara, eftersom 2014 var ett valår, medan 2012 var ett mellanliggande år.

I både PTU 2015 och PTU 2013 identifierades vissa riskgrupper som var mer utsatta än andra förtroendevalda. Det handlar till exempel om riksdagsledamöter, heltidspolitiker och kvinnor som innehar en ordförandepost. En annan grupp som var betydligt mer utsatt än övriga var yngre förtroendevalda (29 år eller yngre), och då särskilt yngre män.

I båda rapporterna konstateras också att få utsatta gör en polisanmälan. Det är istället vanligare att händelsen rapporteras till någon annan än polisen. Den vanligaste konsekvensen av utsatthet eller oro för att utsättas var självcensur; att man exempelvis undviker att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga på grund av oro eller utsatthet.

Arbetet med Politikernas trygghetsundersökning har visat att det behövs förslag på hur händelser mot förtroendevalda kan förhindras och hanteras. Mot bakgrund av Politikernas trygghetsundersökning och Brås tidigare forskning om otillåten påverkan, publicerade Brå skriften *Att förhindra och hantera incidenter mot förtroendevalda* (Brå 2014c). Skriften tar upp behovet av grundskydd och hur man kan förhindra händelser, samt vilka åtgärder som bör vidtas vid en händelse.

Utifrån en utvärdering av den första Politikernas trygghetsundersökning (PTU 2012), som var en testundersökning, omarbetades enkäten inför påföljande kartläggning (PTU 2013). Framst var det strukturen som förändrades och frågor som ströks. En fördjupning av resultaten från PTU 2012 och PTU 2013 publicerades i oktober 2014 (Brå 2014d). Fördjupningen tar upp hur metodförändringarna inför PTU 2013 påverkat resultaten. Det finns flera indikationer som tyder på att PTU 2013 fångat upp fler ”mindre allvarliga händelser” än PTU 2012. I stora drag stämmer dock huvudresultaten från PTU 2012 överens med PTU 2013. På grund av de förändringar som genomfördes inför PTU 2013, görs jämförelser över tid enbart mellan PTU 2013 och senare rapporter, och inte utifrån PTU 2012.

I samband med PTU 2012 gjordes även en studie som vände sig till förtroendevalda som valt att hoppa av sina uppdrag. Det visade sig dock att få förtroendevalda hade lämnat sina uppdrag på grund av utsatthet (Brå 2012).

Andra studier om förtroendevaldas utsatthet

Nedan följer en kort beskrivning av andra undersökningar som gjorts på området, främst i Sverige. Syftet är att ge en bakgrund

och visa vilken kunskap som finns. Det är dock viktigt att ha i åtanke att olika undersökningar använder olika datainsamlingsmetoder och frågedesign, och att dessa undersökningar varken kan eller bör jämföras vad gäller utsatthetsnivåer.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) genomförde 2016 en enkätundersökning bland säkerhetsansvariga (eller personer i motsvarande funktion) i samtliga kommuner, landsting och regioner i Sverige (SKL 2016). Det var en uppföljning av en liknande studie som SKL genomfört 2013 (SKL 2014a). Nästan hälften av dem som besvarat enkäten uppgav att det förekommit fall av hot, hat eller våld under perioden januari 2015 till juni 2016. Ungefär en tredjedel uppgav också att det fanns en handlingsplan för att *förebygga* hot, hat och våld, medan drygt hälften uppgav att det fanns en handlingsplan för att *hantera* utsatthet för hot, hat och våld. Detta är en klar förbättring sedan den föregående studien gjordes 2013, då endast 37 procent av kommunerna uppgav att de hade en handlingsplan för att hantera hot och våld mot förtroendevalda (SKL 2014a). SKL har också gett ut en skrift där utsatta förtroendevalda berättar om sina erfarenheter och tankar kring förtroendevaldas utsatthet (SKL 2014b).

Utöver dessa studier arbetar SKL även löpande med att stödja medlemmarna i arbetet med att förebygga och hantera hat och hot mot förtroendevalda (SKL 2017). SKL arbetar för att fler ska anmäla när de blir utsatta för hot eller våld, samt för en skärpt lagstiftning som ska skydda personer som utsätts för hot och våld i sitt demokratiska uppdrag. SKL arbetar också bland annat med att utveckla handlingsplaner och erbjuder kostnadsfria utbildningar för förtroendevalda i fullmäktige och styrelse.

Chefsåklagaren vid Åklagarkammaren i Norrköping fick 2014 i uppdrag av regeringen att kartlägga och analysera domstolarnas bedömning av straffvärdet för brott som rör hot eller våld mot förtroendevalda. Redovisningen av uppdraget, som presenterades i juni 2014 (Angervåg 2014), ger exempel på möjliga framgångsfaktorer för lagföring av brott mot förtroendevalda, bland annat att tydliggöra gärningspersonens motiv. Ett annat förslag är att brott mot förtroendevalda ska ges en tydlig kod redan vid polisanmälan. I rapporten redovisas 27 granskade domar. Inte i något fall har domstolen direkt hänvisat till den särskilda straffmättningsregeln³, men 20 domstolar har berört straffvärdet i domskälen. Straffmättningsregeln innebär att om särskilda omständigheter föreligger kan detta medföra att domstolen bör se allvarligare på gärningen och därför beakta detta vid bedömningen av straffvärdet, vilket i sin tur påverkar valet av påföljd.

---

³ 29 kap. 1 § 2 st. Brottsbalken.

Politi­høgskolan i Oslo (Norge) undersökte under 2013 utsatthet bland knappt 200 statsråd, stortingsrepresentanter och ersättare (Fischer Bjelland och Bjørge 2014). Drygt två tredjedelar (69 procent) hade någon gång utsatts för oönskade eller hotfulla brev, fax eller e-post kopplat till sitt politiska uppdrag. Som förtroendevald hade drygt en tredjedel någon gång utsatts för allvarigare händelser såsom fysiskt våld och hot om våld mot anhörig.

I en undersökning om folkvaldas villkor i kommunfullmäktige 2012 ställde Statistiska centralbyrån (SCB) två frågor om utsatthet för trakasserier, hot och våld (SCB 2013). Drygt 20 procent av ledamöterna i kommunfullmäktige svarade att de någon gång utsatts för trakasserier, hot eller våld, och nästan 15 procent svarade att de hade utsatts under den senaste mandatperioden (cirka två år). I samma undersökning tillfrågades också ledamöter som lämnat sina uppdrag under inne­stående mandatperiod om anledningen till avhoppet. Ett mindre antal personer uppgav att de hoppat av på grund av trakasserier av olika slag.

Göteborgs universitet har vid två tillfällen (2008 och 2012) genomfört *Kommun- och landstingsfullmäktigeundersökningen*. Resultaten från den första undersökningen (2008) visade att ungefär var tionde ledamot i landstingsfullmäktige varit utsatt för hot eller våld under de senaste tolv månaderna (Gilljam, Karlsson och Sundell 2010). Liknande resultat framkom även i den andra undersökningen (2012), då drygt 7 procent av de medverkande kommun- och landstingspolitikerna uppgav att de blivit utsatta för våld eller hot under motsvarande period (Karlsson och Gilljam 2014). Den vanligaste formen av utsatthet var aggression, tillmälen och skrik från gärningspersonen, följt av hot via brev eller e-post.

Säkerhetspolisen genomförde 2008 en studie som byggde på upprättade polisanmälningar om hot mot förtroendevalda under 2007 samt på intervjuer med utvalda personer i nyckelbefattningar (Säpo 2008). De vanligaste brottsrubriceringarna var olaga hot, ofredande och skadegörelse. Resultaten visade att politiker som var exponerade i medierna var mer utsatta för hot. Mer utsatta än andra var även kommunstyrelsens ordförande samt ledamöter i individutskott (nämnder som fattar beslut om enskilda personer). Sverigedemokraterna utsattes i högre grad än andra partier.

Kommittén om hot och våld mot förtroendevalda genomförde en undersökning 2005, som redovisades i betänkandet *Jakten på makten* (SOU 2006). Där framgick att under en femtonårsperiod var det fler än två av tre riksdagsledamöter, liksom en av tre

förtroendevalda i kommuner och landsting som hade utsatts för trakasserier, hot eller våld.

År 2004 undersökte Sveriges Kommuner och Landsting utsattheten bland ordförande i kommunstyrelser och kommunfullmäktige, i facknämnder samt i kommun- och stadsdelsnämnder (SKL 2004). Även presidier (ordförande och vice ordförande) i styrelser och nämnder i samtliga landsting tillfrågades. Av undersökningen framkom att nästan två av tio varit utsatta för trakasserier, hot eller våld under de senaste 18 månaderna.

Syfte och frågeställningar

Syftet med PTU är att mäta omfattningen och konsekvenserna av trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda. I årets kartläggning är syftet även att studera utvecklingen av utsattheten genom att studera de två mellanliggande åren 2012 och 2016, och att sätta dessa resultat i relation till valåret 2014. Kartläggningen ska kunna utgöra ett underlag för framtida åtgärder som syftar till att motverka och förebygga trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda, både generellt och specifikt under valrörelser.

Kartläggningen ska besvara följande frågeställningar:

- I vilken utsträckning utsätts förtroendevalda för trakasserier, hot och våld relaterade till deras förtroendeuppdrag?
- Vad utsätts de för?
- Vilka förtroendevalda utsätts?
- Hur ser anmälningsbenägenheten ut bland förtroendevalda som har utsatts?
- Hur ser omständigheterna kring händelserna ut?
- I vilken utsträckning är förtroendevalda oroliga för att bli utsatta?
- Vilka är konsekvenserna av trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda och deras oro för att utsättas?
- Vilken kännedom om eventuella rutiner kring säkerhet har de förtroendevalda?
- Hur ser utvecklingen ut när man jämför de två mellanliggande åren 2012 och 2016, och i relation till valåret 2014?

Disposition

Politikers utsatthet

I det första resultatkapitlet ges en övergripande beskrivning av andelen förtroendevalda som uppger sig ha blivit utsatta för trakasserier, hot eller våld under 2016, samt vad dessa personer utsattes för. Utsattheten redovisas också övergripande utifrån tre sektorer som förtroendevalda verkar inom: politisk församling, parti och region. Även förtroendevaldas utsatthet för korrupsionsförsök framgår i detta kapitel.

Sammanhang, förövare och motiv

I detta kapitel redovisas mer information om de händelser som de förtroendevalda uppgivit att de senast utsatts för. Utifrån enkätsvaren redovisas dels vad förtroendevalda har att berätta om förövaren, dels vilka motiv som framkommit och i vilket sammanhang händelsen inträffat.

Rapportering och polisanmälan

I det tredje kapitlet redovisas hur de utsatta har hanterat situationen, till exempel om polis kontaktades, om händelsen polisanmäldes eller rapporterades till någon annan. I kapitlet redogörs också för vilken kännedom de förtroendevalda har om eventuell handlingsplan och säkerhetsansvarig.

Konsekvenser

I detta kapitel beskrivs konsekvenserna av utsattheten och oron för att utsättas. I fokus är konsekvenserna för förtroendeuppdraget och därmed, i förlängningen, på demokratin.

Mer om politisk församling, parti och region

I det femte kapitlet redogörs för mer ingående resultat, uppdelat på politiska församlingar, representerade partier samt olika regioner.

Metod

I detta kapitel beskrivs den metod som använts för Politikernas trygghetsundersökning, samt den datainsamling som skett under 2017. En mer omfattande och detaljerad redovisning av undersökningens metod ges i den tekniska rapporten (Brå 2017:10).

Population

I Sverige finns totalt nästan 42 000 förtroendevalda, fördelat på lokal nivå (kommuner), regional nivå (landsting och regioner⁴) och nationell nivå (riksdagen) (SCB 2016). De allra flesta är fritidspolitiker med uppdrag i olika nämnder. Det finns inte någon förteckning eller något register över dessa förtroendevalda. Däremot finns det en förteckning över de förtroendevalda som har uppdrag i fullmäktige som ordinarie ledamöter. Valmyndigheten har ett löpande uppdaterat register över samtliga ledamöter i kommun-, landstings- eller regionfullmäktige och i riksdagen, sammanlagt ungefär 14 000 personer. Detta register används som urvalsram i Politikernas trygghetsundersökning, som alltså är en totalundersökning⁵ av de förtroendevalda som är ordinarie ledamöter i fullmäktige och riksdag. Det betyder att undersökningen fångar upp utsattheten hos de förtroendevalda som har ett tydligt politiskt uppdrag av lite större omfattning, men inte nödvändigtvis avspeglar utsattheten bland den stora gruppen förtroendevalda med mindre omfattande uppdrag.

PTU 2017 baseras på uppgifter från de personer som fanns med i Valmyndighetens register ”Nuvarande ledamöter” den 1 december 2016. Registret innehåller endast ordinarie ledamöter och baseras på de uppdrag som finns inom fullmäktige i kommun, landsting, region och riksdag. Detta innebär att en ordinarie ledamot kan ha haft andra roller både innan och efter den 1 december.

---

⁴ Regioner är landsting med ett utökat regionalt utvecklingsansvar. I denna rapport utgör regionerna inte en egen redovisningsenhet, utan redovisas ihop med landstingen.

⁵ En totalundersökning innebär att hela den population som studeras tillfrågas om att delta i undersökningen.

En ledamot som har mer än ett uppdrag kan också förekomma flera gånger i registret. Varje ledamot kan dock bara förekomma en gång i undersökningens register, varför dubletter rensas ut. Inte heller ledamöter i regeringen inkluderas i undersökningen.⁶ För att få fram aktuella adressuppgifter genomfördes en identifikationskontroll av de kvarvarande ledamöterna mot befolkningsdata i registret över totalbefolkningen (RTB). Den slutliga undersökningspopulationen uppgick till 13 411 ledamöter.

Genomförande och datainsamling

Periodiciteten för PTU – att undersökningen genomförs vartannat år, så att varannan datainsamling rör ett valår och varannan rör ett mellanliggande år – har valts utifrån ett antagande om att utsattheten bland förtroendevalda kan vara högre under valåren jämfört med under de mellanliggande åren.

Datainsamlingen i PTU 2017 genomfördes från januari till början på maj 2017, genom i första hand en webbenkät och i andra hand en postenkät. Instruktioner för att besvara webbenkäten skickades med vanlig post till ledamöternas folkbokföringsadress i januari 2017. Instruktionerna innehöll information om undersökningen, ett personligt användarnamn och lösenord.

Ungefär två veckor senare skickades en första påminnelse ut i form av ett brev, även det med uppgifter för inloggning till webbenkäten. En andra påminnelse i samma format skickades ut ytterligare två veckor därefter. Som en tredje påminnelse skickades en förkortad postenkät ut i pappersform till dem som ännu inte besvarat webbenkäten. Därefter skickades en extra påminnelse ut med uppgifter för inloggning till webbenkäten. Statistiska centralbyrån (SCB) fick i uppdrag att genomföra datainsamlingen, både den tekniska konstruktionen av webbenkäten, men också att ansvara för utskicket samt för registreringen och mottagandet av webb- och postenkäter. SCB gjorde även en första bearbetning av data.

Kvalitetsgranskning

En kvalitetsgranskning av datamaterialet har gjorts i flera steg. Först genomfördes en intern samt en extern granskning av enkäterna (den interna genomfördes av Brå och den externa av SCB). Därefter granskades data och analys internt. Slutligen har hela rapporten genomgått en intern granskning före publicering. En mer detaljerad beskrivning av granskningen ges i den tekniska rapporten (Brå 2017:10).

⁶ Detta eftersom ledamöter i regeringen inte är förtroendevalda; det är de partier som bildar regering som själva utser sina företrädare.

Bortfall

Frågeundersökningar har i princip alltid ett visst bortfall. En del beror på att det finns personer som inte vill eller inte kan delta (externt bortfall). Annat bortfall beror på att alla frågor inte besvaras av dem som deltar (internt bortfall). Det interna bortfallet kan antingen handla om att frågorna inte besvaras alls, eller att de besvaras på ett felaktigt sätt.

Externt bortfall

Ju fler som deltar i en undersökning, desto mindre blir utrymmet för metodfel. Externt bortfall är problematiskt om det finns skäl att tro att det är en viss typ av individer i den undersökta populationen som väljer att inte svara (mer om detta finns under rubriken *Tillförlitlighet*, senare i detta kapitel). Det externa bortfallet för datainsamlingen 2017 uppgår till 39,7 procent av populationen (se tabell 1). Detta ger en svarsfrekvens på 60,3 procent. Det externa bortfallet består till största delen av icke svarande. Några få avböjde aktivt medverkan, skickade in en blank enkät, hade flyttat utan eftersändning eller var på annat sätt förhindrade att medverka. Svarsfrekvensen i årets undersökning var något lägre än i tidigare undersökningar (i PTU 2015 var svarsfrekvensen 62,5 procent medan den uppgick till 64,7 procent i PTU 2013). I jämförelse med andra surveyundersökningar ligger svarsfrekvensen dock fortfarande på en liknande eller högre nivå.⁷ Av dem som deltog svarade majoriteten (nästan 84 procent) via webbenkäten och drygt 16 procent via postenkäten.

Tabell 1. Externt bortfall för PTU 2017.

	Antal	Andel
Population PTU 2017	13 411	100
Bortfall	5 322	39,7
<i>Därav</i>		
<i>ej avhörda</i>	5 237	98,4
<i>postreturer</i>	44	0,8
<i>avböjt (aktivt) att medverka</i>	24	0,5
<i>annat</i>	17	0,3
Svarande	8 089	60,3
<i>Därav</i>		
<i>webbenkät</i>	6 789	83,9
<i>postenkät</i>	1 300	16,1

⁷ Jämför till exempel med Brås NTU 2016 (60,3 procent), SCB:s ULF/SILC 2015 (53,3 procent) och Folkhälsomyndighetens Hälsa på lika villkor 2016 (47 procent).

Internt bortfall

Frågeområdet om utsatthet inleds med så kallade screeningfrågor som rör huruvida respondenten varit utsatt för en rad olika händelser (dessa beskrivs senare i detta kapitel). I webbenkäten har dessa frågor en så kallad hård kontroll, vilket innebär att enkäten inte går att skicka in om dessa frågor inte besvarats. För övriga frågor kommer ett varningsmeddelande upp om respondenten försöker gå vidare i enkäten utan att besvara frågorna (mjuk kontroll). Därför är det interna bortfallet betydligt lägre i webbenkäten jämfört med postenkäten (pappersversionen av enkäten), som inte har samma möjlighet till sådana kontroller. I postenkäten tillkommer även ett internt bortfall för de frågor som respondenten fyllt i felaktigt (till exempel att två svarsalternativ markerats trots att endast ett har efterfrågats) eller att frågan inte fyllts i alls.

Det interna bortfallet för postenkäten kan endast påverka tillförlitligheten marginellt, eftersom den andel som svarat via webbenkäten är i klar majoritet (nästan 84 procent).

Frågeinnehåll

Enkäten inleds med frågor om bakgrundsförhållanden. Därefter följer frågor om de förtroendevaldas egen utsatthet, i form av två frågeområden: *våld, skadegörelse och stöld* samt *hot och trakasserier*. Det finns även frågor om utsatthet för *korruptionsförsök*. Enkäten avslutas med frågor om *oro, konsekvenser och andras utsatthet* samt *information om säkerhetsrutiner*. Frågorna i enkäten har i huvudsak fasta svarsalternativ.

Bakgrundsförhållanden

Information om bakgrundsförhållanden gör att man kan jämföra utsatthet i olika grupper. Ur Valmyndighetens register hämtades uppgifter om politisk församling, valkrets, partitillhörighet, tillträdesdatum, avgångsdatum, kön och adress för var och en av ledamöterna. Förutom de uppgifter om bakgrundsförhållanden som framgår av Valmyndighetens register innehåller enkäten frågor om huruvida de förtroendevalda har svensk eller utländsk bakgrund⁸ samt förtroendeuppdragets omfattning och karaktär.

⁸ Personer med utländsk bakgrund definieras som personer som är utrikes födda, eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Personer med svensk bakgrund definieras som personer som är födda i Sverige med minst en inrikes född förälder (SCB 2002).

Utsatthet

De frågeområden som rör utsatthet inleds med ett antal screeningfrågor som tar reda på om respondenten *någon gång* varit utsatt för olika händelser i sin egenskap av förtroendevald. Om respondenten har utsatts någon gång följer en fråga om någon eller några av händelserna skedde under föregående år (som i årets undersökning avser 2016) och hur många händelser det totalt rör sig om under föregående år.⁹ De politiker som uppger att de under 2016 utsattes för någon eller några av de händelser som ingår i undersökningen får också följdfrågor om den *senaste* händelsen inom respektive frågeområde.¹⁰ Majoriteten av följdfrågorna är desamma för de olika frågeområdena; de frågor som skiljer sig (totalt tre frågor) relaterar till tillvägagångssättet vid den specifika händelsen.

De brott (och försök till brott) som ligger till grund för de händelser som efterfrågas i undersökningen är *misshandel, olaga förföljelse, olaga hot, kränkande fotografering, ofredande, skadegörelse (samt åverkan), stöld, förtal, brott mot medborgerlig frihet, falsk tillvitelse, mordbrand* och *mutbrott*. Även bland juridiskt insatta kan det dock vara svårt att avgöra om en händelse utgör ett brott. Huruvida händelsen är ett brott eller inte är dessutom knappast avgörande för hur det påverkar de som utsätts. Därför tillfrågas de förtroendevalda om utsatthet för en rad olika händelser, i stället för om utsatthet för brott. De händelser som efterfrågas i PTU utgår från brottsbeskrivningarna i ovan nämnda brottstyper. När det gäller frågorna om utsatthet för trakasserier, hot och våld uppmanas respondenten att endast redovisa situationer som upplevts som hotfulla för att undvika att fånga upp händelser som inte bör ingå i undersökningen.

Händelserna har delats in i två kategorier: *våld, skadegörelse och stöld* samt *hot och trakasserier*. Den förstnämnda kategorin utgörs av händelser som är mer tydligt brottsliga och ingripande mot den utsatte. Den andra kategorin, *hot och trakasserier*, utgörs i stället av händelser där det är svårare att avgöra om de är brottsliga och som generellt kräver en mindre insats av förövaren.

⁹ Den här typen av undersökningar efterfrågar ofta utsatthet under de senaste tolv månaderna (räknat från undersökningstillfället), men i PTU efterfrågas utsatthet under föregående kalenderår, huvudsakligen för att ha en klart avgränsad referensperiod som ligger nära i tiden.

¹⁰ Att det är den senaste händelsen som efterfrågas beror på att den troligen ligger närmast i minnet, men syftar också till att fånga upp olika typer av händelser och inte enbart de mest allvarliga. Det finns inte utrymme för att redogöra för flera händelser, eftersom antalet frågor i enkäten måste begränsas. En stor del av följdfrågorna ingår inte i postenkäten, som av utrymmesskäl är mindre omfattande.

Varje händelse efterfrågas uttryckligen, och de förtroendevalda får ange om de har utsatts för varje händelse (svarsalternativen är Ja/Nej). Skulle ingen av de efterfrågade händelserna stämma in på det de förtroendevalda eventuellt har utsatts för, uppmanas de att ange det alternativ som bäst beskriver situationen. Det som efterfrågas i enkäten är utsatthet för följande:

Våld, skadegörelse och stöld

- Slag, spark eller liknande
- Knuff eller liknande
- Våld med vapen
- Anlagd brand/sprängning
- Klotter
- Stöld¹¹
- Annan form av skadegörelse
- Annan form av våld.

Hot och trakasserier

- Hotfullt uttalande öga mot öga
- Hotfullt telefonsamtal
- Hotfullt sms/mms
- Hotfullt brev/vykort
- Hotfullt e-postbrev
- Hot/påhopp via sociala medier
- Kapat internetkonto (eller falskt konto i den utsattas namn)
- Uthängd på internet
- Uthängd på affisch/pamflett
- Oönskad vara beställd i ditt namn
- Hotfull ”gåva”
- Blivit olovligen fotograferad/inspelad
- Obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning
- Falska anmälningar
- Annan hotfull händelse.

De förtroendevalda tillfrågas även om huruvida de utsatts för några försök till korruption, antingen genom opassande gåvor och erbjudanden, såsom särskilda förmåner som politiker (mutor i vardagligt tal) eller genom att någon i deras närhet försökt få fördelar tack vare deras relation (vänskapskorruption).

---

¹¹ Stöld kan i sammanhanget handla om exempelvis post som har stulits från den förtroendevaldes brevlåda.

Resultatredovisning

Då en del händelser som efterfrågas i PTU utgör brott och andra inte, används ordet ”händelser” som benämning i rapporten. Som benämning på den person som utsatt den förtroendevalde för en händelse används genomgående ordet ”förövare”.¹²

Redovisningsgrupper

De redovisningsgrupper som används i undersökningen är kön, ålder och svensk eller utländsk bakgrund¹³. Även region, partitillhörighet och politisk församling används som redovisningsgrupper, och beskrivs längre fram i rapporten. Redovisningsgrupperna används i beskrivande och inte i förklarande syfte. Utifrån resultaten dras därför inte några slutsatser om utsatthetens orsaks samband, det vill säga vilken eller vilka faktorer (till exempel kön, ålder eller partitillhörighet) som påverkar risken för utsatthet.

Redovisningsenheter

I resultatredovisningen för utsatthet bör man vara uppmärksam på att redovisningsenheterna, och därmed redovisningssättet, ibland skiljer sig åt.

För att undersöka hur många förtroendevalda som utsattes för brott eller liknande händelser under 2016 efterfrågas den egna utsattheten. Resultaten redovisas genom procentsatser för att visa hur stor andel som har utsatts.

För varje kategori händelser ställs frågan hur många gånger händelsen inträffat totalt under föregående år (2016). Syftet är att få reda på ett ungefärligt antal händelser som de förtroendevalda har utsatts för under ett år. Siffran som motsvarar det totala antalet händelser ska ses i ljuset av de metodologiska svårigheter som mätbarheten kring denna typ av händelser innebär (bland annat svårigheten att minnas exakt antal händelser, om händelserna skedde inom den tidsperiod som efterfrågas samt huruvida man utsattes som politiker eller som privatperson).

De respondenter som blivit utsatta får också beskriva *den senaste händelsen* inom varje frågeområde. Det är dessa händelser som ligger till grund för resultaten om bland annat förövare och motiv. Svarsfördelningen redovisas i huvudsak i procent.

¹² Att begreppet ”förövare” används istället för ”gärningsperson” beror på att det som inträffat inte alltid rör sig om ett brott, och att begreppet ska spegla den förtroendevaldes uppfattning om den person som ligger bakom händelsen.

¹³ Med svensk bakgrund avses här personer födda i Sverige, med minst en förälder född i Sverige. Med utländsk bakgrund avses utrikesfödda personer samt personer födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

Avrundningen av procenttal innebär i vissa fall att svarsandelarna inte summerar till exakt 100 procent. Andelar under 5 procent redovisas med en decimal, medan andelar på 5 procent eller högre avrundas till närmaste heltal.

Referensperioder

Referensperioden för undersökningen är föregående kalenderår (när källan anges som PTU 2017 avses alltså utsattheten under 2016). Detta gäller för samtliga frågor förutom dem om förtroendeuppdragets omfattning samt de förtroendevaldas kännedom om eventuella handlingsplaner och säkerhetsansvariga. Då är referensperioden den tidpunkt då de förtroendevalda svarade på enkäten (mellan januari och maj 2017).

Tillförlitlighet och tolkningsutrymme

Frågeundersökningar har en del begränsningar, både när det gäller tillförlitlighet och vilka tolkningar som är möjliga att göra utifrån det insamlade materialet. Nedan kommenteras några möjliga begränsningar med undersökningen, liksom möjligheterna att dra slutsatser utifrån resultaten och jämförbarheten med de två föregående kartläggningarna (PTU 2013 samt PTU 2015).

Tillförlitlighet

Det kan vara svårt att minnas exakt när en händelse ägde rum, och därmed att avgöra om det skedde under den efterfrågade referensperioden. Detta innebär att händelser som egentligen inte borde vara med i undersökningen kan komma att redovisas. En annan möjlig svaghet är att den tillfrågade kan välja att tillrätalägga svaret för att ange det svar som kan antas önskvärt, exempelvis att en händelse har polisanmälts eller rapporterats till en säkerhetsansvarig fast så egentligen inte är fallet. Det är inte heller säkert att samtliga händelser som rapporteras i undersökningen drabbade de utsatta på grund av deras förtroendeuppdrag, medan andra händelser som borde ha rapporterats i stället bortförklaras som ”busstreck” eller ”slumpen”.

Vad gäller utsatthet för korruptionsförsök kan det finnas inslag av skuld känslor. Detta gör korruption till ett ämnesområde som är svårt att undersöka. I PTU efterfrågas de förtroendevaldas erfarenhet av korruptionsförsök, eftersom det upplevs som en mindre känslig fråga än en fråga om erfarenhet av faktisk korruption.

Även det faktum att de förtroendevalda inte enbart svarar som enskilda individer utan också som *representanter för ett politiskt parti* kan vara ett problem för validiteten i undersökningen. Det

skulle kunna vara så att förtroendevalda besvarar enkäten som representanter för sitt parti och därför svarar på ett sådant sätt som kan antas gynna partiet bäst. Det kan handla om att undvika att dra till sig medial uppmärksamhet knuten till partiet av rädsla för att skrämja bort potentiella nya medlemmar och i förlängningen kanske även väljare. Andra förtroendevalda kan på motsvarande sätt rapportera utsatthet i högre utsträckning för att förstärka bilden av sitt parti som utsatt.

Något som möjligtvis kan påverka den självrapporterade utsattheten i undersökningen är en ökad medvetenhet om formen och förekomsten av hot och våld. Enligt säkerhetsansvariga i landets kommuner har man arbetat aktivt med att öka denna medvetenhet under de senaste åren (SKL 2014a). Även det faktum att Politikernas trygghetsundersökning nu har genomförts flera gånger kan ha bidragit till att medvetenheten har ökat.

Benägenheten att delta i undersökningen kan variera beroende på till exempel ålder och kön, men även attribut i den specifika populationen, som partitillhörighet och politisk församling. Svarsfrekvensen kan också variera till följd av olika partiers attityd och tillit till myndigheter. Ytterligare en viktig förklaring till variationen i svarsbenägenhet mellan olika grupper är att människor i olika livssituationer har olika möjligheter (eller intresse av) att delta. Förtroendevalda som inte har utsatts kan tänkas vara mindre engagerade i frågan och därför välja att inte delta i undersökningen i samma utsträckning som de som har utsatts. Om så är fallet kan utsattheten komma att överskattas, särskilt i grupper med låg svarsfrekvens. Å andra sidan kan även förtroendevalda som utsatts välja att inte delta i undersökningen, till exempel för att slippa bli påmind om utsattheten.

I undersökningen har Brå på olika sätt arbetat för att försöka begränsa flera av dessa problem. I frågorna understryks att endast händelser som personen förknippar med förtroendeuppdraget ska rapporteras. Respondenten påminns också vid flertalet tillfällen om att endast rapportera om sådant som inträffat under föregående år (2016) och som upplevts som hotfullt.

Tolkningsutrymme

I Sverige finns totalt närmare 42 000 politiskt förtroendevalda, som verkar inom olika politiska församlingar och med olika typer av politiska uppdrag (SCB 2016). Av dem ingår knappt en tredjedel i undersökningen. Hur generaliserbara är då resultaten i PTU för hela gruppen förtroendevalda?

De flesta förtroendevalda i Sverige är så kallade fritidspolitiker. Det innebär att man ägnar sig åt politik vid sidan av sitt vanliga arbete, och att det endast utgår ett mindre arvode, om något alls. Enligt SCB har endast 4 procent i kommunerna hel- eller deltidsarvode, medan motsvarande siffra i landstingen är 7 procent (SCB 2016). Även i PTU utövar majoriteten av de förtroendevalda sina uppdrag på fritiden (70 procent), cirka 18 procent på deltid, och knappt 12 procent på heltid. Att det är en överrepresentation i PTU av förtroendevalda med del- och heltidsuppdrag beror på att endast de som är ordinarie ledamöter i fullmäktige och riksdag tillfrågas om att medverka i undersökningen. Det är troligt att dessa politiker utsätts i större utsträckning än politiker som inte ingår i fullmäktige. Om så är fallet kan resultaten inte helt generaliseras till alla politiskt förtroendevalda.

Av de tillfrågade förtroendevalda deltog 60,3 procent i undersökningen. I tabell 2 framgår att svarsfrekvensen är högre bland män än bland kvinnor, och bland personer i åldern 50 år eller mer jämfört med yngre personer. Vidare är svarsfrekvensen också högre bland ledamöter som sitter i kommun- och landstingsfullmäktige, jämfört med de ledamöter som enbart sitter i riksdagen. Bland de olika partierna är svarsfrekvensen högst inom Centerpartiet och Liberalerna.¹⁴ Svarsmönstren i denna undersökning är i stort sett desamma som i de föregående.

¹⁴ Se tabell 4 i den tekniska rapporten (Brå 2017:10) för en översikt över fördelningen av andelen svarande i rapporten respektive i urvalet.

Tabell 2. Svarsfrekvens, andel av svarande samt antal svarande inom olika redovisningsgrupper i PTU 2017.

Redovisningsgrupp	Svarsfrekvens (procent)	Andel av svarande (procent)	Antal svarande
Kön			
Kvinnor	57,6	41,3	3 338
Män	62,4	58,7	4 751
Ålder			
39 år och yngre	38,2	10,6	860
40–49 år	48,1	15,7	1 270
50–59 år	60,9	24,3	1 969
60 och äldre	75,5	49,3	3 990
Politisk församling			
Ledamöter i kommun och/eller lands ting samt riksdag	60,6	98,1	7 932
Ledamöter enbart i riksdag	48,6	1,9	157
Partitillhörighet			
Centerpartiet	65,2	11,7	947
Kristdemokraterna	61,1	4,2	341
Liberalerna	64,1	6,0	488
Miljöpartiet	61,3	6,0	481
Moderaterna	61,8	19,6	1 581
Socialdemokraterna	60,8	35,0	2 834
Sverigedemokraterna	45,9	7,2	580
Vänsterpartiet	60,6	6,1	496
Övriga partier	61,4	4,2	341
Totalt	60,3		8 089

Låg svarsfrekvens kan vara ett problem när undergrupper studeras. Det blir en sämre representativitet i grupper med låg svarsfrekvens, och detta blir ett problem om det finns skäl att tro att de som deltar i undersökningen skiljer sig åt i vissa avseenden (utsatthet i detta sammanhang) från dem som inte deltar i undersökningen. I den här undersökningen är svarsfrekvensen lägre i vissa grupper: förtroendevalda i åldern 49 år eller yngre, riksdagsledamöter samt förtroendevalda i Sverigedemokraterna. Just de här grupperna är också få till antalet redan från början.

I och med att det handlar om en totalundersökning med en svarsfrekvens på 60,3 procent, får möjligheterna att generalisera resultaten till att gälla alla ordinarie ledamöter i fullmäktige och riksdag ändå anses relativt goda. Generaliserbarheten är dock lägre inom de grupper som har en lägre svarsfrekvens.

Vid jämförelser med tidigare undersökningar är det viktigt att komma ihåg att sammansättningen i de politiska församlingarna skiljer sig åt från år till år. Även svarsfrekvensen i de olika undergrupperna skiljer sig åt.

Eftersom enbart smärre förändringar gjorts i årets enkät jämfört med föregående års enkäter, anses resultaten vara jämförbara mellan PTU 2013, PTU 2015 och PTU 2017. Dock är det viktigt att ha i åtanke att PTU 2015 studerar de förtroendevaldas utsatthet under valåret 2014, medan övriga två undersökningar studerar utsattheten under två så kallat mellanliggande år, 2012 och 2016.

Politikers utsatthet

I detta kapitel framgår hur pass vanligt det är att förtroendevalda i Sverige blir utsatta för trakasserier, hot eller våld på grund av sina förtroendeuppdrag samt vad det är de förtroendevalda har utsatts för.¹⁵ Dessutom framgår eventuella skillnader mellan kvinnor och män. Jämförelser görs löpande med 2012 och 2014. Mer detaljerade resultat gällande utsatthet under dessa år för samtliga förtroendevalda samt uppdelat på kvinnor och män återfinns i tabellerna B1–B13 i bilaga 1.

Att tänka på

Vid jämförelser mellan undersökningarna är det viktigt att komma ihåg att 2014 var ett valår, medan 2012 och 2016 var mellanliggande år. Detta måste tas i beaktande vid jämförelser över tid. Av detta skäl studeras utvecklingen mellan de två mellanliggande åren 2012 och 2016, och resultaten sätts därefter i relation till valåret 2014.

Det är också viktigt att komma ihåg att undersökningen studerar utsattheten bland förtroendevalda i rikets politiska församlingar, och att sammansättningen i dessa politiska församlingar är föränderlig.

Utsatthet och oro

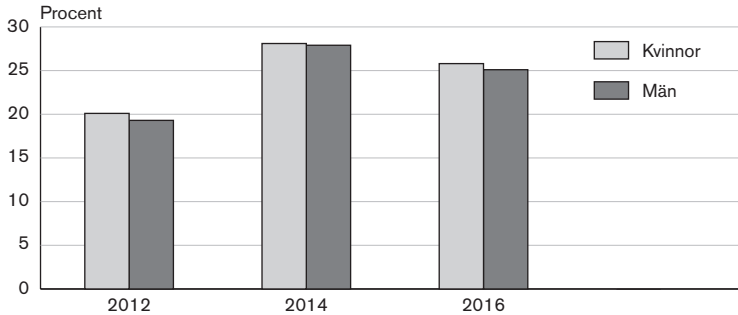
Sammantaget uppgav var fjärde förtroendevald (25 procent) sig ha blivit utsatt för trakasserier, hot eller våld under 2016 (figur 1). Totalt sett handlar det om 2 041 förtroendevalda som uppger att de blivit utsatta under 2016. Utsattheten utgörs främst av hot och trakasserier; det är få händelser som involverar fysiska angrepp.

¹⁵ Med "utsatthet" menas här de förtroendevaldas självrapporterade utsatthet, i egenskap av förtroendevalda, för de typer av händelser som efterfrågas i undersökningen. Händelserna kan uppfattas som brott och/eller ha upplevts som hotfulla.

Utsattheten är jämnt fördelad mellan kvinnor och män, i likhet med mönstret från tidigare undersökta år. Utsattheten 2016 ligger dock på en högre nivå än 2012, då knappt 20 procent uppgav att de hade blivit utsatta (se även tabell B1 i bilaga 1). Högst var utsattheten under valåret 2014 (28 procent).

Figur 1. Andel förtroendevalda som utsattes under 2012, 2014 och 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Jämfört med den andel som uppgivit att de blivit utsatta var det något färre förtroendevalda som kände oro för att utsättas. Drygt var femte förtroendevald (22 procent) upplevde oro för att själv bli utsatt, eller att någon anhörig skulle utsättas. Andelen oroliga är ungefär lika stor bland kvinnor och män. Sett över tid verkar oron ha ökat sedan 2012, då 16 procent uppgav att de kände sig oroliga över att utsättas. Under valåret 2014 uppgick oron till 23 procent.

Andelen oroliga var betydligt högre bland dem som hade utsatts under 2016 (drygt 50 procent) jämfört med motsvarande andel bland dem som inte hade utsatts (knappt 13 procent). Oron var lägre 2012, då 42 procent av de som utsatts och 9 procent av de som inte utsatts uppgav att de upplevde oro för att de själva eller någon anhörig skulle utsättas. Under valåret 2014 låg oron på samma nivå som 2016.

Totalt uppgav 3,2 procent att någon anhörig hade blivit utsatt på grund av den förtroendevaldas uppdrag, vilket är en något högre nivå än 2012 (2,1 procent) men en något lägre nivå än valåret 2014 (3,7 procent).

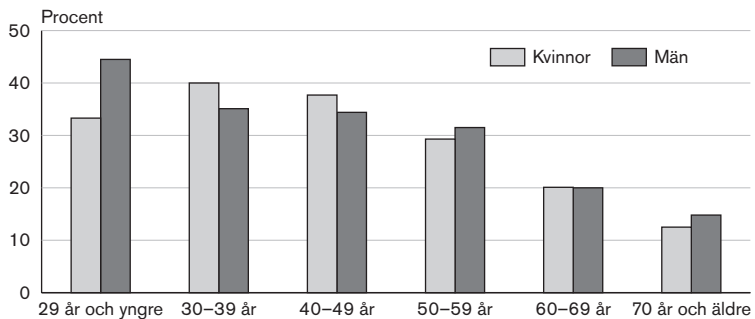
Det finns även faktorer utanför själva förtroendeuppdraget som kan påverka utsattheten. Faktorer som för befolkningen generellt visat sig öka risken att utsättas för brott kan också gälla förtroendevalda (Brå 2017a). Två exempel på sådana faktorer är den utsattas ålder samt om utsatta har svensk eller utländsk bakgrund.

Utsatthet och oro i relation till ålder

Yngre förtroendevalda uppger i högst utsträckning att de blivit utsatta. Därefter är andelen i princip lägre ju äldre åldersgrupp som studeras. Det bör dock noteras att antalet förtroendevalda i åldern 29 år eller yngre är relativt litet jämfört med andra åldersgrupper, men sambandet kan även ses i befolkningen i stort, där yngre personer (20–24 år) är mer utsatta för brott än äldre (Brå 2017a).

Av de förtroendevalda som är 29 år eller yngre uppger nästan 40 procent att de utsattes under 2016 (se tabell B1 i bilaga 1). I denna åldersgrupp är det en större andel av männen som uppger att de blivit utsatta än motsvarande andel av kvinnorna (figur 2). Det motsatta förhållandet gäller dock i åldersgrupperna 30–39 år samt 40–49 år, där den andel som uppger att de blivit utsatta är något större bland kvinnorna än bland männen. Bland förtroendevalda som är 50 år eller äldre är andelen utsatta som mest likartad i en jämförelse mellan kvinnor och män.

Figur 2. Andel förtroendevalda som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och ålder.

Över tid ser man att andelen utsatta i åldern 40–49 år respektive 50–59 år är större 2016 än både 2012 och valåret 2014. I övriga åldersgrupper var utsattheten istället störst under 2014.

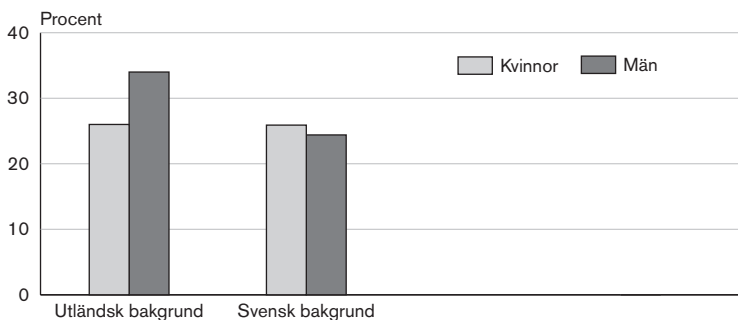
När det gäller oro följer detta samma mönster som utsattheten, vilket innebär att störst andel oroliga återfinns i åldersgruppen 29 år och yngre (49 procent), medan lägst andel oroliga finns bland dem som är 70 år och äldre (11 procent).

Utsatthet och oro i relation till svensk/utländsk bakgrund

Ungefär en tredjedel (30 procent) av de förtroendevalda med utländsk bakgrund¹⁶ uppgav att de utsattes under 2016, medan motsvarande andel bland förtroendevalda med svensk bakgrund var 25 procent (se tabell B1 i bilaga 1). Detta mönster framkom även 2012 och 2014.

När man särskiljer kvinnor och män ser man att det är bland de förtroendevalda männen med utländsk bakgrund som störst andel uppger att de utsatts (figur 3). Bland kvinnor ser man inte samma skillnad i utsatthet 2016 kopplat till den förtroendevaldas bakgrund. Tidigare år syns dock samma mönster för kvinnorna som för männen, att förtroendevalda med utländsk bakgrund i större utsträckning blivit utsatta.

Figur 3. Andel förtroendevalda som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och svensk/utländsk bakgrund.

Förtroendevalda med utländsk bakgrund var också mer oroliga över att utsättas än förtroendevalda med svensk bakgrund (32 respektive 21 procent). Samma mönster observerades även 2012 och 2014. Bland förtroendevalda med utländsk bakgrund var en något större andel av männen oroliga (33 procent) jämfört med motsvarande andel bland kvinnorna (31 procent), medan det bland förtroendevalda med svensk bakgrund var marginell skillnad mellan kvinnor och män vad gäller oro (22 jämfört med 21 procent).

¹⁶ I undersökningen hade drygt 91 procent av de förtroendevalda svensk bakgrund, det vill säga att de var födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige. Knappt 9 procent av de förtroendevalda hade utländsk bakgrund, det vill säga var själva utrikesfödda eller födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

Händelserna

I enkäten efterfrågas utsatthet för olika typer av händelser, indelade i tre kategorier: *hot och trakasserier*, *våld*, *skadegörelse och stöld* samt *korruptionsförsök*.

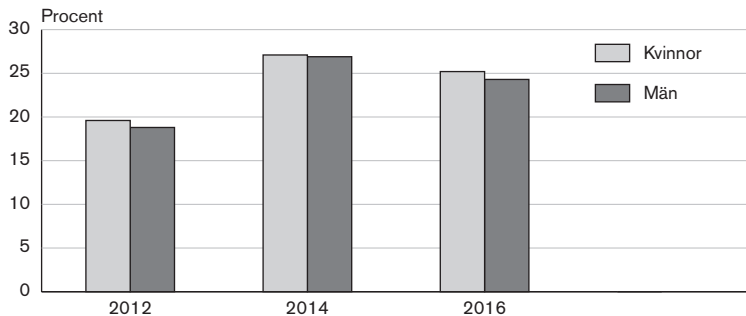
Allvarlighetsgraden skiftar mellan olika typer av händelser (till exempel ett hotfullt telefonsamtal eller en utförd misshandel), men även inom samma typ av händelse. Exempelvis kan ett uttalat hot vara mer eller mindre hotfullt beroende på vad som sägs, men också på vem som säger det.

Hot och trakasserier

År 2016 uppgav var fjärde förtroendevald (25 procent) att de blivit utsatta för någon form av hot eller trakasserier på grund av sitt förtroendeuppdrag (se tabell B2 i bilaga 1). Sammantaget handlar det om 1 983 förtroendevalda som uppger att de utsatts för knappt 17 300 händelser av hot eller trakasserier. Som framgår i figur 4 ligger utsattheten på i stort sett samma nivå för kvinnor och män.

Sett över tid var utsattheten för hot och trakasserier högre 2016 än 2012 (19 procent), men högst var utsattheten under valåret 2014 (27 procent).

Figur 4. Andel förtroendevalda som utsattes för hot och trakasserier under 2012, 2014 och 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

I tabell B2 i bilaga 1 redovisas de olika former av hot och trakasserier som efterfrågas i enkäten samt andelen utsatta per år för respektive händelse. Den vanligaste händelsen 2016 var, i likhet med 2012 och 2014, hot och påhopp via sociala medier (14 procent). Näst vanligast var att en förtroendevald blivit uthängd på internet, fått hotfull e-post eller mötts av ett hotfullt uttalade öga mot öga.

Bland både kvinnor och män är hot och påhopp via sociala medier vanligast. Dock ser man att det bland kvinnor verkar vara vanligare att få hotfull e-post än att bli uthängd på internet, medan det motsatta mönstret syns bland män.

Den andel som uppger att de blivit hotade eller påhoppade via sociala medier, fått hotfull e-post eller blivit uthängda på internet är som högst 2016, jämfört med tidigare år. Jämfört med valåret 2014 är det dock inte riktigt lika vanligt att man mötts av ett hotfullt uttalande öga mot öga. Detta beror sannolikt på att förtroendevalda är ute och samtalar med människor mer frekvent under ett valår.

Drygt en tredjedel (35 procent) av dem som utsattes för någon form av hot eller trakasserier under 2016 utsattes av en förövare som var fysiskt närvarande. Detta var något vanligare bland kvinnliga förtroendevalda än bland manliga (36 respektive 34 procent). I föregående undersökning, som rörde valåret 2014, var det en större andel hot och trakasserier som skedde av en fysiskt närvarande förövare (46 procent), och detta var då vanligare att män blev utsatta jämfört med kvinnor.¹⁷

Våld, skadegörelse och stöld

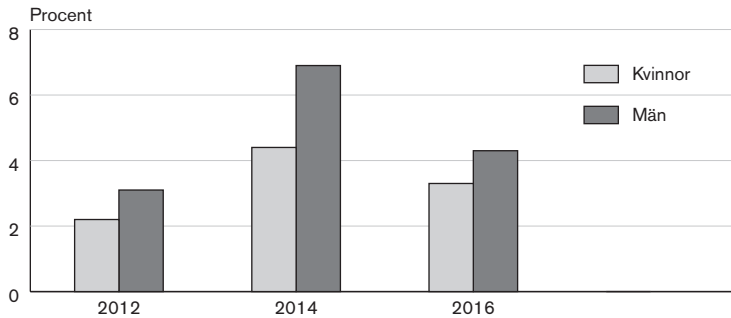
Totalt uppgav 3,9 procent av de förtroendevalda att de utsattes för våld, skadegörelse eller stöld¹⁸ under 2016 (se tabell B3 i bilaga 1). Totalt handlar det om drygt 300 personer som uppger att de utsattes för drygt 3 600 händelser av våld, skadegörelse eller stöld under 2016. Det är en större andel av de manliga förtroendevalda som uppger att de utsatts för våld, skadegörelse och stöld jämfört med motsvarande andel bland kvinnorna (figur 5).

I likhet med den andel som utsatts för hot och trakasserier är också den andel som utsatts för våld, skadegörelse och stöld större under 2016 än 2012 (då den var 2,7 procent), men mindre än valåret 2014 (då den var 5,8 procent).

¹⁷ Att inga jämförelser görs med 2012 beror på att frågan om fysiskt närvarande förövare tillkom 2014.

¹⁸ Stöld kan i sammanhanget handla om exempelvis post som har stulits från den förtroendevaldes brevlåda.

Figur 5. Andel förtroendevalda som utsattes för våld, skadegörelse och stöld under 2012, 2014 och 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

I tabell B3 i bilaga 1 redovisas de olika former av våld, skadegörelse och stöld som efterfrågas i enkäten samt andel utsatta per år för respektive händelse.

Bland dem som utsattes för våld, skadegörelse eller stöld uppger drygt hälften (51 procent) att de utsattes för någon form av våld mot person.¹⁹ Detta var vanligare bland kvinnor än bland män (57 respektive 49 procent). Den vanligast förekommande formen av våld mot person är knuffar och liknande. Det är betydligt mer ovanligt att man uppger att man blivit utsatt för grövre våld i form av slag, sparkar eller liknande, eller våld med vapen. Det är följaktligen också mycket ovanligt med sådana fysiska skador att den som utsatts behöver uppsöka sjuk- och tandvård. Mönstret är likartat för både kvinnor och män, och även sett över tid.

Bland dem som uppger att de utsatts för skadegörelse, var kategorin *annan skadegörelse* vanligast. Det kan då handla om sönderskurna bildäck eller krossade rutor på fordon eller hem.

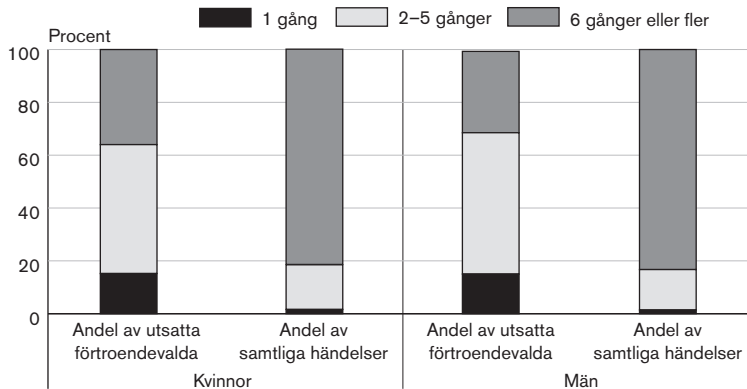
Upprepad utsatthet

Det är vanligt att de förtroendevalda som utsatts uppger att de blivit utsatta vid upprepade tillfällen. Som framgår i figur 6 uppgav 16 procent av de som utsattes under 2016 att det skedde vid ett tillfälle (se även tabell B4 i bilaga 1). Drygt hälften (52 procent) utsattes mellan två och fem gånger, medan ungefär en tredjedel (33 procent) utsattes sex gånger eller fler.

De som uppger att de utsattes sex gånger eller fler blev tillsammans utsatta för nästan 83 procent av samtliga uppgivna händelser under 2016, medan de som utsattes en gång blev utsatta för 1,5 procent av alla händelser.

¹⁹ I våld mot person ingår slag, spark, knuff eller liknande, våld med vapen eller annan form av våld.

Figur 6. Andel förtroendevalda som utsattes 1 gång, 2–5 gånger respektive 6 gånger eller fler, i förhållande till antal händelser, 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

En större andel bland kvinnorna än bland männen uppger att de utsattes sex gånger eller fler under 2016 (36 respektive 31 procent). År 2012 och 2014 var mönstret det motsatta; dessa år var det en större andel bland männen som uppger att de hade utsatts sex gånger eller fler.

Korruptionsförsök²⁰

Förtroendevalda kan också utsättas för påverkan i form av korruptionsförsök. Gränsen för vad som bör anses som korruption kan te sig flytande. En förmån kan vara opassande även om den inte ges för att mottagaren ska agera på ett visst sätt (SKL 2012). I undersökningen efterfrågas därför om den förtroendevalde under 2016 utsattes för ett opassande erbjudande ("ett opassande erbjudande om en gåva eller tjänst som syftade till att påverka dig i ditt politiska förtroendeuppdrag") eller vänskapskorruption ("att en bekant till dig på ett opassande sätt försökt utnyttja er relation för att påverka dig i ditt politiska förtroendeuppdrag").

Sammanlagt uppger 3,4 procent av de förtroendevalda att de utsattes för någon form av korruptionsförsök under 2016 (se tabell B5 i bilaga 1). Det är en något större andel av kvinnorna som uppger detta, jämfört med männen (3,9 respektive 3,0 procent). Även tidigare år har det varit en större andel kvinnor som uppger att de utsatts för korruptionsförsök jämfört med motsvarande andel bland männen. Den totala andelen förtroendevalda

²⁰ Resultaten från uppföljningsfrågorna gällande korruptionsförsök redovisas inte i PTU 2017, eftersom ett fel i webbenkäten uppdagades under datainsamlingen. Felet innebar att de respondenter som blivit utsatta för vänskapskorruption fick besvara de uppföljningsfrågor som gällde opassande erbjudanden, och vice versa.

som uppger att de utsatts för korruptionsförsök har legat på en relativt stabil nivå i samtliga undersökningar. Undersökningen visar också att 3,7 procent av samtliga förtroendevalda uppger att de känner en eller flera andra politiskt förtroendevalda som utsatts för korruptionsförsök under 2016.

Vänskapskorruption – att någon i den förtroendevaldas närhet försökt utnyttja deras relation för någon form av fördel – är den form av korruptionsförsök som flest förtroendevalda uppger att de utsatts för (3,0 procent).

Av de förtroendevalda uppger 1,8 procent att de under 2016 fått ett opassande erbjudande, det vill säga att den förtroendevalde utsattes för mutförsök.

Vill man veta mer om korruption, dock inte bland förtroendevalda, har Brå tidigt genomfört mer utförliga undersökningar inom ämnet (se till exempel Brå 2017b, Brå 2016, Brå 2014a, Brå 2013 samt Brå 2009b).

Politisk församling

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ. Drygt nio av tio (91 procent) förtroendevalda som ingår i PTU är ledamöter i kommunfullmäktige; det är den största av de politiska församlingarna sett till antal förtroendevalda. Landstingsfullmäktige är landstingens högsta beslutande organ, medan riksdagen är det högsta beslutande organet i riket. I PTU 2017 har 13 procent av de förtroendevalda uppdrag i landstingsfullmäktige, medan 1,9 procent är riksdagsledamöter.²¹

I det här avsnittet redovisas endast utsattheten i de politiska församlingarna generellt; mer om utsattheten utifrån politisk församling återfinns i kapitlet *Mer om politisk församling, parti och polisregion*.

Utsatthet utifrån politisk församling

Risken att utsättas ser olika ut för ledamöterna i de tre politiska församlingarna. I kommunfullmäktige uppger totalt 25 procent av ledamöterna att de utsattes under 2016, medan andelen utsatta i landstingsfullmäktige uppgår till 34 procent (se tabell B6

²¹ När den förtroendevalde har uppdrag i flera politiska församlingar kan det vara svårt att veta vilken politisk församling som eventuell utsatthet ska förknippas med. Därför återfinns samtliga förtroendevalda med uppdrag i kommunfullmäktige i den redovisningsgrupp som heter kommunfullmäktige, även om dessa förtroendevalda också har uppdrag i en annan politisk församling. Detsamma gäller för landstingsfullmäktige och riksdag. Det innebär att samma förtroendevalda kan förekomma i flera av redovisningsgrupperna.

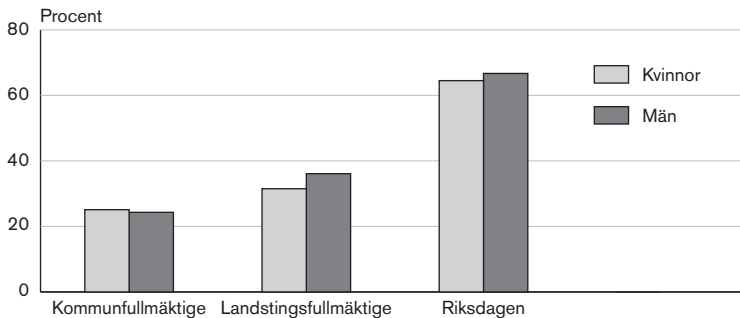

i bilaga 1). Samtidigt uppger fler än sex av tio riksdagsledamöter (66 procent) att de har utsatts i sin egenskap av förtroendevald.

Bland förtroendevalda i kommunfullmäktige ser man i princip inga skillnader i utsatthet mellan kvinnor och män, men i landstingsfullmäktige och riksdag verkar män utsättas i något högre grad jämfört med kvinnor inom samma politiska församling (figur 7).

Inom samtliga tre politiska församlingar är andelen som uppger att de utsatts högre 2016 än 2012; nivåerna för 2016 ligger mellan 6 och 9 procent högre, beroende på vilken politisk församling som studeras. I kommun- och landstingsfullmäktige är andelen utsatta 2016 dock något lägre än valåret 2014, vilket inte är fallet i riksdagen; där är andelen som uppger att de utsatts högre 2016 än både 2012 och valåret 2014.

Figur 7. Andel förtroendevalda som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och politisk församling.

Utsattheten är högre bland förtroendevalda med uppdrag i flera politiska församlingar; drygt 44 procent av dem med uppdrag i minst två politiska församlingar uppger att de blev utsatta under 2016, jämfört med 24 procent av de förtroendevalda med uppdrag i endast en politisk församling. Detta mönster har observerats även i undersökningarna för 2012 och 2014.

Ser man till vad för typ av händelser de förtroendevalda utsattes för, uppger en högre andel av riksdagsledamöterna att de utsatts för våld, skadegörelse och stöld (12 procent), jämfört med ledamöterna i landstingsfullmäktige (6 procent) och kommunfullmäktige (3,8 procent). Motsvarande andel utsatta för hot och trakasserier var 66 procent i riksdagen, 33 procent i landstingsfullmäktige och 24 procent i kommunfullmäktige. Den vanligaste formen av hot och trakasserier inom samtliga politiska församlingar var hot eller påhopp i sociala medier. När det gäller våld, skadegörelse och stöld var skadegörelse vanligast inom kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige, medan det bland

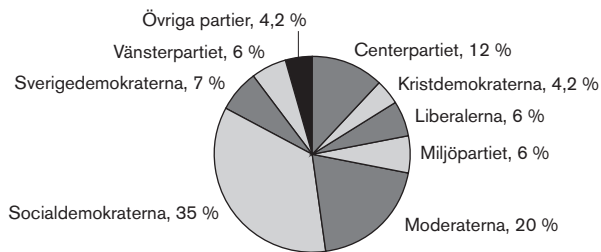
förtroendevalda i riksdagen var en större andel som uppgav att de blivit utsatta för knuffar eller liknande.

Oron följer samma mönster som utsattheten. Bland riksdagsledamöterna är 46 procent oroliga för att de själva utsätts eller en anhörig ska utsättas, medan 29 procent av de förtroendevalda i landstingen och 22 procent av förtroendevalda i kommunerna känner en sådan oro. Oron ligger på samma nivå bland både kvinnor och män i de olika politiska församlingarna.

Partitillhörighet

I figur 8 redovisas fördelningen av partitillhörighet i PTU 2017. Med partitillhörighet menas det parti som den förtroendevalde representerar i fullmäktige eller riksdag. I redovisningen ingår de åtta riksdagspartierna samt alla andra partier med representanter i kommun- och landstingsfullmäktige. Dessa partier är sammanslagna i gruppen ”Övriga partier”.

Figur 8. Fördelning av förtroendevaldas partitillhörighet i PTU 2017.

Fördelningen mellan partierna beror både på representationen i de olika politiska församlingarna, och på svarsfrekvensen inom respektive parti. Sammansättningen i partierna är dock i princip densamma som i föregående undersökningar. De svarandes partitillhörighet fördelar sig på ungefär samma sätt som partitillhörigheten bland de förtroendevalda i det ursprungliga urvalet.²² Här redovisas utsattheten inom partierna endast generellt; mer om utsattheten utifrån parti återfinns i kapitlet *Mer om politisk församling, parti och polisregion*.

Utsatthet utifrån partitillhörighet

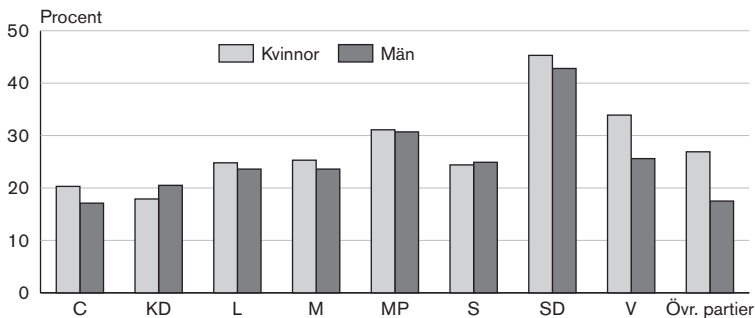
I figur 9 redovisas utsattheten utifrån partitillhörighet (se även tabell B7 i bilaga 1). Sverigedemokraterna har högst andel ledamöter som uppger att de utsattes 2016 (43 procent). Även

²² Se tabell 4 i den tekniska rapporten (Brå 2017:10) för en översikt över fördelningen av andelen svarande i rapporten respektive i urvalet.

ledamöter i Miljöpartiet och Vänsterpartiet har en högre andel än genomsnittet som uppger att de utsatts (31 respektive 30 procent). De partier där lägst andel uppger att de utsatts är Centerpartiet (19 procent), Kristdemokraterna (20 procent) och de som ingår i gruppen med övriga partier (21 procent). Om hänsyn tas till det faktiska antal förtroendevalda som har utsatts inom respektive parti är Socialdemokraterna och Moderaterna mest utsatta, eftersom över hälften av samtliga utsatta (53 procent) tillhör något av dessa två partier.

Andelen kvinnor som uppger att de utsatts är högre än motsvarande andel män inom samtliga partier, förutom i Kristdemokraterna och Socialdemokraterna. Denna fördelning har till viss del förändrats sedan föregående undersökningar, då andelen utsatta kvinnor var högre i samtliga partier förutom Sverigedemokraterna och i gruppen med övriga partier. Störst skillnad i utsatthet mellan kvinnor och män är det i gruppen med övriga partier, där 27 procent av kvinnorna och 18 procent av männen uppger att de utsatts.

Figur 9. Andel förtroendevalda som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och partitillhörighet.

För samtliga partier förutom Miljöpartiet och Socialdemokraterna är utsattheten högre 2016 än 2012, men fortfarande på en lägre nivå än valåret 2014. För Miljöpartiet och Socialdemokraterna ser mönstret annorlunda ut, eftersom andelen utsatta inom respektive parti är högre 2016 än både 2012 och valåret 2014.

Inom Sverigedemokraterna uppger en betydligt högre andel av de förtroendevalda att de har utsatts för våld, skadegörelse eller stöld, jämfört med förtroendevalda i andra partier (15 procent jämfört med mellan 0,9 och 4,6 procent). Förtroendevalda inom Sverigedemokraterna är inte bara mer utsatta utan också betydligt mer oroliga över att själva utsättas eller över att en anhörig ska utsättas (50 procent) jämfört med övriga partier, där oron varierar mellan 13 och 29 procent. Näst högst andel oroliga finns

inom Miljöpartiet (29 procent) och Vänsterpartiet (27 procent), medan lägst andel oroliga återfinns i Centerpartiet (13 procent). Samma mönster observerades även i föregående undersökning.

Region

De tre regionindelningar som undersöks är län²³, kommungrupper²⁴ samt polisregioner inom Polismyndigheten. Polismyndigheten är indelad i sju regioner, som i sin tur är indelade efter län. De största polisregionerna, sett till antalet förtroendevalda i undersökningen, är region Syd och region Väst.

Utsatthet efter region innefattar förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige, men inte riksdagsledamöter, eftersom dessa representerar riket som helhet. Här redovisas endast utsattheten utifrån region generellt; mer om utsattheten utifrån polisregioner återfinns i kapitlet *Mer om politisk församling, parti och polisregion*.

Utsatthet utifrån region

Län

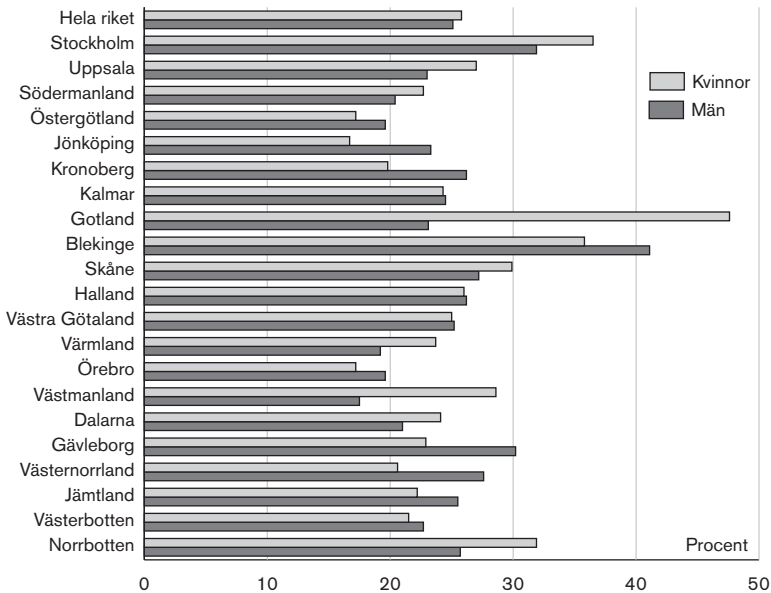
Totalt sett är Blekinge, Gotland och Stockholms län de län som har högst andel utsatta (39, 34 respektive 34 procent; se tabell B8 i bilaga 1). Här bör dock noteras att Gotland är ett litet län med betydligt färre förtroendevalda än övriga län.

Östergötland och Örebro län är de län som har lägst andel utsatta förtroendevalda (19 procent vardera). Vid en jämförelse över tid framkommer att Blekinge, Gotland och Stockholms län har haft en hög andel utsatta även under 2012 och 2014.

²³ På länsnivå kommer utsattheten endast att redovisas generellt, eftersom vidare analys kräver större enheter. Sverige består av 21 län som varierar i storlek och i antal förtroendevalda; i en del län blir antalet utsatta förtroendevalda för litet för att man ska kunna redovisa mer detaljerade resultat utan att riskera bakvägsidentifikation (d.v.s. möjligheten att hänföra avidentifierade uppgifter till en specifik person).

²⁴ Kommungrupperingen baseras på befolknings- och näringsstruktur, och delar in Sveriges kommuner i tio olika grupper. För mer information, se SKL 2011.

Figur 10. Andel förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och län.

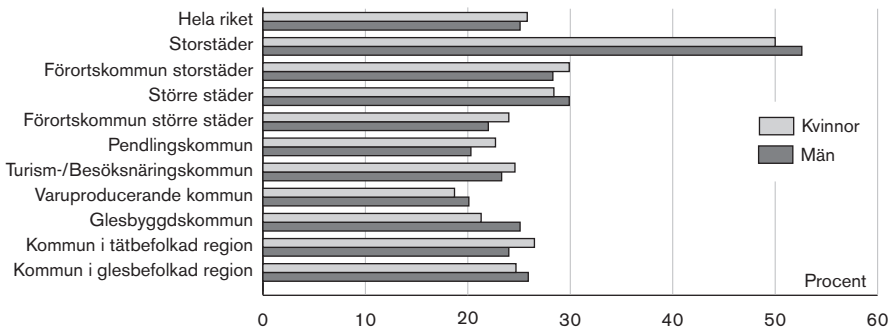

Som framgår i figur 10 skiljer sig utsattheten åt mellan kvinnor och män i olika län. Ett exempel på detta är Gotlands län, där 48 procent av de förtroendevalda kvinnorna uppger att de blivit utsatta under 2016, medan motsvarande andel bland männen är 23 procent. Skillnaden mellan kvinnor och män är stor också i Västmanlands län, där utsattheten är 29 procent bland förtroendevalda kvinnor och 18 procent bland förtroendevalda män. Det motsatta förhållandet återfinns bland annat i Gävleborgs och Västernorrlands län, där förtroendevalda män i högre utsträckning uppger utsatthet jämfört med förtroendevalda kvinnor (30 respektive 23 procent i Gävleborgs län och 28 respektive 21 procent i Västernorrlands län).

Kommungrupp

Andelen utsatta förtroendevalda med uppdrag inom kommunfullmäktige var störst i storstadskommunerna (Stockholm, Göteborg och Malmö), där drygt hälften av de förtroendevalda uppgav att de hade blivit utsatta (se tabell B9 i bilaga 1). Förortskommuner till storstäderna samt landets större städer har också en högre andel utsatta än övriga kommuner. Mönstret såg likartat ut även 2012 och 2014.

Figur 11. Andel förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och kommungrupp.

Som framgår i figur 11 är utsattheten relativt jämnt fördelad mellan kvinnor och män i de olika kommungrupperna. Störst skillnad mellan könen finns i glesbygdskommuner, där 25 procent av de förtroendevalda männen och 21 procent av de förtroendevalda kvinnorna uppgav att de blev utsatta under 2016.

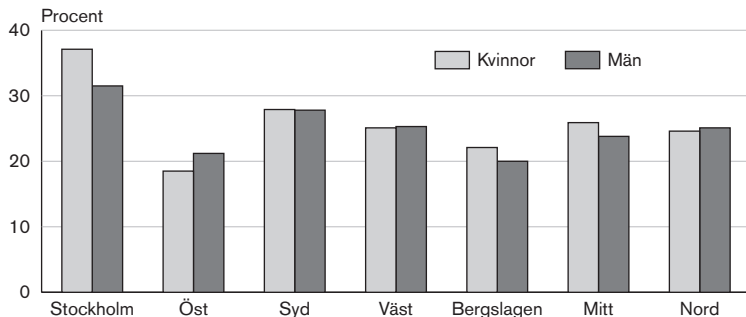
Polisregioner

Utifrån polisregioner är utsattheten bland förtroendevalda högst i region Stockholm (som även inkluderar Gotland), medan den är lägst i region Öst (se tabell B10 i bilaga 1).

I framför allt region Stockholm, men även i region Bergslagen och i region Mitt, är andelen som uppgav att de utsatts högre bland kvinnorna än bland männen, medan det motsatta förhållandet råder i region Öst (figur 12). I regionerna Syd, Väst och Nord ligger utsattheten på i princip samma nivå för kvinnor och män.

I samtliga regioner var utsattheten högre 2016 än 2012, men lägre än valåret 2014.

Figur 12. Andel förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och polisregion.

Den andel som uppger att de utsatts för våld, skadegörelse eller stöld är högst i region Syd (5 procent), medan oron för att utsättas är högst i region Stockholm (28 procent). Region Bergslagen är den region där utsattheten för våld, skadegörelse och stöld är lägst (2,4 procent); där är också oron för att utsättas lägst (19 procent).

Uppdragets typ och omfattning

Utsattheten hos förtroendevalda kan variera beroende på vilken typ av uppdrag samt vilken position inom uppdraget den förtroendevalda har. Utsattheten kan också skifta mellan dem som har ett uppdrag och dem som har flera, liksom beroende på uppdragets omfattning.

En förtroendevald kan inneha olika befattningar inom fullmäktige, styrelse och de nämnder han eller hon har uppdrag i. Befattningen kan vara antingen ordförande, vice ordförande, ordinarie ledamot eller ersättare. Namnen på nämnderna, och vad som ingår i dem, varierar mellan olika kommuner och landsting. Gemensamt är dock ansvaret för centrala funktioner i samhället. Utbildningsnämnden (eller liknande) ansvarar för skolfrågor, socialnämnden (eller liknande) ansvarar för individ- och familjeomsorgen, och så vidare.

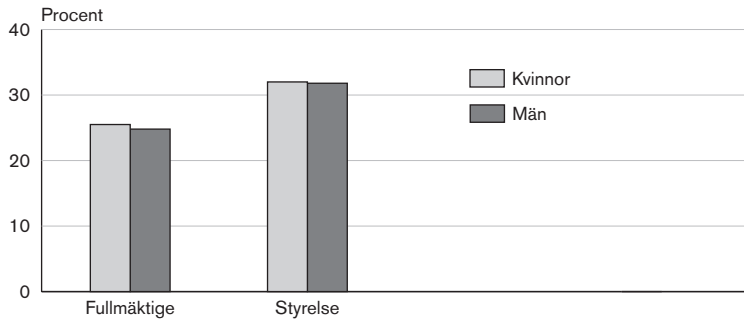
Förtroendevalda inom kommun- och landstingsfullmäktige fick ange vilka av de förutbestämda kategorierna av politiska förtroendeuppdrag de hade, eller vilka som mest liknade de uppdrag de hade, under 2016.

Förutom nämnderna finns i varje kommun och i varje landsting en beslutande församling: ett fullmäktige. Fullmäktige tillsätter i sin tur en styrelse, vars främsta uppgift är att leda och samordna förvaltningen och ha uppsikt över nämndernas verksamhet (kommunallag 1991:900).

Utsatthet utifrån uppdrag och position

Den andel som uppger att de utsatts skiljer sig mellan förtroendevalda med olika uppdrag, samt olika positioner inom uppdraget. I figur 13 framgår att ungefär en tredjedel (32 procent) av de förtroendevalda med uppdrag i kommun- eller landstingsstyrelse uppger att de utsattes under 2016. Det är inte någon skillnad mellan kvinnor och män. Bland de förtroendevalda som har uppdrag i kommun- eller landstingsfullmäktige är det en lägre andel som uppger att de utsatts (25 procent). Inte heller här kan man observera några skillnader mellan kvinnor och män.

Figur 13. Andel förtroendevalda som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och uppdrag.

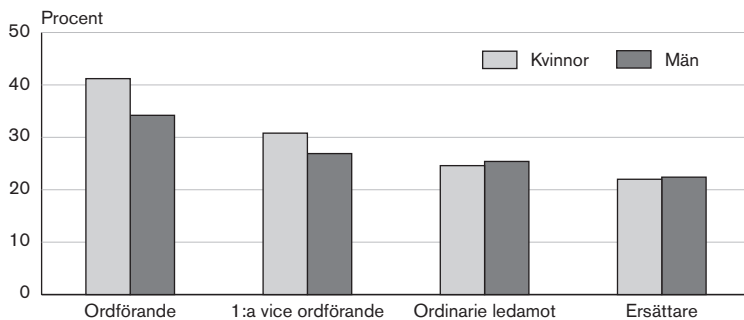

Den nämnd (eller motsvarande) där andelen utsatta är högst är hälso- och sjukvårdsnämnden (30 procent), medan andelen utsatta inom övriga nämnder varierar mellan 25 och 27 procent (se tabell B11 i bilaga 1). Mönstret har sett likartat ut även 2012 och valåret 2014. Bland män är utsattheten högst för dem som sitter i kultur- och fritidsnämnden samt hälso- och sjukvårdsnämnden, medan utsattheten bland kvinnor är högst i hälso- och sjukvårdsnämnden samt tekniska nämnden.

Den position som är mest utsatt är ordförandeposten, där i snitt nästan fyra av tio förtroendevalda (37 procent) uppger att de har utsatts för någon av de händelser som efterfrågas i PTU (se tabell B12 i bilaga 1). Detta mönster observerades även under 2012 och valåret 2014.

Som figur 14 visar ser mönstret likartat ut för både kvinnor och män, men det är en större andel kvinnliga ordförande som uppger att de blivit utsatta jämfört med manliga ordföranden (41 respektive 34 procent). Även när det gäller de förtroendevalda med uppdrag som 1:a vice ordförande är mönstret detsamma. Bland de förtroendevalda med uppdrag som ordinarie ledamot eller som ersättare är utsattheten mer jämn mellan kvinnor och män, och på ungefär samma nivå som den genomsnittliga utsattheten.

Figur 14. Andel förtroendevalda som utsattes 2016, inom respektive position inom uppdraget. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och position inom uppdraget.

Antal uppdrag

Med uppdrag i politisk församling avses här uppdrag i fullmäktige eller riksdag. De allra flesta förtroendevalda i undersökningen är ledamöter i en politisk församling (94 procent), medan 6 procent har uppdrag i flera politiska församlingar.

Ett tydligt resultat i PTU är att ju mer aktiva de politikerna är, desto mer uppger de utsatthet för trakasserier, hot eller våld i samband med förtroendeuppdraget. Utsattheten är högre bland de förtroendevalda som har uppdrag i flera politiska församlingar (44 procent) än bland dem som har uppdrag i endast en politisk församling (24 procent). Bland män som har uppdrag i flera politiska församlingar uppger en något större andel att de utsatts, jämfört med kvinnor i samma situation (46 respektive 42 procent).

Även 2012 och valåret 2014 var ledamöter med uppdrag i flera politiska församlingar mer utsatta än ledamöter med uppdrag i endast en politisk församling.

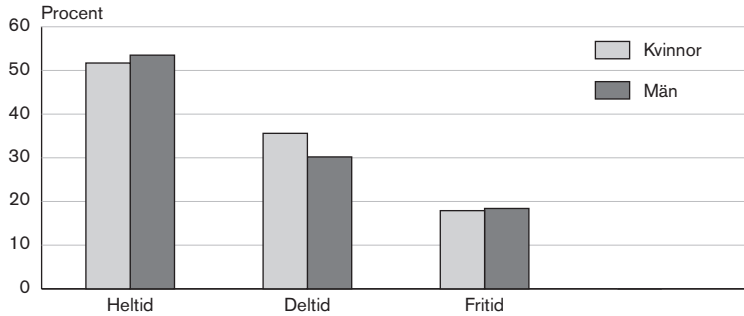
Tid för uppdraget

Förutom i antalet förtroendeuppdrag kan det politiska engagemanget också mätas i den tid som läggs på förtroendeuppdraget: antingen på fritiden eller på tid motsvarande en del- eller heltidstjänst. De flesta förtroendevalda som ingår i undersökningen utför sina uppdrag på fritiden (70 procent), medan 18 procent är deltidspolitiker och 12 procent heltidspolitiker.

Riksdagsledamöter (med uppdrag i en politisk församling) utgör 12 procent av samtliga heltidspolitiker. Eftersom riksdagsledamöter utövar sina uppdrag på heltid inkluderas här endast ledamöter som har uppdrag i kommun- eller landstingsfullmäktige.

Bland förtroendevalda som utövade sina uppdrag på heltid uppger drygt hälften (53 procent) att de blev utsatta under 2016 (se tabell B12 i bilaga 1). Bland deltidspolitikerna och fritidspolitiker uppger 32 respektive 18 procent detta. Bland dem som är heltidspolitiker är det en något större andel av männen som uppger att de utsatts, medan det bland deltidspolitiker är en större andel kvinnor som uppger att de utsatts jämfört med männen (figur 15). Bland de förtroendevalda som utövade sina uppdrag på fritiden var utsattheten densamma bland kvinnor som bland män.

Figur 15. Andel förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och uppdragets omfattning.

Sett över tid avviker mönstret för 2012 och 2014 åt från 2016; de två tidigare åren är det en större andel av kvinnorna med heltidsuppdrag som varit utsatta än motsvarande andel av männen, medan det 2016 är tvärtom.

Tid som ledamot

Drygt hälften (51 procent) av de förtroendevalda i undersökningen har varit ledamöter i fullmäktige och/eller riksdag i mer än två år men inte mer än tio år, medan 46 procent hade varit ledamot i mer än tio år. Endast en liten grupp (2,8 procent) av de förtroendevalda hade varit ledamot i mindre än två år.

Ett generellt mönster som går att utläsa i undersökningen är att den andel som uppger att de utsatts under 2016 är högst bland de som varit ledamöter i mer än två år men inte mer än tio år (26–27 procent, beroende på hur länge man varit ledamot), medan motsvarande andel är 18 procent bland dem som varit ledamot i mer än ett år men inte mer än två år. Samma mönster återfinns bland både kvinnor och män, när dessa särskiljs i analysen.

Sociala medier och känd bland allmänheten

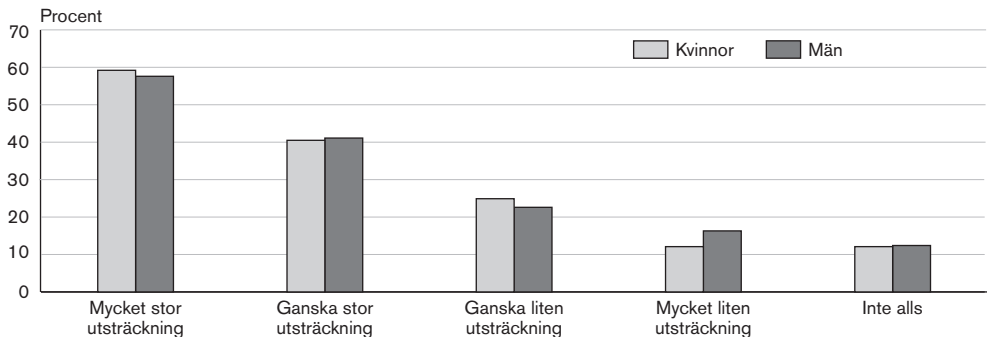
Politiker ska synas och finnas tillgängliga, och sociala medier är ett snabbt och enkelt sätt för både politiker och väljare att kommunicera. Därför är det också en arena där utsatthet förekommer. Det finns naturligtvis ett samband mellan utsatthet via sociala medier och i vilken utsträckning förtroendevalda är aktiva i dessa medier. Mer finns att läsa i en fördjupning om förtroendevalda och utsatthet via sociala medier (Brå 2014d).

I PTU får de förtroendevalda svara på i vilken utsträckning de själva, i egenskap av förtroendevalda, varit aktiva på internet

eller i sociala medier (exempelvis genom blogg, hemsida, chattforum, Facebook eller Twitter) under 2016. Drygt 8 procent uppger att de var aktiva i mycket stor utsträckning, medan 20 procent var aktiva i ganska stor utsträckning och 27 procent i ganska liten utsträckning. Knappt 23 procent uppgav att de var aktiva i mycket liten utsträckning medan 21 procent inte är aktiva alls på internet eller i sociala medier. Jämfört med 2012 är det numera en mindre andel förtroendevalda som uppger att de inte är aktiva på sociala medier (21 procent uppgav detta 2016, medan motsvarande andel 2012 var 32 procent). Graden av aktivitet på sociala medier 2016 är snarlikt vad de förtroendevalda uppgav 2014.

De som i störst utsträckning uppgav att de har varit aktiva var också de som i högst utsträckning uppgav att de blivit utsatta (se figur 16 samt tabell B13 i bilaga 1). Detta mönster har varit likartat även 2012 och 2014, och gäller för både kvinnor och män. Nästan sex av tio av de förtroendevalda som varit aktiva i mycket stor utsträckning utsattes för minst en händelse under 2016. Även de som varit aktiva i ganska stor utsträckning var mer utsatta (41 procent) än genomsnittet (25 procent). Det kan jämföras med förtroendevalda som uppgav att de inte alls varit aktiva i sociala medier, där 12 procent uppger att de blivit utsatta. Dock var antalet förtroendevalda som varit aktiva i störst utsträckning litet jämfört med övriga kategorier.

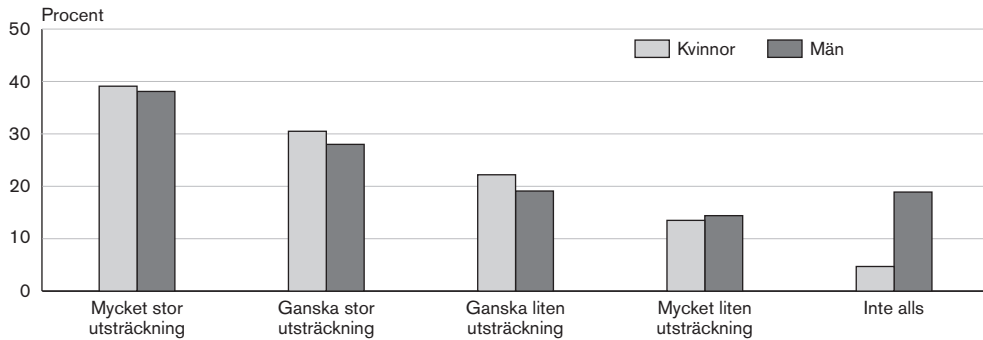
Figur 16. Andel förtroendevalda som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och grad av aktivitet på internet/sociala medier.

De förtroendevalda fick även uppge i vilken utsträckning de bedömer att de är kända hos allmänheten. Vanligast var att de förtroendevalda är kända hos allmänheten i ganska stor utsträckning (44 procent) eller i ganska liten utsträckning (35 procent). Ungefär lika stora andelar upplever sig som kända i mycket stor utsträckning (10 procent) som i mycket liten utsträckning (9 procent). Endast 1 procent upplever att de inte alls är kända hos allmänheten. Tidigare år har fördelningen varit densamma.

Som framgår i figur 17 och tabell B13 i bilaga 1 är utsattheten högre bland förtroendevalda som bedömer att de är kända i mycket stor utsträckning (38 procent) än bland dem som bedömer att de är kända i mycket liten utsträckning (14 procent) eller inte alls (11 procent). Dock är det få totalt sett som uppgett att de inte alls är kända hos allmänheten.

Figur 17. Andel förtroendevalda som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och i hur stor utsträckning den förtroendevalde är känd bland allmänheten.

Förtroendevalda kvinnor som är mer exponerade verkar bli utsatta i högre grad än förtroendevalda män som är mer exponerade. Av de kvinnor som uppgett att de varit aktiva på internet eller i sociala medier i mycket stor utsträckning är det en något högre andel som uppger att de utsattes än motsvarande andel av männen. I figur 17 framgår att även av de kvinnor som svarade att de i ganska stor (31 procent) eller mycket stor (39 procent) utsträckning är kända hos allmänheten var det en högre andel utsatta än av motsvarande andelar av männen (28 respektive 38 procent).

Den största skillnaden mellan kvinnor och män återfinns dock bland de förtroendevalda som uppger att de inte alls är kända hos allmänheten. Bland dem uppger 19 procent av männen och 4,7 procent av kvinnorna att de utsattes under 2016. Detta mönster framträdde inte 2012, då andelen utsatta var relativt likartad mellan kvinnor och män (12 respektive 10 procent) bland de förtroendevalda som inte alls var kända hos allmänheten. Under valåret 2014 observerades dock samma mönster som under 2016.

Högre grad av exponering kan även kopplas till andra faktorer som kan ha samband med en högre grad av utsatthet. Till exempel anser sig riksdagspolitiker vara mer exponerade än landstingspolitiker, som i sin tur anser sig vara mer exponerade än kommunpolitikerna. På samma sätt anser sig heltidspolitiker vara mer exponerade än deltidspolitiker, som i sin tur anser sig vara mer exponerade än fritidspolitiker. Yngre förtroendevalda (29 år och yngre) var betydligt mer aktiva på internet och i sociala medier än övriga förtroendevalda, och då yngre män i högre grad än yngre kvinnor. Totalt sett var dock kvinnor och män aktiva i lika stor utsträckning. Förtroendevalda med ordförandeposter var också mer aktiva på internet och i sociala medier än övriga förtroendevalda.

Sammanhang, förövare och motiv

I PTU ombeds de förtroendevalda som utsatts att redogöra närmare för den senaste händelsen de utsattes för under 2016 i sin egenskap av förtroendevalda.²⁵ Den typ av händelse som flest redogör för är hot eller påhopp via sociala medier, och det är också dessa händelser som är vanligast totalt sett. Detta innebär att redovisningen av de senaste händelserna kan antas väl representera förtroendevaldas utsatthet generellt. De förtroendevalda som utsatts för händelser inom båda kategorierna (*våld, skadegörelse och stöld* samt *hot och trakasserier*) får redogöra närmare för den senaste händelsen inom båda kategorierna.

Detta avsnitt utgår från totalt 2 303 händelser under 2016. Av händelserna gäller 85 procent hot eller trakasserier och 15 procent våld, skadegörelse eller stöld. Eftersom händelserna av våld, skadegörelse och stöld är relativt få görs ingen särredovisning, utan samtliga händelser ingår tillsammans i redovisningen. Jämförelser görs löpande med 2012 och 2014. Mer detaljerade resultat gällande sammanhang, förövare och motiv under dessa år, för samtliga förtroendevalda samt uppdelat på kvinnor och män, återfinns i tabellerna B14–B17 i bilaga 1.

Att tänka på

Vid jämförelser mellan undersökningarna är det viktigt att komma ihåg att 2014 var ett valår, medan 2012 och 2016 var mellanliggande år. Detta måste tas i beaktande vid jämförelser över tid. Av detta skäl studeras utvecklingen mellan de två mellanliggande åren 2012 och 2016, och resultaten sätts därefter i relation till valåret 2014.

Det är också viktigt att komma ihåg att undersökningen studerar utsattheten bland förtroendevalda i rikets politiska församlingar, och att sammansättningen i dessa politiska församlingar är föränderlig.

²⁵ Se kapitlet Metod, s. 18 om varför just den senaste händelsen efterfrågas.

När och var

Ett politiskt förtroendeuppdrag är inte klart avgränsat i tid och rum, inte heller är de händelser som drabbar politiker alltid begränsade till någon särskild tid eller plats. I undersökningen ställs mer detaljerade frågor om den senaste händelsen som de förtroendevalda utsattes för, bland annat när på året den inträffade. Vanligast var att händelserna skett i december respektive november 2016; ungefär en fjärdedel av händelserna under 2016 skedde under december månad, medan 13 procent skedde i november. Detta är ett förväntat resultat, eftersom det är den *senaste* händelsen som de utsatta förtroendevalda fått beskriva närmare. Bland utsatta förtroendevalda var det drygt 15 procent som endast utsattes en gång under 2016, vilket innebär att den händelsen även blir den senaste.

Vid nästan en fjärdedel (23 procent) av samtliga 2 303 händelser var förövaren fysiskt närvarande.²⁶ Vid 60 procent av dessa händelser riktades händelsen mot manliga förtroendevalda, medan resterande 40 procent av händelserna riktades mot kvinnliga förtroendevalda. De förtroendevalda som utsattes för en händelse där förövaren var fysiskt närvarande fick i enkäten svara på i vilket sammanhang händelsen ägde rum. I de fall förövaren varit fysiskt närvarande var det vanligast att händelsen skedde i samband med utövandet av förtroendeuppdraget (54 procent). Näst vanligast var att händelsen inträffade under fritiden (38 procent) medan få uppgav att händelsen skedde under arbetstid vid annat arbete än det politiska förtroendeuppdraget (8 procent). För män är det en större andel händelser som skett antingen på fritiden eller under arbetstid vid annat arbete än det politiska förtroendeuppdraget, jämfört med för kvinnor.

Om förövarna

Många gånger utsätts förtroendevalda av en anonym förövar, men den som utsatts kan ändå ha en uppfattning om förövaren. Följande avsnitt bygger på de *förtroendevaldas upplevelse eller bedömning* av förövaren/förövarna vid den senaste händelsen.²⁷

²⁶ Slag, spark, knuff eller liknande, våld med vapen eller annan form av våld samt hotfullt uttalande öga mot öga, blivit olovligen fotograferad/inspelad eller blivit utsatt för obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning. Totalt handlar det om 530 händelser.

²⁷ Frågorna om antal förövar, förövarns kön samt ålder fanns inte med i PTU 2013, vilket innebär att det inte är möjligt att göra någon jämförelse med 2012.

Den utsattas relation till förövaren

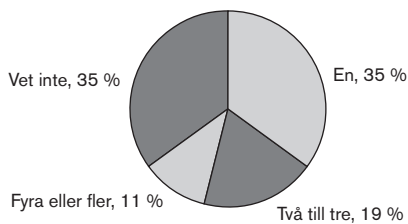
Vid 40 procent av händelserna var förövaren okänd eller anonym för den förtroendevalda som utsatts (till exempel vid hot eller trakasserier som sker via sociala medier eller e-post, se tabell B14 i bilaga 1). Vid ungefär en av fyra händelser (26 procent) kände den utsatte till vem förövaren var. Vid knappt en av tio händelser kände den utsatte till och med förövaren väl (9 procent), medan 7 procent uppger att de endast kände till förövaren på grund av att denne redan utsatt den förtroendevalde tidigare. Det framkommer inga direkta skillnader mellan kvinnor och män, och mönstret såg likartat ut 2012 och 2014.

Vid drygt en av fyra händelser (27 procent) uppger de förtroendevalda att de även tidigare har utsatts av samma förövare. Män och kvinnor uppger detta i ungefär samma utsträckning. Jämfört med tidigare år är det fler som uppger detta 2016, jämfört med 2012 och valåret 2014 (22 respektive 23 procent).

Antal förövare²⁸

Vid majoriteten av händelserna rör det sig om en ensam förövare (35 procent) eller 2–3 förövare (19 procent, se figur 18). I 11 procent av händelserna var förövarna 4 eller fler. I en tredjedel (35 procent) av händelserna kunde den som utsatts inte uppskatta hur många förövare som varit inblandade. Det var en större andel händelser som riktades mot kvinnliga förtroendevalda där det var en ensam förövare jämfört med händelserna som riktades mot män (41 respektive 32 procent).

Figur 18. Fördelning av antal förövare 2016.

År 2016 var osäkerheten större kring hur många förövare som var inblandade i den senaste händelsen jämfört med 2014; i 35 procent av händelserna 2016 och 10 procent av händelserna 2014 kunde den förtroendevalda inte uppskatta antalet förövare.

²⁸ Frågan ställdes till dem som utsatts när förövaren varit fysiskt närvarande och som utsatts för något av följande: slag, spark eller liknande, knuff eller liknande, våld med vapen eller annan form av våld, hotfullt uttalande öga mot öga, olovlig fotografering/inspelning samt obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning.

Förövarens kön

Det vanligaste var att förövaren/förövarna var en man eller flera män (55 procent), medan 9 procent uppgavs vara kvinnor. I 14 procent av händelserna var förövarna både män och kvinnor (se tabell B14 i bilaga 1). I 22 procent av händelserna kunde den som utsatts inte avgöra förövarens/förövarnas kön. Män svarade i högre utsträckning än kvinnor att de inte kunde avgöra förövarens kön (26 respektive 18 procent). Fördelningen såg i princip likadan ut 2014.

Förövarens ålder

När det gäller förövarens/förövarnas ålder kunde denna uppskattas i 74 procent av händelserna (se tabell B14 i bilaga 1). Vanligast var att förövaren/förövarna var mellan 45 och 64 år (29 procent) eller mellan 25 och 44 år (22 procent). Det var ungefär lika vanligt att förövaren/förövarna var 65 år eller äldre, eller av blandade åldrar (8 respektive 10 procent av händelserna). Vid 4,6 procent av händelserna uppgav den förtroendevalda som utsatts att förövaren var yngre än 25 år.

När det handlar om förövarens/förövarnas ålder var det en skillnad mellan män och kvinnor i de yngre åldersgrupperna. Män utsattes oftare än kvinnor av förövare som var yngre än 25 år (6 respektive 2,7 procent), medan kvinnor något oftare utsattes av förövare mellan 45 och 64 år (31 respektive 28 procent). Det är främst förtroendevalda män i åldern 29 år eller yngre som uppger att de utsatts av förövare under 25 års ålder.

I årets undersökning är det jämfört med 2014 en mindre andel händelser där förövaren uppges vara yngre än 25 år (4,6 respektive 10 procent). I övrigt är fördelningen ungefär likartad mellan åren.

Typ av förövare

Utsatta förtroendevalda tillfrågades om de uppfattade förövaren som tillhörande någon av fem förvalda kategorier (se figur 19, samt tabell B15 i bilaga 1).²⁹

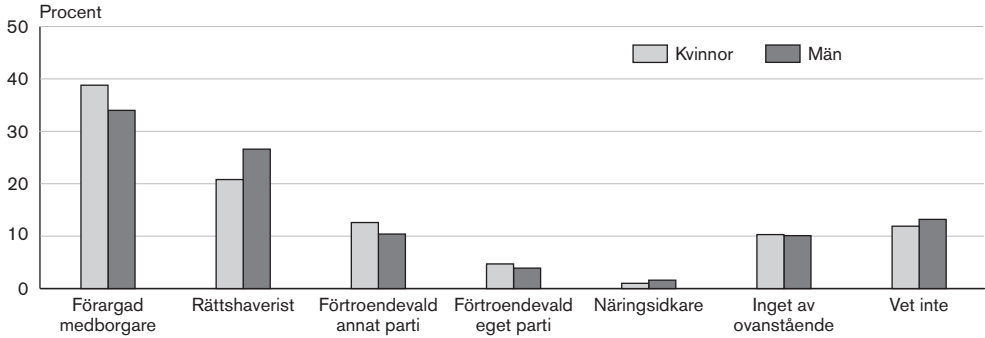
Sex av tio förövare uppges vara förargade medborgare eller rättshaverister. Det förra är något vanligare än det senare. Av händelserna tillskrivs dock 16 procent en annan förtroendevald, främst av förtroendevalda i ett annat parti än det egna. Den andel som inte uppfattade förövaren som någon av nämnda kategorier uppgick till 10 procent, medan 13 procent inte hade någon uppfatt-

²⁹ Kategorierna är: förargad medborgare, rättshaverist, förtroendevald från annat parti, förtroendevald från det egna partiet samt näringsidkare. De som besvarar frågan kan även svara "Ingen av ovanstående kategorier" samt "Vet inte".

ning alls. Sett över tid har den förtroendevaldas uppfattning om förövaren följt samma mönster, både 2012 och valåret 2014.

En större andel av kvinnorna än av männen uppger att förövaren var en förargad medborgare eller en annan förtroendevald, medan en större andel av männen än av kvinnorna uppger att förövaren var en rättshaverist. Fördelningen mellan könen såg likartad ut även 2012 och 2014.

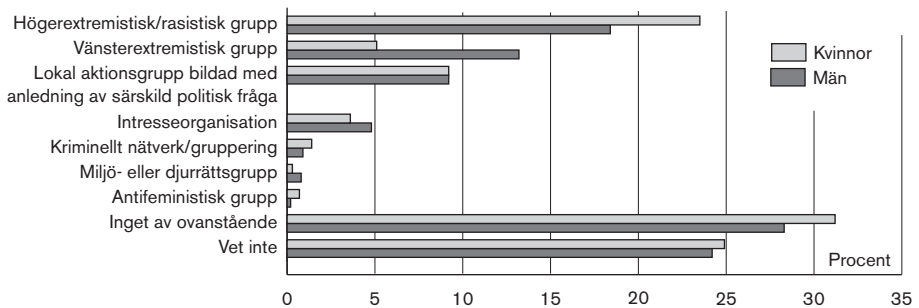
Figur 19. Typ av förövare 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Förövares grupp tillhörighet

Utsatta förtroendevalda har också tillfrågats om de uppfattat förövaren som medlem i någon gruppering eller organisation (se figur 20 samt tabell B15 i bilaga 1). Majoriteten uppfattade inte förövaren som medlem i någon av de förvalda grupperna eller organisationerna (30 procent), eller hade ingen uppfattning alls (25 procent). Detta beror på att en stor andel av förövarna uppfattas vara enskilda individer (förargade medborgare eller rättshaverister), och de tillhör då ingen speciell gruppering.

Figur 20. Förövares grupp tillhörighet 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Ytterligare ungefär en tredjedel (30 procent) trodde att förövaren tillhörde en politisk extremistgrupp. Av dessa upplevde majoriteten att förövaren tillhörde en högerextremistisk grupp (21 procent), medan 10 procent upplevde att förövaren tillhörde en vänsterextremistisk grupp. En ungefär lika stor andel (9 procent) trodde att förövaren hade kopplingar till en lokal aktionsgrupp, medan 4,3 procent trodde att förövaren tillhörde en intresseorganisation. Endast ett fåtal förtroendevalda kopplade förövaren till ett kriminellt nätverk eller gruppering (1,1 procent)³⁰, en miljö- eller djurrättsorganisation (0,6 procent) eller en antifeministisk grupp (0,4 procent).

Även tidigare år har högerextremistiska grupper varit den vanligast förekommande typen av grupp som de utsatta har uppgett att förövaren tillhör. Andelen händelser som kopplas till dessa typer av grupper har dock inte varit på samma nivå tidigare år som den är 2016 (12 procent år 2012 och 17 procent valåret 2014).

En betydligt större andel av männen uppfattade förövaren som vänsterextremist (13 procent) jämfört med motsvarande andel av kvinnorna (5 procent). Däremot var det en större andel kvinnor än män som i stället uppfattade förövaren som högerextremist (24 respektive 18 procent). I övrigt var det endast marginella skillnader mellan vilken grupp kvinnor och män ansåg att förövaren tillhörde. Samma mönster observerades både 2012 och 2014.

Om motiven

De förtroendevalda som hade utsatts för hot och trakasserier fick uppges mot vem eller vad händelsen riktades. De flesta upplever att händelsen var direkt riktad mot dem som förtroendevalda (82 procent). Detta var vanligare bland män (84 procent) än bland kvinnor (78 procent). Det var inte heller ovanligt att de förtroendevalda uppfattade händelsen som riktad mot det parti som de representerar (35 procent). En mindre andel hot upplevdes som riktade mot den politiska församlingen i stort (14 procent), mot en anhörig (4,2 procent) eller någon annan i deras närhet (3,2 procent).

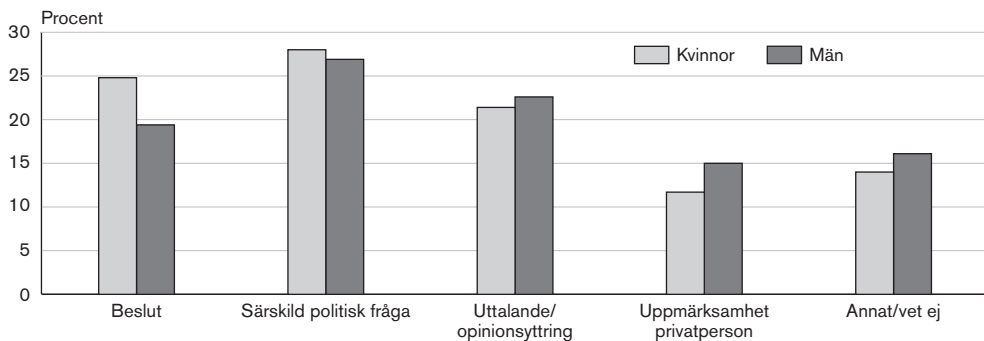
Ibland kan de förtroendevalda härleda utsattheten till en speciell händelse eller situation. Det kan till exempel vara ett beslut eller en kontroversiell fråga som rör upp känslor. Det vanligast förekommande (27 procent) är att händelsen förknippas med intresse i en särskild politisk fråga (se figur 21 samt tabell B16 i bilaga

³⁰ Säkerhetspolisen konstaterade utifrån en egen undersökning 2012 att det inte förekom någon hotbild mot förtroendevalda från den grova organiserade brottsligheten (Säpo 2012).

1), främst sådant som rör integration, flyktingmottagande och rasism. Andra frågor som nämndes handlade om skola, byggnadsprojekt eller sjukvård.

Några relaterar snarare händelsen till de förtroendevalda själva; 22 procent förknippar utsattheten med ett uttalande eller en opinionsyttring som de hade gjort, och ytterligare 14 procent förknippar händelsen med uppmärksamhet kring dem själva som personer. Slutligen visar resultaten att 22 procent relaterar händelsen till ett beslut som rör en enskild individ, ett företag eller ett helt samhälle.

Figur 21. Vad förtroendevalda som utsattes 2016 förknippade händelsen med. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

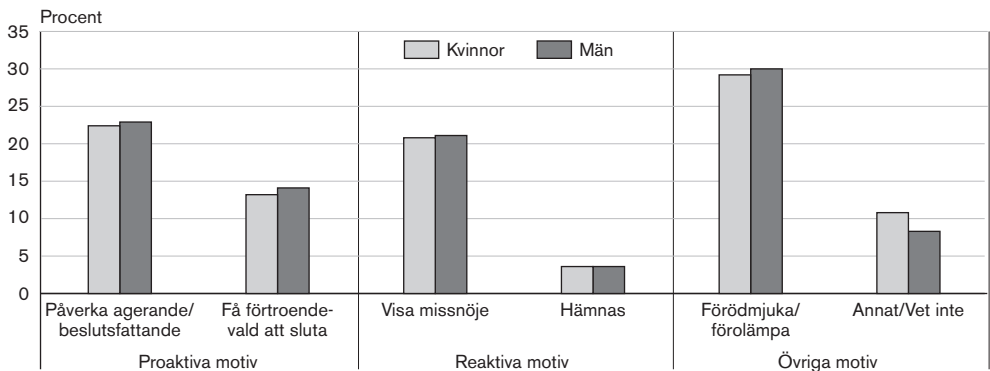

Utsatta förtroendevalda män uppger i något större utsträckning än kvinnor att händelsen var relaterad till uppmärksamhet kring deras person (15 respektive 12 procent), eller till ett uttalande eller en opinionsyttring (23 respektive 21 procent). Samtidigt uppger en större andel av kvinnorna än motsvarande andel av männen att händelsen var relaterad till ett beslut som de tagit (25 respektive 19 procent). Det var i stort sett lika vanligt bland kvinnor och män att händelsen relaterades till en särskild politisk fråga (28 respektive 27 procent). Dessa mönster observerades även 2012 och 2014.

Som framgår i tabell B16 i bilaga 1 var det år 2016 vanligare att händelsen förknippades med en särskild politisk fråga jämfört med 2012 (27 respektive 22 procent). År 2014 var motsvarande andel 25 procent. Det var också något vanligare att händelser förknippades med ett uttalande eller en opinionsyttring 2016 än 2012 (22 respektive 19 procent). År 2014 var nivån samma som år 2016, 22 procent. Osäkerheten kring varför man utsattes var betydligt lägre 2016 och 2012 (15 respektive 16 procent), jämfört med valåret 2014 (22 procent).

I PTU tillfrågas utsatta förtroendevalda om vad förövaren tros vilja uppnå med sitt handlande. Det är alltså de förtroendevaldas *upplevelse av motiven* som presenteras. Av de utsatta uppger knappt en tredjedel (30 procent) att det som förövaren troligen främst ville uppnå med handlingen var att förödmjuka eller förolämpa den förtroendevalde (se figur 22 samt tabell B17 i bilaga 1). Övriga motiv kan delas in i framåtsyftande- respektive bakåtsyftande motiv. De framåtsyftande motiven är *proaktiva*, eftersom de har som syfte att påverka framtida situationer (påverka agerande/beslutsfattande eller få den förtroendevalde att sluta), medan de bakåtsyftande motiven är *reaktiva*, eftersom de utgår från något som redan hänt (visa missnöje eller hämnas).

Figur 22. Vad den som utsatts tror att förövaren ville uppnå 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

År 2016 var det vanligare att förövaren bedömdes ha ett proaktivt motiv än ett reaktivt motiv. Bland de proaktiva motiven var det vanligare att förövaren försökte påverka den förtroendevaldas agerande eller beslutsfattande än att denne försökte få den förtroendevalda att sluta (23 respektive 14 procent).

Bland de reaktiva motiven var det en betydligt högre andel som uppgav att motivet var att visa missnöje med den förtroendevalde eller ett beslut som denne fattat (21 procent), än den andel som bedömde att motivet var att hämnas över till exempel ett fattat beslut (3,6 procent).

Som framgår i figur 22 finns det i årets undersökning inga större skillnader mellan kvinnor och män när det gäller vad de tror att förövaren ville uppnå. Så har mönstret dock inte sett ut tidigare år. År 2012 var det en större andel män än kvinnor som trodde att förövaren ville få den förtroendevalda att sluta, medan det var en större andel kvinnor än män som trodde att förövarens främsta syfte var att visa missnöje. Under valåret 2014 uppgav män,

i likhet med 2012, i högre grad än kvinnor att förövaren ville få dem att sluta, medan det var en större andel kvinnor än män som uppgav att förövaren främst ville förödmjuka eller förolämpa dem (se tabell B17 i bilaga 1).

Analysen visar även att den andel förtroendevalda som uppgav att förövaren ville påverka dennes agerande eller beslutsfattande var ungefär lika stor 2016 som 2012 (23 respektive 24 procent). Under valåret 2014 var denna andel mindre (15 procent). Resultaten visar också att andelen förtroendevalda som uppgav att förövaren ville visa missnöje är något lägre 2016 (21 procent) jämfört med både 2012 och valåret 2014 (23 respektive 24 procent).

Rapportering och polisanmälan

Detta kapitel handlar om hur händelserna hanteras. Hur vanligt är det att en händelse rapporteras till en säkerhetsansvarig? Och hur vanligt är det att de förtroendevalda polisanmäler en händelse?

I kapitlet undersöks även de förtroendevaldas kännedom om en eventuell handlingsplan och säkerhetsansvarig. Jämförelser görs löpande med 2012 och 2014. Mer detaljerade resultat gällande rapportering och polisanmälan under dessa år, för samtliga förtroendevalda samt uppdelat på kvinnor och män, återfinns i tabellerna B18–B19 i bilaga 1.

Att tänka på

Vid jämförelser mellan undersökningarna är det viktigt att komma ihåg att 2014 var ett valår, medan 2012 och 2016 var mellanliggande år. Detta måste tas i beaktande vid jämförelser över tid. Av detta skäl studeras utvecklingen mellan de två mellanliggande åren 2012 och 2016, och resultaten sätts därefter i relation till valåret 2014.

Det är också viktigt att komma ihåg att undersökningen studerar utsattheten bland förtroendevalda i rikets politiska församlingar, och att sammansättningen i dessa politiska församlingar är föränderlig.

Kännedom om säkerhetsansvarig och handlingsplan

Samtliga förtroendevalda i undersökningen tillfrågades om de känner till någon handlingsplan för politiskt förtroendevaldas utsatthet för trakasserier, hot eller våld. De tillfrågades också om det finns någon säkerhetsansvarig inom det egna partiet eller inom den politiska församlingen som de kan vända sig till vid utsatthet för trakasserier, hot eller våld.

En tredjedel av dem (33 procent) svarade att de inte visste om det finns en handlingsplan eller inte, medan drygt en fjärdedel (26 procent) uppgav att de inte visste om det fanns en säkerhetsansvarig att vända sig till. Andelen som inte vet är lägre bland män jämfört med bland kvinnor, både när det gäller vetskap om handlingsplan och om säkerhetsansvarig. Detta mönster observerades även 2012 och 2014.

År 2016, jämfört med föregående undersökningar, minskade både den andel förtroendevalda som inte visste om det finns en handlingsplan (denna andel var 46 procent 2012 och 38 procent 2014) och den andel som inte visste om det finns en säkerhetsansvarig (denna andel var 38 procent 2012 och 32 procent 2014).

De två yngsta åldersgrupperna i undersökningen (29 år eller yngre samt 30–39 år) uppgav i högst utsträckning att de inte vet om det finns någon handlingsplan (38 respektive 36 procent uppgav detta). När det gäller osäkerhet kring om det finns en säkerhetsansvarig är mönstret detsamma för den yngsta åldersgruppen; 31 procent av de förtroendevalda i denna grupp uppgav detta.

Bland de förtroendevalda som blivit utsatta under 2016 var det en mindre andel som inte kände till om det fanns säkerhetsansvarig eller handlingsplan (25 respektive 17 procent) jämfört med dem som inte varit utsatta (36 respektive 29 procent).

Rapportering av händelser

Förutom att vända sig till polisen finns ofta möjligheten att rapportera händelsen till en säkerhetsansvarig inom det egna partiet eller inom den politiska församlingen. Det förutsätter förstås att man redan känner till att en sådan finns och vem det är, eller att man själv tar reda på det efter att man blivit utsatt. Hur händelser hanteras kan bero på hur säkerhetsorganisationen ser ut i den politiska församlingen och inom partiet. En undersökning från Sveriges kommuner och landsting (SKL) visar att en stor andel framför allt kommuner, men även landsting, saknar handlingsplaner eller policydokument för att hantera våld och hot mot förtroendevalda (SKL 2014a).

Knappt hälften (46 procent) av händelserna 2016 rapporterades till någon annan än polisen (se tabell B18 i bilaga 1). Andelen rapporterade händelser låg på en något lägre nivå 2012 (43 procent). Valåret 2014 låg andelen rapporterade händelser på samma nivå som 2016.

En större andel av kvinnorna rapporterade händelsen (49 procent) än motsvarande andel av männen (44 procent). Detta mönster liknar de båda föregående undersökningarna.

Händelser av våld, skadegörelse och stöld rapporterades oftare än händelser av hot och trakasserier (55 respektive 45 procent).

Sett till vilken instans som händelserna rapporterades till (annat än till polisen), var det vanligast att de rapporterades till en säkerhetsansvarig inom den politiska församlingen (41 procent). Det var också relativt vanligt att händelser rapporterades till en säkerhetsansvarig inom det egna partiet eller till ordförande i fullmäktige eller liknande (36 respektive 30 procent).

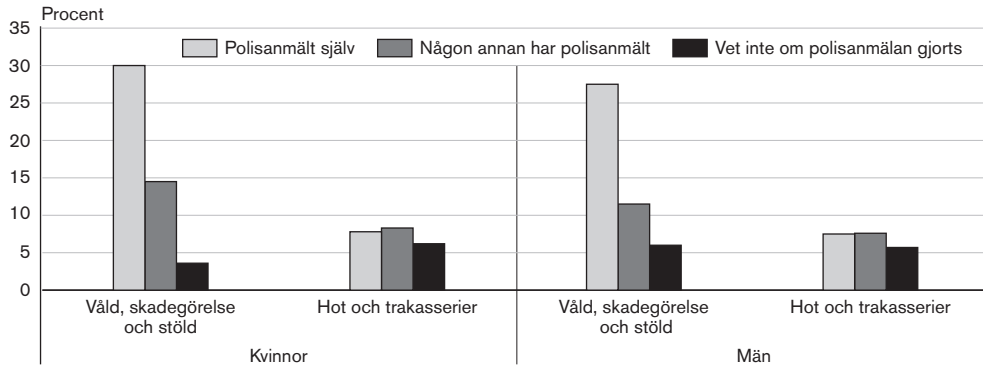
Polisanmälan

Bland de förtroendevalda som utsatts uppger 19 procent att den senaste händelsen anmälts till polisen (se tabell B18 i bilaga 1). Nivån har legat relativt stabilt över de år undersökningen genomförts. Drygt hälften (55 procent) av de anmälda händelserna polisanmälades av de förtroendevalda själva, medan övriga polisanmälades av någon annan. Det framkommer inga skillnader i anmälningsbenägenhet mellan förtroendevalda män och kvinnor.

Anmälningsbenägenheten ser olika ut för olika typer av brott. Händelser som inkluderar våld, skadegörelse eller stöld polisanmäls i betydligt högre utsträckning än hot och trakasserier. Totalt 41 procent av händelserna 2016 som inkluderade våld, skadegörelse eller stöld polisanmälades, medan motsvarande siffra för hot och trakasserier är 16 procent (se tabell B18 i bilaga 1). När det gäller korrupsionsförsök (både opassande erbjudanden och vänskapskorruption) anmälades 17 procent av händelserna 2016. Samma mönster framkom även 2012 och valåret 2014. Som visas i figur 23 var mönstret likartat för kvinnor respektive män. Majoriteten av de förtroendevalda som uppger att den senaste händelsen polisanmälades, uppger att det var de själva som gjorde anmälan.

En av de former av händelser som polisanmäls i lägst utsträckning är hot och påhopp via sociala medier, där endast 11 procent av händelserna polisanmälades 2016. Hot och trakasserier är ofta relativt subtila, och kan efterlämna en obehagskänsla som är svår att sätta fingret på. Det kan också finnas en osäkerhet om vad som faktiskt utgör ett brott. Detta kan jämföras med skadegörelse och stöld, som oftare leder till försäkringsärenden där en polisanmälan kan behövas för att styrka händelsen.

Figur 23. Andel händelser som polisanmäلتs 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Anmälningsbenägenheten varierar något beroende på vilken åldersgrupp man studerar. Gruppen med högst anmälningsbenägenhet är förtroendevalda som är 70 år eller äldre (21 procent), medan gruppen med lägst anmälningsbenägenhet är förtroendevalda i åldern 30–39 år (18 procent).

När förövaren var någon den utsatte kände till eller kände väl polisanmäلتes händelsen i lägre utsträckning (12 procent vardera) än då förövaren var någon okänd (21 procent) eller anonym (26 procent). I de fall då en förtroendevald utsattes av någon inom det egna partiet eller av någon från ett annat parti polisanmäلتes 11 procent av händelserna. Anmälningsbenägenheten är betydligt högre bland dem som utsattes av någon från en kriminell gruppering³¹ (40 procent). Man ser även en skillnad i andel polisanmäلتa händelser om förövaren uppfattades som högerextremist jämfört med vänsterextremist (22 respektive 12 procent).

Erfarenheter av polisen

Drygt 15 procent av de utsatta var själva i kontakt med polisen med anledning av den senaste händelsen. Bland kvinnor var andelen 14 procent, medan andelen bland män var 16 procent.

Ungefär var fjärde av dem som varit i kontakt med polisen hade mycket positiva erfarenheter av polisen (23 procent) medan två av tio var ganska positiva (19 procent). En fjärdedel var dock ganska eller mycket negativa (24 procent). Män uppgav i högre grad att de hade ganska eller mycket negativa erfarenheter av polisen jämfört med kvinnor (26 respektive 21 procent), medan kvinnor i högre utsträckning uppger att de varken har positiva

³¹ Notera dock att ytterst få uppger detta (1,1 procent av samtliga utsatta).

eller negativa erfarenheter. Andelen med positiva erfarenheter är lika mellan könen.

Sett över tid har andelen förtroendevalda med positiva erfarenheter av polisen minskat. År 2016 uppgav 42 procent av dem som varit i kontakt med polisen att de hade ganska eller mycket positiva erfarenheter. Motsvarande andel var 56 procent 2012 och 50 procent valåret 2014.

Att både polisanmäla och rapportera till säkerhetsansvarig

Hur ser då benägenheten ut att både polisanmäla och rapportera till någon säkerhetsansvarig? Detta är intressant att studera eftersom det kan ligga nära till hands att anta att de som inte polisanmält händelsen åtminstone har rapporterat den till någon säkerhetsansvarig inom partiet eller inom den politiska församlingen, som sedan bedömer om händelsen ska polisanmälas eller inte.

Resultaten visar dock att nästan hälften (47 procent) av de förtroendevalda som blev utsatta under 2016 *varken* polisanmälde eller rapporterade den senaste händelsen (tabell 3). Andelen som rapporterade utan att polisanmäla händelsen var 28 procent, medan 15 procent både rapporterade och polisanmälde händelsen. Endast 4,1 procent polisanmälde utan att rapportera. Den andel som varken hade polisanmält eller rapporterat den senaste händelsen var större bland männen än bland kvinnorna.

Tabell 3. Benägenheten att polisanmäla och/eller rapportera händelsen 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

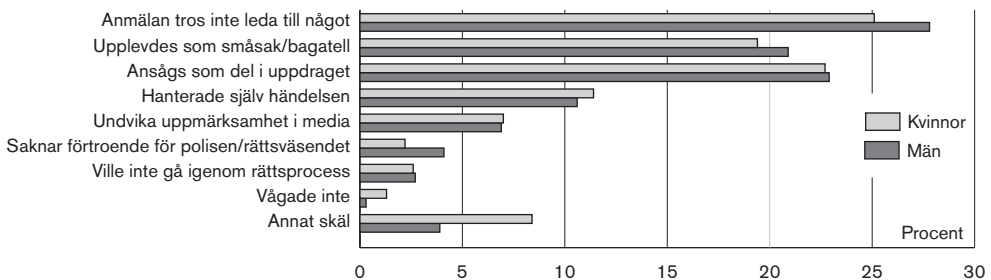
	Totalt		Kvinnor		Män	
	Ej rapporterat	Rapporterat	Ej rapporterat	Rapporterat	Ej rapporterat	Rapporterat
Ej polisanmält	47,4	27,9	44,1	30,6	49,8	26,0
Polisanmält	4,1	14,9	4,6	14,8	3,7	14,9

Varför händelsen inte polisanmälde

Utsatta förtroendevalda som *inte* polisanmälde den senaste händelsen fick uppge det främsta skälet till att detta inte gjordes. Sannantaget var den vanligaste anledningen (27 procent) att man inte trodde att en polisanmälan skulle leda till något (se figur 24 samt tabell B19 i bilaga 1). Det näst vanligaste skälet till att händelsen inte polisanmälde var att den förtroendevalda betraktade händelsen som en del i uppdraget (23 procent). Att händelsen upplevdes som en småsak eller bagatell var det tredje vanligaste skälet (20 procent).

Ungefär en av tio uppgav att de själva hanterade händelsen (11 procent) eller att de ville undvika uppmärksamhet i medierna (7 procent). Det var få som uppgav att det främsta skälet var att de saknade förtroende för polisen eller för rättsväsendet (3,3 procent), inte ville gå igenom en rättsprocess (2,6 procent) eller inte vågade (0,7 procent). Mönstret är likartat för både kvinnor och män. Det är dock en något större andel män än kvinnor som uppger att de inte polisanmälde händelsen på grund av att de saknar förtroende för polisen eller för rättsväsendet.

Figur 24. Skäl till att den senaste händelsen inte polisanmälades 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Då förövaren var någon som den utsatte kände väl uppgav en större andel förtroendevalda att händelsen hanterades av dem själva (16 procent) jämfört med då förövaren var okänd eller anonym (9 respektive 7 procent). Av dem som kände förövaren väl var det också en betydligt större andel som uppgav att de inte polisanmälde på grund av att de ville undvika uppmärksamhet i medierna (17 procent) jämfört med de utsatta som inte uppgav att de kände förövaren väl.

Jämfört med 2012 och 2014 är mönstret likartat. Den andel utsatta som valde att inte polisanmäla på grund av att de betraktade händelsen som en del av uppdraget uppgick till 22 procent 2012 och 24 procent valåret 2014. Dessa år var det dock betydligt vanligare att kvinnliga förtroendevalda uppgav detta som motiv. Detta mönster återfinns inte i årets undersökning, där både kvinnor och män angett detta motiv i lika stor utsträckning.

Stöd och säkerhetsåtgärder

Behovet av stöd och hjälp kan variera beroende på vem som har utsatts, vad personen har utsatts för och vem som är förövaren (Brå 2008). Majoriteten av dem som utsattes under 2016 uppfattade händelsen som inte särskilt skrämmande eller inte alls skrämmande (50 respektive 17 procent). Samtidigt uppfattade drygt var fjärde utsatt (28 procent) händelsen som ganska skrämmande. Det är dock endast en förhållandevis liten andel som

uppger att de uppfattade händelsen som mycket skrämmande (6 procent).

Den andel som uppgav att de upplevde händelsen som ganska eller mycket skrämmande var något högre 2016 än 2012 (34 respektive 31 procent). Valåret 2014 uppgav 37 procent att de upplevde händelsen som ganska eller mycket skrämmande.

Hur man upplever händelsen skiljer sig mellan olika grupper. Det är stora skillnader mellan kvinnor och män, där en större andel av kvinnorna uppger att de uppfattade händelsen som ganska skrämmande (33 procent) eller mycket skrämmande (8 procent) jämfört med motsvarande andel av männen (24 respektive 4 procent). Man ser också att förtroendevalda som utsattes för våld, skadegörelse eller stöld upplevde händelsen som mycket skrämmande i högre utsträckning än de som utsattes för hot och trakasserier (12 respektive 6 procent).

Drygt tre av tio utsatta förtroendevalda menade att deras privatliv hade påverkats delvis eller mycket (31 respektive 4,7 procent). Det är en marginellt större andel av kvinnorna som uppger detta (32 respektive 5 procent) jämfört med motsvarande andel av männen (30 respektive 4,2 procent).

Stöd och hjälp

Utsatta förtroendevalda tillfrågades även i vilken utsträckning de haft behov av stöd eller hjälp i samband med händelsen. Majoriteten (63 procent) kände inget behov av stöd eller hjälp, medan 28 procent kände ett mycket litet eller ganska litet behov. Totalt uppger dock 8 procent av de utsatta att de kände ett ganska stort eller mycket stort behov av stöd eller hjälp.

I tabell 4 framgår i vilken utsträckning de som uttryckt ett behov av stöd eller hjälp även fick det. Av dem som uttryckt ett mycket eller ganska stort behov av stöd eller hjälp har endast 28 procent fått det stöd och den hjälp som motsvarar behovet. Knappt fyra av tio (39 procent) uppger att de fått stöd i liten utsträckning, medan en tredjedel (33 procent) av dem som haft behov av stöd i stor utsträckning uppger att de inte erhållit något stöd alls. Det är en större andel av utsatta kvinnor med stort behov av stöd eller hjälp som uppger att de inte fått något stöd alls (36 procent), jämfört med utsatta män med stort behov av stöd eller hjälp (29 procent).

Av de utsatta som behövde stöd i stor utsträckning var den andel som också fick det större 2012 än 2016 (33 respektive 28 procent). Under 2014 uppgick denna andel till 40 procent. Andelen för 2016 (28 procent) är alltså den lägsta nivån som uppmätts hittills. Att nivån var högst 2014 kan bero på att det var ett valår,

och att det därför fanns en större beredskap att erbjuda stöd till förtroendevalda som utsatts.

Tabell 4. Andel förtroendevalda som erhållit stöd och hjälp som motsvarade deras behov, av dem som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Behov av stöd (i vilken utsträckning)	Erhållet stöd (i vilken utsträckning)			
	Stor (mycket/ ganska)	Liten (mycket/ ganska)	Inte alls	Andel totalt
Samtliga				
Stor (mycket/ganska)	28,3	38,5	33,2	100,0
Liten (mycket/ganska)	15,6	50,7	33,7	100,0
Inte alls	2,9	6,9	90,2	100,0
Kvinnor				
Stor (mycket/ganska)	28,4	35,3	36,3	100,0
Liten (mycket/ganska)	17,9	48,4	33,8	100,0
Inte alls	3,7	8,0	88,3	100,0
Män				
Stor (mycket/ganska)	28,2	42,4	29,4	100,0
Liten (mycket/ganska)	13,5	52,9	33,6	100,0
Inte alls	2,4	6,3	91,3	100,0

Drygt sex av tio (64 procent) av dem som fått stöd eller hjälp uppger att de har fått det från en annan förtroendevald, medan en tredjedel fick stödet eller hjälpen från en partner, anhörig eller vän (34 procent). Stöd och hjälp kom ibland även från en säkerhetsansvarig (33 procent), från partiorganisationen (28 procent) eller från en kollega (18 procent).

Sett över tid har den andel utsatta som uppger att de fått stöd av en annan förtroendevald ökat; år 2012 var andelen 49 procent, och valåret 2014 var den 57 procent.

Säkerhetsåtgärder

Säkerhetsåtgärder kan vidtas för att förhindra utsatthet, men också för att öka tryggheten. Det kan röra sig om åtgärder som de utsatta själva vidtar, men det kan också vara sådana som polisen eller en säkerhetsansvarig vidtar. För var fjärde förtroendevald som utsattes 2016 vidtogs säkerhetsåtgärder (26 procent). Detta är en något större andel än tidigare år; 2012 vidtogs säkerhetsåtgärder för 22 procent av de utsatta, medan motsvarande andel 2014 var 21 procent. Det vidtogs oftare säkerhetsåtgärder vid händelser som riktade sig mot kvinnliga förtroendevalda (28 procent av händelserna) jämfört med händelser som riktade sig mot manliga förtroendevalda (24 procent).

Den vanligaste åtgärden var att de utsatta själva ändrade sina rutiner eller sitt beteende (14 procent av utsatta förtroendevalda). En annan åtgärd var att de fick information om säkerhet och försiktighet (11 procent). En mindre andel av dem som utsattes skaffade själva eller fick ett överfallslarm (3,4 procent), bytte till hemligt telefonnummer (1,2 procent) eller var tvungna att byta bostad (0,3 procent). Endast ett fåtal av dem som hade utsatts uppgav att de till följd av detta hade fått skyddade personuppgifter 2016 (0,1 procent). Av dem som hade utsatts uppgav 8 procent att man vidtagit andra säkerhetsåtgärder än de som nämnts ovan.

I detta sammanhang bör nämnas att Brå 2014 publicerade skriften *Att förhindra och hantera incidenter mot förtroendevalda*, som handlar om hur man som förtroendevald kan förhindra att utsättas, men också vad man kan göra om man ändå utsätts (Brå 2014c).

Konsekvenser

En central fråga i PTU är i vilken utsträckning förtroendevalda påverkas i sitt utövande av förtroendeuppdraget. Demokratier försvagas om förtroendevalda på grund av hot och våld påverkas i, eller lämnar, sina uppdrag. Demokratier försvagas också om det blir svårare att rekrytera nya personer till förtroendeuppdrag på grund av oro eller rädsla för att utsättas för brott.

På samma sätt som faktisk utsatthet kan få en politiker att ändra ståndpunkt i en fråga, kan också oro för utsatthet få sådana konsekvenser. Samtliga förtroendevalda tillfrågas om de under föregående år har påverkats i sitt förtroendeuppdrag på grund av oro eller utsatthet.

Utsatthet och oro kan också leda till personliga konsekvenser i form av psykiska och fysiska efterverkningar som, även i förlängningen, kan påverka den förtroendevaldes anhöriga och vänner (jfr Brå 2016, Brå 2009a och Brå 2008). Sådana konsekvenser är svåra att fånga upp, och det är inte heller den här undersökningens syfte. I detta kapitel beskrivs konsekvenserna för den politiska och demokratiska processen.

Jämförelser görs löpande med 2012 och 2014. Mer detaljerade resultat gällande vilka konsekvenser utsattheten fått under dessa år för samtliga förtroendevalda samt uppdelat på kvinnor och män återfinns i tabell B20 i bilaga 1.

Att tänka på

Vid jämförelser mellan undersökningarna är det viktigt att komma ihåg att 2014 var ett valår, medan 2012 och 2016 var mellanliggande år. Detta måste tas i beaktande vid jämförelser över tid. Av detta skäl studeras utvecklingen mellan de två mellanliggande åren 2012 och 2016, och resultaten sätts därefter i relation till valåret 2014.

Det är också viktigt att komma ihåg att undersökningen studerar utsattheten bland förtroendevalda i rikets politiska församlingar, och att sammansättningen i dessa politiska församlingar är föränderlig.

Överväganden och faktiska konsekvenser

Vilka har konsekvenserna av utsatthet och oro blivit, och hur allvarliga är de? Konsekvenser såsom att den förtroendevalde på grund av utsatthet eller oro *överväger* att lämna uppdrag eller att fatta andra beslut eller *tvekar* inför ett beslut är oroväckande. När utsatthet eller oro också leder till *faktiska handlingar* som att lämna förtroendeuppdrag eller fatta andra beslut än vad som ursprungligen var tänkt är det dock än allvarligare.

Ännu en faktisk konsekvens, som är mindre påtaglig men lika allvarlig ur en demokratisk aspekt, är de fall då en förtroendevald väljer att förhålla sig passiv i stället för att engagera eller uttala sig, det vill säga en form av självcensur. Det kan vara lika allvarligt för demokratin som att aktivt göra något mot sin vilja.

Nedan redovisas först andelen *utsatta* förtroendevalda som påverkats, i syfte att ge en uppfattning om påverkan på individnivå. Därefter redovisas andelen som påverkats av *samtliga* förtroendevalda, i syfte att ge en uppfattning om problemets omfattning på samhällsnivå.

Konsekvenser bland förtroendevalda som blivit utsatta

Bland de utsatta förtroendevalda uppger 44 procent att de påverkats i sitt förtroendeuppdrag, antingen till överväganden eller till faktiska handlingar, på grund av utsatthet eller oro för att utsättas.

Bland utsatta förtroendevalda uppgav nästan var tredje (29 procent) att de självcensurerade sig i något sammanhang kopplat till förtroendeuppdraget. En del förtroendevalda har faktiskt lämnat ett specifikt uppdrag (4,5 procent) eller samtliga uppdrag (3,3 procent) på grund av utsatthet eller oro för att utsättas. Andelen som har övervägt att lämna ett specifikt eller samtliga uppdrag var dock högre (21 respektive 20 procent). Ungefär var sjätte person som hade utsatts (16 procent) tvekade också inför en åtgärd eller ett beslut, medan 3,6 procent påverkades till att faktiskt fatta ett annat beslut eller vidta en annan åtgärd än vad som ursprungligen var tänkt.

Jämfört med 2012 och 2014 var det en större andel av de utsatta som 2016 uppgav att de självcensurerade sig eller som övervägt att lämna ett specifikt uppdrag eller samtliga uppdrag.

Bland de förtroendevalda som utsatts finns skillnader i hur stor andel som påverkats att ändra sitt beteende, beroende på vad de utsatts för. Det är en högre andel som övervägt att byta eller lämna samtliga sina uppdrag bland de som uppger att de utsatts för våld, skadegörelse eller stöld, jämfört med de som uppger att de utsatts för hot och trakasserier (32 respektive 20 procent). Däremot framkommer inte någon sådan skillnad i svaren om huruvida utsattheten fått de förtroendevalda att undvika att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga (32 respektive 30 procent).

Förtroendevalda har också påverkats i högre grad när de blivit utsatta av en annan förtroendevald (särskilt inom samma parti). Som exempel övervägde 82 procent av dem som utsattes för våld, skadegörelse eller stöld av en annan förtroendevald inom det egna partiet att byta eller lämna samtliga uppdrag, och 64 procent av dem uppgav att de undvikit att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga. Motsvarande andelar av dem som hade utsatts för hot och trakasserier var 47 respektive 34 procent.

Ju mer utsatt en förtroendevald är, desto större är också sannolikheten för att påverkas i sitt förtroendeuppdrag. Bland förtroendevalda som hade utsatts sex gånger eller fler under 2016 uppgav nästan sex av tio (57 procent) att de påverkades, jämfört med 26 procent av dem som hade utsatts en gång och 17 procent av dem som inte hade utsatts alls.

Konsekvenser bland samtliga förtroendevalda

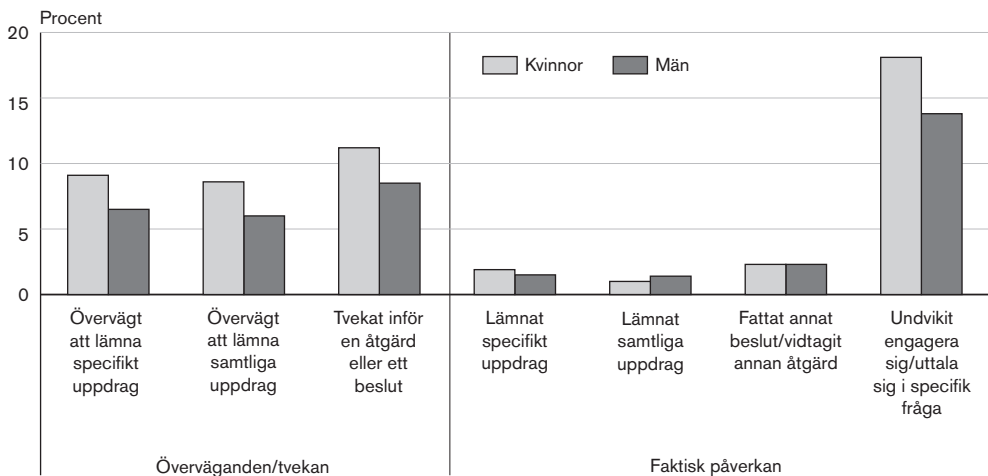
Totalt har nästan var fjärde (24 procent) av samtliga förtroendevalda påverkats i sitt förtroendeuppdrag, antingen till överväganden eller till faktiska handlingar, på grund av utsatthet eller oro för att utsättas. Yngre förtroendevalda uppger i högre utsträckning än äldre att de påverkats; 46 procent av förtroende-

valda som var 29 år eller yngre påverkades, medan 16 procent av förtroendevalda som var 70 år eller äldre påverkades.

Totalt uppgav 41 procent av samtliga förtroendevalda att de kände någon som under 2016 hade utsatts på grund av sitt förtroendeuppdrag. Med andra ord känner nästan varannan förtroendevald någon annan förtroendevald som utsatts. Detta påverkar även den egna oron; 36 procent av dem som känner en annan förtroendevald som blivit utsatt uppger att de känner sig oroliga över att de själva eller någon anhörig ska utsättas. Motsvarande andel oroliga bland dem som inte känner någon annan förtroendevald som utsatts är 12 procent.

I figur 25 samt tabell B20 i bilaga 1 redovisas andelen av samtliga förtroendevalda som påverkats. Totalt uppger 16 procent av samtliga förtroendevalda att de på grund av utsatthet eller oro för att utsättas undvikit att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga. Det är en större andel kvinnor än män som uppger detta (18 respektive 14 procent). Självinsur har visat sig vara ett problem även hos andra än politiker, till exempel myndighetspersoner, brottsoffer och vittnen samt journalister (Brå 2009a, Brå 2008, Brå 2005, Säpo 2009).

Figur 25. Konsekvenser av utsatthet och oro för utsatthet. Andel bland samtliga förtroendevalda 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Det är en något större andel av de förtroendevalda kvinnorna som uppger att de övervägt att lämna ett specifikt uppdrag eller samtliga uppdrag (9 procent vardera), jämfört med andelen av de förtroendevalda männen som uppger detta (7 respektive 6 procent). Samma mönster återfinns även bland de förtroendevalda som uppger att de tvekat inför en åtgärd eller ett beslut; 11 pro-

cent av de förtroendevalda kvinnorna uppger att de gjort detta, medan motsvarande andel bland de förtroendevalda männen är 9 procent.

Resultaten visar även att 2,3 procent av de förtroendevalda uppger att de fattat ett annat beslut eller vidtagit en annan åtgärd, 1,6 procent har lämnat ett specifikt uppdrag och 1,2 procent har lämnat samtliga uppdrag³² till följd av utsatthet eller oro för att utsättas. Andelen som uppger detta är lika stor bland kvinnor som bland män.

Vid en jämförelse med tidigare år framkommer att andelen förtroendevalda som uppger att de på grund av utsatthet eller oro undvikit att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga är högre 2016 än 2012 (16 respektive 12 procent). Under valåret 2014 var andelen 14 procent.

Huruvida det inom den politiska församlingen eller det politiska partiet finns en handlingsplan eller riktlinjer för förtroendevalda som blir utsatta för hot eller våld, kan också ha betydelse för de eventuella konsekvenserna av händelserna. Av de utsatta som kände till att det fanns en handlingsplan uppger 40 procent att de påverkades på ett sätt som fick faktiska konsekvenser för förtroendeuppdraget. Bland utsatta som *inte* kände till om det finns någon handlingsplan eller ej, var det 49 procent som påverkades på ett sådant sätt. Bland de utsatta som uppgav att det inte finns någon handlingsplan eller riktlinjer, uppgav 60 procent att de påverkades på ett sätt som ledde till faktiska konsekvenser i förtroendeuppdraget.

---

³² Det är möjligt att ha lämnat samtliga sina uppdrag men ändå ingå i undersökningen till exempel i de fall där detta skett efter att registerutdraget till undersökningen gjordes från Valmyndighetens register. Det kan också bero på att personen lämnat samtliga sina uppdrag i *en* politisk församling men har kvar uppdrag i en annan, eller att man först har lämnat samtliga uppdrag som förtroendevald men därefter tagit sig an nya.

De förtroendevalda som undvek att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga på grund av utsatthet och/eller oro under 2016 fick svara på vilken typ av fråga det gällde. Majoriteten uppgav frågor som handlar om rasism/invandring/migration/integration. Övriga frågor som nämndes var vargfrågan, frågor om vindkraft, skolfrågor, frågor om jämställdhet och våld i nära relation samt vård- och omsorgsfrågor. Många förtroendevalda uppgav även att det inte handlade om en specifik fråga, utan att de höll en låg profil rent allmänt. Nedan redovisas några av svaren.

”På grund av tidigare erfarenhet, skriver jag inte debattartiklar eller inlägg på sociala medier.”

”Jag uttalar mig inte om, och diskuterar inte frågor om jämlikhet och främlingsfientlighet på Twitter längre då det finns anonyma konton som då är mer eller mindre otrevliga.”

”Jag har undvikit att uttala mig i vissa antirasistiska frågor och frågor som rör våld mot kvinnor.”

”Generellt att bemöta i sociala medier typ Facebook, trots att jag ser att faktafel och liknande förekommer.”

”Frågor som på ett eller annat sätt rör min kommunala arbetsplats och där jag vet att det blir diskussioner kring fikabordet som jag inte vill delta i.”

”Frågor om integration. Jag har undvikit att gå i polemik med hatare/nät troll, på nätet. Jag har likaså hållit en låg profil på nätet i vissa frågor där många nät troll ondgör sig över oss lokalpolitiker”

”Flykting- och migrationspolitiken. Med tanke på mina barn och familj har jag nog hållit en lägre profil än jag annars skulle ha haft.”

”En infekterad debatt om skolbyggnationer som ledde till diverse påhopp.”

”Egentligen har det ingen betydelse om vilken fråga jag engagerar mig i. Så fort jag uttalar mig i sociala medier eller går ut med debattartikel i lokalmedia, kommer hoten och hatet.”

”Egentligen de flesta frågor. Jag håller ganska mycket tyst och uttalar mig sällan längre på sociala medier.”

”Att offentligt t.ex. i sociala medier eller på kommunfullmäktigemöten ta debatt med de invandrarfientliga krafterna.”

”Besparingar inom sjukvård på specifikt sjukhus.”

”Frågor om skolnedläggning.”

Mer om politisk församling, parti och polisregion

Tidigare i rapporten presenterades andelen utsatta förtroendevalda uppdelat på politisk församling, parti och region. Detta kapitel går djupare in på dessa uppdelningar för att undersöka likheter och skillnader i utsatthet inom politiska församlingar, partier och regioner. Några av de tabeller som redovisas i avsnitten är sammanställningar av flera frågor i enkäten, och summerar därför inte till 100 procent. För jämförelser med föregående undersökningar hänvisas dels till bilaga 1, dels till *Politikernas trygghetsundersökning 2013* (Brå 2014b) samt *Politikernas trygghetsundersökning 2015* (Brå 2015). Vid jämförelser mellan olika år är det viktigt att ha i åtanke att *Politikernas trygghetsundersökning 2015* rör utsatthet under ett valår (2014), medan övriga rapporter rör utsatthet under mellanliggande år.

Politisk församling

När resultaten delas upp efter politisk församling är det viktigt att komma ihåg att antalet riksdagsledamöter i undersökningen är litet. Även om en stor andel av dessa utsattes under 2016 är det totala antalet litet, särskilt i jämförelse med antalet ledamöter i kommun- och landstingsfullmäktige.

Utsatthet

Som framgår i tabell 5 uppgav två av tre riksdagsledamöter (66 procent) att de utsattes i sin egenskap av förtroendevalda under 2016. I landstingsfullmäktige uppgav 34 procent att de blev utsatta under samma period, och motsvarande andel i kommunfullmäktige var 25 procent. Den största skillnaden i utsatthet mellan kvinnor och män finns bland förtroendevalda i landstingsfullmäktige, där 36 procent av männen och 31 procent av kvinnorna uppgav att de blev utsatta under 2016.

Tabell 5. Totalt antal och andel förtroendevalda som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och politisk församling.

	Politisk församling			Totalt
	Kommun	Landsting	Riksdag	
Totalt antal utsatta	1 809	346	103	2 258
Total andel utsatta	24,7	33,9	65,6	25,4
Andel utsatta bland kvinnor	25,1	31,5	64,5	25,8
Andel utsatta bland män	24,3	36,1	66,7	25,1

Det är vanligare med upprepad utsatthet bland förtroendevalda i riksdagen än bland förtroendevalda i kommun och landsting (tabell 6). Att bli utsatt av samma förövare var ungefär lika vanligt oavsett politisk församling. Det var dock en betydligt lägre andel av riksdagsledamöterna som visste vem förövaren var (25 procent) jämfört med ledamöterna i landstings- respektive kommunfullmäktige, där 37 respektive 43 procent uppger att de visste vem förövaren var.

Tabell 6. Andel förtroendevalda som utsattes sex gånger eller fler under 2016 samt huruvida förövaren var känd. Särredovisning för politisk församling.

	Politisk församling			Totalt
	Kommun	Landsting	Riksdag	
Utsatt sex gånger eller fler	31,5	39,0	60,2	32,9
Vet vem förövaren var	42,8	37,2	25,1	41,4
Kände förövaren väl	8,9	6,9	9,2	8,8
Tidigare utsatt av samma förövare	27,4	27,8	26,3	27,0

Förövare och motiv

De flesta som uppger att de utsattes, inom samtliga politiska församlingar, uppfattade förövaren som en förargad medborgare eller en rättshaverist (tabell 7).

En högre andel utsatta inom kommun- och landstingsfullmäktige, jämfört med riksdagen, uppgav att förövaren var en annan förtroendevald. Att bli utsatt av någon annan förtroendevald inom det egna partiet verkar vara något vanligare i landstingsfullmäktige.

Det är en större andel förtroendevalda inom riksdagen som uppger att förövaren var en politisk extremist, än bland förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige. I alla politiska församlingar var det vanligare att det handlade om en högerextremistisk förövare, snarare än en vänsterextremistisk.

Utsatta inom kommun- och landstingsfullmäktige uppger att förövaren tillhörde en intresseorganisation eller en lokal aktionsgrupp i högre utsträckning än utsatta riksdagsledamöter.

Tabell 7. Typ av förövare 2016. Särredovisning för politisk församling.

	Politisk församling			Totalt
	Kommun	Landsting	Riksdag	
Förargad medborgare/ rättshaverist	60,4	56,8	63,0	60,2
Annan förtroendevald	16,0	14,7	7,5	15,5
<i>Inom det egna partiet</i>	4,1	5,5	5,0	4,2
Politisk extremist	30,1	30,0	39,9	30,4
<i>Högerextremist</i>	19,9	18,2	29,7	20,5
<i>Vänsterextremist</i>	10,2	11,8	10,2	9,9
Tillhörande intresseorganisation	4,1	6,2	3,4	4,3
Tillhörande lokal aktionsgrupp	9,3	9,5	2,5	9,2

Jämfört med förtroendevalda i riksdagen var det betydligt vanligare att förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige förknippade sin utsatthet med ett beslut (tabell 8). Bland förtroendevalda i riksdagen är det istället vanligare att de som uppger sig ha utsatts förknippar händelsen med en särskild politisk fråga eller uppmärksamhet kring privatpersonen.

Tabell 8. Vad förtroendevalda som utsattes 2016 förknippade händelsen med. Särredovisning för politisk församling.

	Politisk församling			Totalt
	Kommun	Landsting	Riksdag	
Ett beslut	22,0	21,8	8,6	21,7
En särskild politisk fråga	27,5	25,3	29,9	27,4
Uppmärksamhet kring privatpersonen	13,4	13,7	17,1	13,7
Ett uttalande/en opinionsyttring	21,7	25,1	22,2	22,1

Inom samtliga tre politiska församlingar upplevs det vanligaste motivet för förövaren vara att förödmjuka eller förolämpa den förtroendevalda (tabell 9). Riksdagsledamöter uppgav detta alternativ i störst utsträckning. Även andelen utsatta som upplevde att förövaren främst ville visa missnöje är störst bland riksdagsledamöter. Det är samtidigt betydligt vanligare att ledamöter i kommun- och landstingsfullmäktige uppger att de upplevde att förövaren ville påverka ett agerande eller ett beslutsfattande.

Tabell 9. Vad förtroendevalda som utsattes 2016 tror att förövaren ville uppnå. Särredovisning för politisk församling.

	Politisk församling			
	Kommun	Landsting	Riksdag	Totalt
Förödmjuka/förolämpa den förtroendevalda	29,4	29,9	38,1	29,7
Visa missnöje	20,9	17,7	25,4	20,9
Hämnas	3,6	5,5	4,2	3,6
Påverka agerande/beslutsfattande	23,2	22,6	9,3	22,7
Få den förtroendevalda att sluta	13,8	14,3	11,9	13,8

Rapportering och polisanmälan

Andelen utsatta förtroendevalda som uppger att den senaste händelsen polisanmäldes ligger på ungefär samma nivå inom de olika politiska församlingarna (tabell 10).

Inom samtliga tre politiska församlingar uppgavs det främsta skälet till att man inte polisanmälde händelsen vara att man inte trodde att anmälan skulle leda till något. Det är en större andel utsatta inom riksdagen som uppger att de inte polisanmälde händelsen eftersom de upplevde den som en småsak eller en bagatell, jämfört med förtroendevalda inom kommun- och landstingsfullmäktige.

Riksdagsledamöterna rapporterade händelsen till någon annan än polisen i något lägre utsträckning än förtroendevalda i landstingsfullmäktige.

Tabell 10. Anmälningsbenägenhet samt skäl till att den senaste händelsen inte polisanmäldes 2016. Särredovisning för politisk församling.

	Politisk församling			
	Kommun	Landsting	Riksdag	Totalt
Polisanmält senaste händelsen	19,2	20,3	18,1	18,9
Skäl till att inte polisanmäla				
<i>Anmälan skulle inte leda till något</i>	27,5	30,5	26,1	26,7
<i>Såg händelsen som en del i uppdraget</i>	22,7	20,7	23,2	22,8
<i>Upplevde händelsen som småsak/bagatell</i>	19,7	18,7	24,6	20,3
Rapporterat senaste händelsen	46,3	48,5	45,9	46,0

Förtroendevalda inom kommunfullmäktige visste i betydligt lägre utsträckning än förtroendevalda i riksdag och landstingsfullmäktige om det fanns en handlingsplan mot hot och våld eller en säkerhetsansvarig att vända sig till (tabell 11).

Det var få riksdagsledamöter som inte kände till om det fanns en säkerhetsansvarig, något som var mer utbrett bland förtroendevalda i främst kommunfullmäktige men också i landstingsfullmäktige.

Tabell 11. Andel förtroendevalda som uppger att de inte har kännedom om handlingsplan respektive säkerhetsansvarig 2016. Särredovisning för politisk församling.

	Politisk församling			
	Kommun	Landsting	Riksdag	Totalt
Känner ej till handlingsplan	34,5	21,9	10,8	33,6
Känner ej till säkerhetsansvarig	27,0	16,9	2,5	26,3

Partitillhörighet

När resultaten delas upp efter vilket parti de förtroendevalda företräder är det viktigt att ha i åtanke att antalet förtroendevalda som valt att medverka i undersökningen varierar stort mellan olika partier (se tabell 2 på sida 28). Dessutom varierar även svarsfrekvensen mellan olika partier.

Utsatthet

En större andel förtroendevalda i Sverigedemokraterna uppger att de utsattes jämfört med de andra partierna (tabell 12). Även ledamöter i Vänsterpartiet och Miljöpartiet uppgav att de blivit utsatta i högre utsträckning än förtroendevalda generellt. Förtroendevalda i Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna, Moderaterna, Socialdemokraterna samt de partier som ingår i gruppen övriga partier var mindre utsatta än genomsnittet.

Generellt sett är den andel av kvinnorna som uppger att de blivit utsatta ungefär på samma nivå som motsvarande andel av männen, inom samtliga partier. Störst skillnad i utsatthet mellan kvinnor och män återfinns bland förtroendevalda i Vänsterpartiet, där kvinnor är utsatta i högre utsträckning än män.

Tabell 12. Totalt antal och andel förtroendevalda som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och partitillhörighet.

	Partitillhörighet									Totalt
	C	KD	L	M	MP	S	SD	V	Övr. partier	
Totalt antal utsatta	174	66	117	381	148	692	248	146	69	2041
Total andel utsatta	18,5	19,5	24,1	24,2	30,9	24,7	43,3	29,6	20,5	25,4
<i>Andel utsatta bland kvinnor</i>	<i>20,3</i>	<i>17,9</i>	<i>24,8</i>	<i>25,3</i>	<i>31,1</i>	<i>24,4</i>	<i>45,3</i>	<i>33,9</i>	<i>26,9</i>	<i>25,8</i>
<i>Andel utsatta bland män</i>	<i>17,1</i>	<i>20,5</i>	<i>23,6</i>	<i>23,6</i>	<i>30,7</i>	<i>24,9</i>	<i>42,8</i>	<i>25,6</i>	<i>17,5</i>	<i>25,1</i>

Upprepad utsatthet var vanligast inom Moderaterna, inom Liberalerna och inom de partier som ingår i gruppen övriga partier (tabell 13).

Det är relativt vanligt att de utsatta uppger att de vet vem förövaren var. Detta var vanligast inom Centerpartiet samt gruppen med övriga partier. Att bli utsatt av en förövare man kände väl verkar under 2016 vara vanligast bland förtroendevalda inom Liberalerna och inom gruppen med övriga partier.

Även att tidigare ha blivit utsatt av samma förövare var vanligast bland förtroendevalda inom Liberalerna samt inom gruppen med övriga partier, medan det var mest ovanligt bland förtroendevalda inom Sverigedemokraterna.

Tabell 13. Andel förtroendevalda som utsattes 6 gånger eller fler under 2016 samt huruvida förövaren var känd. Särredovisning för partitillhörighet.

	Partitillhörighet									Totalt
	C	KD	L	M	MP	S	SD	V	Övr. partier	
Utsatt sex gånger eller fler	25,7	23,8	36,1	37,4	31,9	32,5	33,9	29,0	40,3	32,9
Vet vem förövaren var	51,4	46,2	49,6	39,8	40,1	42,3	29,1	38,4	56,3	41,4
<i>Kände förövaren väl</i>	<i>12,7</i>	<i>3,1</i>	<i>13,4</i>	<i>10,0</i>	<i>6,6</i>	<i>8,6</i>	<i>6,1</i>	<i>5,1</i>	<i>13,8</i>	<i>8,8</i>
Tidigare utsatt av samma förövare	31,5	31,2	32,5	27,7	32,1	26,0	18,6	27,3	32,5	27,0

Förövare och motiv

Bland förtroendevalda inom samtliga partier var den vanligaste uppfattningen om förövaren/förövarna att det var en förargad medborgare eller rättshaverist (tabell 14). Ledamöter i Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna uppger dock oftare än ledamöter i andra partier att de blivit utsatta av någon som de upplever vara en politisk extremist. Förtroendevalda i Vänsterpartiet har i dessa händelser främst blivit utsatta av någon med högerextrema

åsikter, medan förtroendevalda från Sverigedemokraterna främst blivit utsatta av någon med vänsterextrema åsikter.

Förtroendevalda som tillhör gruppen med övriga partier uppger i betydligt högre utsträckning att de har utsatts av andra förtroendevalda, och då framför allt av sådana som tillhör ett annat parti än det egna. Förtroendevalda inom Kristdemokraterna uppger i lägst utsträckning att förövaren var en annan förtroendevald i ett annat parti eller inom det egna partiet.

Jämfört med andra partier uppger förtroendevalda inom Sverigedemokraterna och Miljöpartiet i lägre utsträckning att de utsatts av personer med anknytning till lokala aktionsgrupper, medan förtroendevalda inom Liberalerna i lägre utsträckning uppger att de utsatts av förövare som tillhör någon intresseorganisation.

Tabell 14. Typ av förövare 2016. Särredovisning för partitillhörighet.

	Partitillhörighet									Totalt
	C	KD	L	M	MP	S	SD	V	Övr. partier	
Förargad medborgare/ rättshaverist	67,8	75,0	69,6	57,6	48,8	65,4	53,6	54,6	41,1	60,2
Annan förtroendevald	15,8	10,9	16,8	17,1	21,7	11,8	16,2	13,6	32,0	15,5
<i>Inom det egna partiet</i>	3,4	-	4,0	5,5	6,0	2,5	8,4	0,6	6,4	4,2
Politisk extremist	18,8	28,5	27,7	20,4	33,9	28,8	47,1	48,1	22,8	30,4
<i>Högerextremist</i>	16,6	19,0	21,4	8,4	32,1	27,9	2,3	48,1	16,5	20,5
<i>Vänsterextremist</i>	2,2	9,5	6,3	12,0	1,8	0,9	44,8	-	6,3	9,9
Tillhörande intresse- organisation	5,0	3,2	1,6	5,3	6,0	5,1	1,9	1,9	6,3	4,3
Tillhörande lokal aktionsgrupp	9,4	11,1	11,1	11,3	4,8	10,8	5,5	7,7	5,1	9,2

(-) Ingen observation

Som framgår i tabell 15 förknippar förtroendevalda inom olika partier den senaste händelsen med olika saker. Inom samtliga partier förutom Moderaterna och Sverigedemokraterna var det vanligast att man förknippade den senaste händelsen med en särskild politisk fråga. Inom Moderaterna var det vanligast förekommande att man förknippade händelsen med ett beslut, medan det vanligaste inom Sverigedemokraterna var att man förknippade händelsen med ett uttalande eller en opinionsyttring.

Förtroendevalda inom Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna förknippar mer sällan utsattheten med någon form av beslut jämfört med förtroendevalda inom andra partier.

Tabell 15. Vad förtroendevalda som utsattes 2016 förknippade händelsen med. Särredovisning för partitillhörighet.

	Partitillhörighet									Totalt
	C	KD	L	M	MP	S	SD	V	Övr. partier	
Ett beslut	27,6	26,6	25,6	26,5	16,2	26,0	7,4	11,8	16,9	21,7
En särskild politisk fråga	29,8	26,6	27,2	22,4	31,1	29,7	22,3	31,4	31,2	27,4
Uppmärksamhet kring privatpersonen	14,4	15,6	10,4	14,4	10,8	11,4	18,1	15,0	19,5	13,7
Ett uttalande/en opinionsyttring	14,4	18,8	26,4	21,9	24,6	19,8	29,1	24,8	20,8	22,1

Även vad de utsatta tror att förövaren ville uppnå med sitt agerande varierar mellan förtroendevalda inom olika partier (tabell 16). Bland förtroendevalda inom Liberalerna, Moderaterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet uppger de flesta som utsatts att de tror att förövaren främst ville förödmjuka eller förolämpa den förtroendevalda. Inom Centerpartiet är det dock vanligare att den förtroendevalda uppger att man tror att förövaren ville påverka den förtroendevaldas agerande eller beslutsfattande.

Inom Kristdemokraterna och Socialdemokraterna är det något vanligare att de förtroendevalda uppger att de tror att förövarns syfte var att visa missnöje eller att påverka den förtroendevaldas agerande eller beslutsfattande, medan det inom Sverigedemokraterna är vanligare att de tror att det främsta skälet var att få dem att sluta.

Tabell 16. Vad förtroendevalda som utsattes 2016 tror att förövaren ville uppnå. Särredovisning för partitillhörighet.

	Partitillhörighet									Totalt
	C	KD	L	M	MP	S	SD	V	Övr. partier	
Förödmjuka/förolämpa den förtroendevalda	28,6	22,2	32,5	31,4	33,7	25,4	28,6	39,7	42,3	29,7
Visa missnöje	21,4	34,9	17,9	20,0	15,7	26,4	14,8	15,2	12,8	20,9
Hämnas	5,5	1,6	5,7	4,1	3,0	3,1	3,3	3,3	2,6	3,6
Påverka agerande/ beslutsfattande	29,1	34,9	30,1	22,6	20,5	26,1	8,6	17,9	23,1	22,7
Få den förtroendevalda att sluta	9,3	3,2	7,3	11,2	13,9	10,7	33,2	11,9	12,8	13,8

Rapportering och polisanmälan

Förtroendevalda inom gruppen med övriga partier är de som i störst utsträckning uppger att de polisanmälde den senaste händelsen under 2016 (tabell 17). Utöver dessa var anmälningsbenägenheten högst inom Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna.

De partier där lägst andel förtroendevalda uppger att de polisanmälde den senaste händelsen 2016 var Centerpartiet och Kristdemokraterna.

Förtroendevalda inom Liberalerna, Moderaterna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet uppgav att det främsta skälet till att den senaste händelsen inte polisanmälts var att de inte trodde att en anmälan skulle leda till något. Förtroendevalda inom Centerpartiet, Kristdemokraterna och Socialdemokraterna lät bli att polisanmäla på grund av att utsattheten betraktades som något som ingår i uppdraget.

Som skäl till att inte polisanmäla uppgav även Miljöpartiets förtroendevalda detta i lika stor utsträckning, men även att de upplevde händelsen som en småsak eller bagatell.

Benägenheten att rapportera händelsen till någon annan än polisen var högst bland ledamöter inom Liberalerna och lägst bland ledamöter inom Vänsterpartiet.

Tabell 17. Anmälningsbenägenhet samt skäl till att den senaste händelsen inte polisanmälades 2016. Särredovisning för partitillhörighet.

	Partitillhörighet									Totalt
	C	KD	L	M	MP	S	SD	V	Övr. partier	
Polisanmält senaste händelsen	12,1	12,4	16,5	16,4	22,7	18,7	22,3	24,2	29,3	18,9
Skäl till att inte polisanmäla										
<i>Anmälan skulle inte leda till något</i>	20,2	17,8	23,8	30,7	20,0	20,8	44,2	31,5	26,7	26,7
<i>Såg händelsen som en del i uppdraget</i>	27,1	35,6	22,6	19,9	25,3	27,8	14,2	17,4	8,9	22,8
<i>Upplevde händelsen som småsak/bagatell</i>	23,3	20,0	22,6	18,1	25,3	23,9	12,2	18,5	13,3	20,3
Rapporterat senaste händelsen	41,3	47,8	49,6	47,3	47,6	46,4	49,4	39,1	34,9	46,0

När det gäller handlingsplan kring hot och våld, antingen inom den politiska församlingen eller inom det egna partiet, svarade förtroendevalda inom gruppen med övriga partier samt inom Vänsterpartiet i störst utsträckning att de inte hade någon kännedom om detta (tabell 18). Andelen förtroendevalda som inte kände till om det fanns någon handlingsplan var lägst inom Sverigedemokraterna.

På frågan om de förtroendevalda kände till om det finns någon säkerhetsansvarig att vända sig till, antingen inom den politiska församlingen eller inom det egna partiet, var även här andelen förtroendevalda som inte har denna kännedom lägst inom Sverigedemokraterna.

De partier som hade högst andel förtroendevalda som inte visste om det fanns någon säkerhetsansvarig var desamma som de partier som inte kände till någon eventuell handlingsplan, alltså gruppen med övriga partier samt Vänsterpartiet.

Tabell 18. Andel förtroendevalda som uppger att de inte har kännedom om handlingsplan respektive säkerhetsansvarig 2016. Särredovisning partitillhörighet.

	Partitillhörighet								Övr. partier	Totalt
	C	KD	L	M	MP	S	SD	V		
Känner ej till handlingsplan	30,0	32,9	36,3	31,2	35,6	35,4	20,7	41,6	44,1	33,6
Känner ej till säkerhetsansvarig	24,5	24,4	25,8	25,2	28,6	28,4	13,9	30,7	33,5	26,3

Polisregion

Utsatthet efter polisregion innefattar förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige, men inte riksdagsledamöter, eftersom dessa representerar riket som helhet.

Utsatthet

Som framgår i tabell 19 var andelen förtroendevalda som utsatts under 2016 högst i region Stockholm (34 procent), medan den var lägst i region Öst (20 procent).

Utsattheten är relativt jämn mellan kvinnor och män i samtliga regioner, förutom i region Stockholm där 37 procent av de förtroendevalda kvinnorna och 32 procent av de förtroendevalda männen uppger att de blivit utsatta.

Tabell 19. Totalt antal och andel förtroendevalda som utsattes 2016. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och polisregion.

	Polisregion							Totalt
	Stock- holm	Öst	Syd	Väst	Berg- slagen	Mitt	Nord	
Totalt antal utsatta	307	213	464	381	222	195	259	2041
Andel utsatta	33,8	20,1	27,8	25,2	20,9	24,7	24,9	25,4
<i>Andel utsatta bland kvinnor</i>	<i>37,1</i>	<i>18,5</i>	<i>27,9</i>	<i>25,1</i>	<i>22,1</i>	<i>25,9</i>	<i>24,6</i>	<i>25,8</i>
<i>Andel utsatta bland män</i>	<i>31,5</i>	<i>21,2</i>	<i>27,8</i>	<i>25,3</i>	<i>20,0</i>	<i>23,8</i>	<i>25,1</i>	<i>25,1</i>

Andelen förtroendevalda som uppger att de blivit utsatta sex gånger eller fler under 2016 varierar mellan regionerna (tabell 20). Andelen upprepat utsatta är störst i region Nord, där 42 procent av dem som utsatts uppger att det skedde sex gånger eller fler under 2016, och lägst i region Bergslagen, där 28 procent uppgav detta.

Det är en större andel förtroendevalda i region Bergslagen som uppger att de visste vem förövaren var, och till och med kände förövaren väl, jämfört med övriga regioner. Andelen förtroendevalda som visste vem förövaren var är lägst i region Stockholm. Region Mitt är den region där störst andel förtroendevalda uppger att de tidigare hade blivit utsatt av samma förövare. Detta var minst vanligt i region Öst.

Tabell 20. Andel förtroendevalda som utsattes sex gånger eller fler under 2016 samt huruvida förövaren var känd. Särredovisning för polisregion.

	Polisregion							Totalt
	Stock- holm	Öst	Syd	Väst	Bergsla- gen	Mitt	Nord	
Utsatt sex gånger eller fler	33,8	31,6	31,2	32,6	28,1	31,6	41,7	32,9
Vet vem förövaren var	32,3	39,9	36,7	43,8	50,2	48,9	44,4	41,4
<i>Kände förövaren väl</i>	<i>5,1</i>	<i>5,6</i>	<i>9,1</i>	<i>10,4</i>	<i>10,8</i>	<i>9,2</i>	<i>10,3</i>	<i>8,8</i>
Tidigare utsatt av samma förövare	24,3	22,6	26,2	31,1	29,0	32,2	23,5	27,0

Förövare och motiv

Inom samtliga regioner har de flesta uppgett att förövaren var en förargad medborgare eller rättshaverist (tabell 21). Allra vanligast var detta i region Stockholm.

Jämfört med andra regioner var det en högre andel utsatta förtroendevalda i region Mitt som uppgav att förövaren var en annan förtroendevald. Den andel som uppgav att förövaren var en förtroendevald inom det egna partiet var dock högst i region Bergslagen.

Runt en tredjedel av de förtroendevalda inom samtliga regioner uppgav att förövaren var en politisk extremist, förutom i region Nord där ungefär en fjärdedel uppgav detsamma. I samtliga regioner var det vanligare att den förtroendevalda upplevde att förövaren hade högerextrema åsikter jämfört med vänsterextrema åsikter. Skillnaden är dock olika stor i olika regioner. Skillnaden är störst i region Bergslagen och minst i region Väst.

Att förtroendevalda uppfattade det som att förövaren tillhörde en intresseorganisation var ungefär lika ovanligt inom samtliga regioner. Andelen som trodde att förövaren tillhörde en lokal aktionsgrupp var högst i region Nord och lägst i region Öst.

Tabell 21. Typ av förövare 2016. Särredovisning för polisregion.

	Polisregion							Totalt
	Stock- holm	Öst	Syd	Väst	Berg- slagen	Mitt	Nord	
Förargad medborgare/rättshaverist	65,3	59,6	58,8	59,9	58,6	61,6	58,2	60,2
Annan förtroendevald	13,6	15,0	12,7	17,4	16,3	19,5	17,0	15,5
<i>Inom det egna partiet</i>	3,6	4,3	2,0	4,5	6,7	5,6	5,7	4,2
Politisk extremist	32,1	36,9	31,7	29,5	28,3	30,9	23,6	30,4
<i>Högerextremist</i>	22,6	24,0	22,2	16,6	21,3	21,7	16,8	20,5
<i>Vänsterextremist</i>	9,5	12,9	9,5	12,9	7,1	9,2	6,8	9,9
Tillhörande intresseorganisation	5,5	3,9	4,9	3,0	3,8	4,1	4,8	4,3
Tillhörande lokal aktionsgrupp	8,9	3,4	8,2	10,1	11,7	4,6	16,1	9,2

Att de förtroendevalda förknippade den senaste händelsen med en särskild politisk fråga var vanligast i regionerna Stockholm, Syd, Väst, Bergslagen och Nord (tabell 22). I regionerna Öst och Mitt var det istället vanligare att de förtroendevalda förknippade den senaste händelsen med ett uttalande eller en opinionsyttring.

Tabell 22. Vad förtroendevalda som utsattes 2016 förknippade händelsen med. Särredovisning för polisregion.

	Polisregion							Totalt
	Stock- holm	Öst	Syd	Väst	Berg- slagen	Mitt	Nord	
Ett beslut	21,2	23,6	21,6	22,6	22,1	21,4	19,0	21,7
En särskild politisk fråga	34,0	22,3	24,8	24,2	27,2	25,6	34,7	27,4
Uppmärksamhet kring privatpersonen	13,5	12,0	16,6	12,4	14,5	8,8	14,8	13,7
Ett uttalande/en opinionsyttring	20,2	27,0	21,1	23,0	22,6	26,0	17,5	22,1

Förövarens främsta motiv upplevdes av förtroendevalda i regionerna Syd, Väst, Mitt och Nord vara att förödmjuka eller förolämpa de förtroendevalda (tabell 23). I regionerna Stockholm, Öst och Bergslagen var det vanligare att det främsta motivet upplevdes vara att förövaren ville påverka de förtroendevaldas agerande eller beslutsfattande.

I region Väst var det något vanligare att förövaren upplevdes vilja få den förtroendevalde att lämna sina uppdrag, än i övriga regioner.

Tabell 23. Vad förtroendevalda som utsattes 2016 tror att förövaren ville uppnå. Särredovisning för polisregion.

	Polisregion							Totalt
	Stock- holm	Öst	Syd	Väst	Berg- slagen	Mitt	Nord	
Förödmjuka/förolämpa den förtroendevalda	27,2	24,6	30,8	32,9	23,9	31,3	33,8	29,7
Visa missnöje	21,6	24,6	22,0	18,2	21,8	21,0	18,7	20,9
Hämnas	3,1	2,6	3,5	4,5	5,0	4,2	2,1	3,6
Påverka agerande/beslutsfattande	29,0	25,4	19,2	18,9	27,7	18,7	23,9	22,7
Få den förtroendevalda att sluta	11,4	12,9	13,1	15,6	15,1	14,0	14,1	13,8

Rapportering och polisanmälan

Anmälningsbenägenheten skiljer sig åt inom regionerna (tabell 24). Den andel som polisanmälde den senaste händelsen var lägst i region Väst (15 procent) och högst i region Syd (24 procent).

Förtroendevalda inom regionerna Öst, Syd, Väst och Nord uppgav som främsta skäl till att händelsen inte polisanmälde att man inte trodde att det skulle leda till något. Förtroendevalda i region Mitt uppgav som främsta skäl att händelsen uppfattades som en småsak eller bagatell, medan det främsta skälet bland förtroendevalda i regionerna Stockholm och Bergslagen var att de såg händelsen som en del av uppdraget.

Det finns också skillnader mellan regionerna när det gäller hur stor andel som rapporterade den senaste händelsen till någon annan än polisen. Förtroendevalda i region Mitt rapporterade i lägst utsträckning, medan förtroendevalda i region Stockholm rapporterade i högst utsträckning.

Tabell 24. Anmälningsbenägenhet samt skäl till att den senaste händelsen inte polisanmäldes 2016. Särredovisning för polisregion.

	Polisregion							Totalt
	Stock- holm	Öst	Syd	Väst	Berg- slagen	Mitt	Nord	
Polisanmält senaste händelsen	22,6	17,7	24,0	15,1	17,3	16,1	16,3	18,9
Skäl till att inte polisanmäla								
<i>Anmälan skulle inte leda till något</i>	24,1	28,3	31,1	27,4	23,2	21,2	27,7	26,7
<i>Såg händelsen som en del i uppdraget</i>	27,2	24,1	21,6	20,6	23,9	20,5	23,9	22,8
<i>Upplevde händelsen som småsak/bagatell</i>	21,0	18,6	19,0	19,9	21,9	23,1	20,1	20,3
Rapporterat senaste händelsen	51,3	44,5	47,5	46,3	45,7	40,8	41,6	46,0

Även de förtroendevaldas kännedom om huruvida det finns en handlingsplan och en säkerhetsansvarig de kan vända sig till varierar mellan regionerna (tabell 25).

Störst andel förtroendevalda som inte känner till någon handlingsplan återfinns i region Nord, medan detta verkar vara minst utbrett i region Mitt.

I region Nord återfinns även störst andel förtroendevalda som inte vet om det finns någon säkerhetsansvarig att vända sig till, medan lägst andel som saknar denna kunskap återfinns i region Stockholm.

Tabell 25. Andel förtroendevalda som uppger att de inte har kännedom om handlingsplan respektive säkerhetsansvarig 2016. Särredovisning polisregion.

	Polisregion							Totalt
	Stock- holm	Öst	Syd	Väst	Berg- slagen	Mitt	Nord	
Känner ej till handlingsplan	31,8	34,2	31,3	33,0	36,8	29,6	38,8	33,6
Känner ej till säkerhetsansvarig	19,7	27,9	23,3	25,5	30,4	26,3	32,5	26,3

Referenser

- Angervåg, Torsten (2014). *Redovisning av uppdrag att kartlägga och analysera domstolarnas bedömning av straffvärdet för brott som rör hot eller våld mot förtroendevalda*. Redovisning JU2014/235/P. Åklagarmyndigheten, Åklagarkammaren i Norrköping.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2005). *Otillåten påverkan riktad mot myndighetspersoner*. Rapport 2005:18. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *Otillåten påverkan mot brottsoffer och vittnen*. Rapport 2008:8. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2009a). *Polisens möte med organiserad brottslighet*. Rapport 2009:7. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2009b). *Otillåten påverkan mot åklagare och domare*. Rapport 2009:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2012). *Politikernas trygghetsundersökning 2012. Förtroendevaldas utsatthet och oro för hot, våld och trakasserier*. Rapport 2012:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2013). *Den anmälda korruptionen i Sverige. Struktur, riskfaktorer och motåtgärder*. Rapport 2013:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2014a). *Korruption i Myndighetsverige. Otillåten påverkan mot insider*. Rapport 2014:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2014b). *Politikernas trygghetsundersökning 2013. Utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld*. Rapport 2014:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2014c). *Att förhindra och hantera incidenter mot förtroendevalda*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2014d). *Politikernas trygghetsundersökning 2012–2013*. Fördjupning. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2015). *Politikernas trygghetsundersökning 2015. Förtroendevaldas utsatthet under valåret 2014*. Rapport 2015:23. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2016). *Otillåten påverkan mot myndighetspersoner*. Rapport 2016:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2017a). *Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2016*. Rapport 2017:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2017b). *Att förebygga och hantera påverkansförsök. En handbok*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Fischer Bjelland, H. och Bjørgo, T. (2014). *Trusler og trusselhendelser mot politikere. En spørreundersøkelse blant norske stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer*. PHS forskning 2014:4. Oslo: Politihøgskolan 2014.
- Gilljam, M., Karlsson, D. och Sundell, A. (2010). *Politik på hemmaplan. Tiotusen fullmäktigeledamöter tycker om politik och demokrati*. Stockholm: SKL Kommentus.
- Joyce, P. (2013). *Delaktighet i framtiden – utmaningar för jämställdhet, demokrati och integration*. Delutredning från Framtidskommissionen. Ds 2013:2. Stockholm: Statsrådsberedningen.
- Karlsson, D. och Gilljam, M. (red.) (2014). *Svenska politiker. Om de folkvalda i riksdag, landsting och kommun*. Stockholm: Santérus Förlag.
- Regeringen (2011). *Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism*. Regeringens skrivelse 2011/12:44. Stockholm: 2011.
- Regeringen (2017). *Till det fria ordets försvar – åtgärder mot utsatthet för hot och hat bland journalister, förtroendevalda och konstnärer*. Stockholm: 2017.
- Statens offentliga utredningar, SOU (2006). *Jakten på makten*. SOU 2006:46. Betänkande av Kommittén om hot och våld mot förtroendevalda. Stockholm: Fritzes.

- Statistiska centralbyrån, SCB (2002). MIS 2002:3. *Personer med utländsk bakgrund. Riktlinjer för redovisning i statistiken*. Örebro: Statistiska centralbyrån.
- Statistiska centralbyrån, SCB (2013). *Folkvaldas villkor i kommunfullmäktige – en studie om representativitet, avhopp och synen på uppdraget*. Demokratistatistisk rapport nr 15. Örebro: Statistiska centralbyrån.
- Statistiska centralbyrån, SCB (2016). *Förtroendevalda i kommuner och landsting 2015*. Demokratistatistisk rapport nr 22. Örebro: Statistiska centralbyrån.
- Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2004). *Ett hot mot demokratin. Förtroendevalda som utsätts för våld eller hot*. Tredje upplagan (2006). Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2011). *Kommungruppsindelning 2011. Revidering av Sveriges Kommuner och Landstings kommungruppsindelning*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2012). *Om mutor och jäv. Vägledning för anställda inom kommuner, landsting och regioner*. 2012. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2014a). *Hot och våld mot förtroendevalda. En skrift inom demokratiområdet*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2014b). *Hot och våld mot förtroendevalda. En inspirationsskrift för förtroendevalda (5)*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2016). *Hot, hat och våld mot förtroendevalda. Enkätundersökning våren 2016*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2017). *Hot, hat och våld mot förtroendevalda*. Hämtat från SKL:s webbplats <<https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/hothatvaldmotfortroendevalda.378.html>>. Publicerat den 28 mars 2017. Hämtat den 29 mars 2017.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2008). *Hot mot förtroendevalda*. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2009). *Otillåten påverkan mot medier*. Stockholm: Författningsskyddsensheten, Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2012). *Nationell hotbild: Den grova organiserade brottslighetens otillåtna påverkan på viktiga samhällsfunktioner*. Stockholm: Säkerhetspolisen.

Bilaga 1

Tabellbilaga

Tabell B1. Andel förtroendevalda som utsattes under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön, ålder och svensk/utländsk bakgrund.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt	19,6	28,0	25,4	20,1	28,1	25,8	19,3	27,9	25,1
Ålder									
29 år och yngre	40,0	49,9	39,8	36,2	44,5	33,3	43,3	53,8	44,5
30–39 år	28,2	38,2	37,3	26,4	38,7	40,0	29,6	37,9	35,1
40–49 år	28,2	34,9	35,8	29,4	34,2	37,7	27,2	35,5	34,4
50–59 år	22,1	28,4	30,5	22,5	28,3	29,3	21,8	28,5	31,5
60–69 år	15,6	20,9	20,1	15,3	21,5	20,1	15,8	20,5	20,0
70 år och äldre	9,9	16,1	14,0	9,4	12,2	12,5	10,1	18,1	14,8
Svensk/utländsk bakgrund¹									
Svensk bakgrund	19,3	27,6	25,0	19,6	27,7	25,9	19,1	27,5	24,4
Utländsk bakgrund	23,3	32,9	30,2	24,6	31,3	26,0	22,0	34,4	34,0

¹ Med svensk bakgrund avses här de förtroendevalda som är inrikesfödda och har minst en förälder som också är inrikesfödd. Med utländsk bakgrund avses här de förtroendevalda som är inrikesfödda men vars båda föräldrar är utrikesfödda, samt de förtroendevalda som är utrikesfödda.

Tabell B2. Andel förtroendevalda som utsattes för hot och trakasserier under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt hot och trakasserier¹	19,1	27,0	24,7	19,6	27,1	25,2	18,8	26,9	24,3
Hot/påhopp via sociala medier	8,0	12,5	13,5	8,4	12,7	14,6	7,8	12,4	12,7
Hotfullt e-post	5,0	5,1	6,1	5,7	5,3	7,0	4,4	4,9	5,4
Uthängd på internet	4,8	5,9	6,4	4,7	5,2	6,4	4,9	6,4	6,4
Hotfullt uttalande öga mot öga	4,7	9,7	6,1	4,3	8,7	6,1	4,9	10,4	6,0
Hotfullt telefonsamtal	4,4	4,8	4,9	4,6	5,1	5,4	4,3	4,6	4,5
Hotfullt brev/vykort	2,5	2,7	2,6	2,7	2,8	2,7	2,3	2,6	2,5
Olovligen fotograferad/inspelad	1,4	3,3	2,7	1,6	2,9	3,0	1,2	3,6	2,5
Obehagligt besök/förföljelse	1,3	2,1	1,8	1,3	2,3	2,1	1,3	2,0	1,6
Hotfullt sms/mms	1,3	1,6	2,2	1,2	1,6	2,6	1,3	1,6	1,9
Falsa anmälningar	0,8	1,0	1,2	0,6	0,8	1,1	1,0	1,2	1,3
Oönskad vara beställd i ditt namn	0,7	0,8	0,9	0,6	0,6	0,8	0,7	0,8	1,0
Kapat internetkonto (eller skapat falskt i ditt namn)	0,4	0,6	0,8	0,6	0,6	1,0	0,3	0,6	0,7
Uthängd på affisch/pamflett	0,4	0,8	0,4	0,2	0,8	0,4	0,5	0,8	0,4
Hotfull "gåva"	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,0	0,1	0,1
Annan hotfull händelse	2,0	3,0	2,3	2,1	3,0	2,5	1,9	3,0	2,2

¹ En förtroendevald kan ha blivit utsatt för flera av händelserna och därför ingå flera gånger i tabellen, men ingår bara en gång i den totala andelen utsatta.

(0,0) Andelen observationer uppgår till mindre än 0,5 procent.

Tabell B3. Andel förtroendevalda som utsattes för våld, skadegörelse och stöld under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt våld, skadegörelse och stöld¹	2,7	5,8	3,9	2,2	4,4	3,3	3,1	6,9	4,3
Knuff eller liknande	0,8	2,0	1,3	0,5	1,3	1,1	1,0	2,5	1,4
Slag, spark eller liknande	0,1	0,5	0,2	0,1	0,3	0,2	0,2	0,6	0,3
Våld med vapen	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
Annan form av våld	0,5	1,1	0,8	0,6	0,9	0,9	0,4	1,3	0,7
Klotter	0,6	1,4	0,8	0,4	1,0	0,6	0,7	1,6	0,9
Anlagd brand/sprängning	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,1
Annan skadegörelse	1,3	2,5	1,5	1,1	1,7	1,3	1,4	3,0	1,7
Stöld	0,3	0,5	0,4	0,2	0,5	0,4	0,3	0,6	0,5

¹ En förtroendevald kan ha blivit utsatt för flera av händelserna och därför ingå flera gånger i tabellen, men ingår bara en gång i den totala andelen utsatta.

(0,0) Andelen observationer uppgår till mindre än 0,5 procent

Tabell B4. Upprepad utsatthet bland förtroendevalda under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön.

	Utsatta 2012			Utsatta 2014			Utsatta 2016		
	1 gång	2-5 gånger	6 gånger eller fler	1 gång	2-5 gånger	6 gånger eller fler	1 gång	2-5 gånger	6 gånger eller fler
Samtliga									
Andel av utsatta förtroendevalda	19,8	52,9	27,3	19,6	51,0	29,4	15,5	51,6	32,9
Andel av samtliga händelser	2,1	18,4	79,5	2,4	20,8	76,8	1,5	15,9	82,7
Kvinnor									
Andel av utsatta förtroendevalda	19,7	53,7	26,6	20,2	52,6	27,2	15,2	48,8	36,0
Andel av samtliga händelser	2,2	19,9	77,9	2,3	19,5	78,2	1,6	16,9	81,5
Män									
Andel av utsatta förtroendevalda	19,8	52,3	27,9	19,1	49,8	31,0	15,7	53,5	30,8
Andel av samtliga händelser	2,1	17,4	80,6	2,5	22,0	75,5	1,4	15,3	83,3

Tabell B5. Andel förtroendevalda som utsattes för korruptionsförsök under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt korruptionsförsök¹	3,7	3,7	3,4	4,4	4,1	3,9	3,2	3,5	3,0
Opassande erbjudande	1,9	1,3	1,8	2,4	1,2	2,0	1,5	1,4	1,7
Vänskapskorruption	3,4	3,3	3,0	4,1	3,9	3,8	2,8	2,9	2,5

¹ En förtroendevald kan ha blivit utsatt för flera av händelserna och därför ingå flera gånger i tabellen, men ingår bara en gång i den totala andelen utsatta.

Tabell B6. Andel förtroendevalda som utsattes under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön och politisk församling.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt	19,6	28,0	25,4	20,1	28,1	25,8	19,3	27,9	25,1
Politisk församling									
Kommunfullmäktige	18,9	27,3	24,7	19,3	27,4	25,1	18,6	27,3	24,3
Landstingsfullmäktige	25,2	37,3	33,9	25,6	36,5	31,5	24,9	38,0	36,1
Riksdagen	59,1	64,5	65,6	56,8	64,6	64,5	60,9	64,4	66,7

Tabell B7. Andel förtroendevalda som utsattes under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön och partitillhörighet.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt	19,6	28,0	25,4	20,1	28,1	25,8	19,3	27,9	25,1
Parti									
C	17,8	22,1	18,5	18,0	22,6	20,3	17,6	21,7	17,1
KD	17,1	25,2	19,5	16,7	27,0	17,9	17,3	23,9	20,5
L	17,3	30,2	24,1	19,9	32,3	24,8	15,4	28,6	23,6
M	20,1	30,7	24,2	22,6	32,0	25,3	18,7	29,9	23,6
MP	25,6	27,2	30,9	30,1	28,5	31,1	21,6	25,8	30,7
S	17,7	23,6	24,7	17,6	24,5	24,4	17,7	22,8	24,9
SD	42,5	49,8	43,3	37,0	47,8	45,3	43,7	50,3	42,8
V	24,4	33,0	29,6	26,7	35,6	33,9	22,4	30,3	25,6
Övriga partier	13,2	22,7	20,5	8,7	22,0	26,9	15,4	23,0	17,5

Tabell B8. Andel förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige som utsattes under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön och län.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt	19,6	28,0	25,4	20,1	28,1	25,8	19,3	27,9	25,1
Län									
Stockholm	22,6	35,8	33,8	27,4	36,1	36,5	18,8	35,5	31,9
Uppsala	15,1	32,2	24,8	16,2	33,6	27,0	14,2	31,1	23,0
Södermanland	17,3	27,1	21,4	19,8	26,0	22,7	15,2	28,0	20,4
Östergötland	16,6	21,1	18,7	14,7	24,9	17,2	17,8	18,5	19,6
Jönköping	14,5	24,0	20,7	11,4	17,1	16,7	16,3	28,6	23,3
Kronoberg	17,5	24,3	23,5	16,7	21,8	19,8	18,1	26,2	26,2
Kalmar	19,3	24,2	24,4	15,9	24,0	24,3	21,3	24,4	24,5
Gotland	26,7	31,9	34,0	18,2	42,1	47,6	34,8	25,0	23,1
Blekinge	27,6	35,7	38,9	32,5	43,8	35,8	23,7	29,5	41,1
Skåne	22,8	31,5	28,3	19,0	29,0	29,9	25,2	33,2	27,2
Halland	14,4	20,9	26,1	12,7	19,6	26,0	15,7	22,0	26,2
Västra Götaland	18,7	27,4	25,1	19,3	28,5	25,0	18,2	26,5	25,2
Värmland	13,8	19,6	21,3	13,6	15,3	23,7	13,9	23,1	19,2
Örebro	18,3	27,3	18,5	25,2	30,7	17,2	13,0	24,5	19,6
Västmanland	16,4	26,1	22,2	22,5	31,2	28,6	11,7	21,9	17,5
Dalarna	16,1	23,5	22,2	18,3	23,4	24,1	14,5	23,7	21,0
Gävleborg	20,6	30,8	26,9	22,3	27,2	22,9	19,5	34,0	30,2
Västernorrland	18,8	24,7	24,4	15,7	21,9	20,6	21,2	26,9	27,6
Jämtland	21,2	28,9	24,1	17,0	31,6	22,2	25,2	27,0	25,5
Västerbotten	20,2	24,0	22,2	20,3	23,6	21,5	20,0	24,4	22,7
Norrbotten	20,9	29,1	28,4	21,3	34,0	31,9	20,6	25,3	25,7

Tabell B9. Andel förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige som utsattes under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön och kommungrupp.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt	19,6	28,0	25,4	20,1	28,1	25,8	19,3	27,9	25,1
Kommungrupp									
Storstäder	39,1	57,6	51,3	46,0	54,4	50,0	32,3	60,9	52,6
Förortskommun storstäder	18,4	31,2	28,9	19,6	30,7	29,9	17,6	31,6	28,3
Större städer	25,4	35,0	29,3	28,3	33,9	28,4	23,2	35,8	29,9
Förortskommun större städer	15,6	27,2	22,8	13,1	25,4	24,0	17,2	28,6	22,0
Pendlingskommun	14,8	23,0	21,2	16,1	22,8	22,7	14,0	23,1	20,3
Turism-/Besöksnäringkommun	22,0	24,6	23,8	21,5	27,7	24,6	22,3	22,5	23,3
Varuproducerande kommun	15,8	21,1	19,5	13,7	19,3	18,7	17,3	22,3	20,1
Glesbygdskommun	19,8	20,6	23,5	17,9	23,4	21,3	21,3	18,3	25,1
Kommun i tätbefolkad region	18,0	24,5	25,0	18,2	27,1	26,5	17,9	22,7	24,0
Kommun i glesbefolkad region	18,8	32,1	25,4	18,0	31,4	24,7	19,4	32,6	25,9

Tabell B10. Andel förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige som utsattes under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön och polisregion.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt	19,6	28,0	25,4	20,1	28,1	25,8	19,3	27,9	25,1
Polisregion									
Stockholm	22,9	35,6	33,8	26,9	36,4	37,1	19,6	34,9	31,5
Öst	16,0	23,7	20,1	15,1	22,4	18,5	16,6	24,5	21,2
Syd	21,9	29,4	27,8	19,6	28,4	27,9	23,3	30,2	27,8
Väst	18,1	26,4	25,2	18,3	27,2	25,1	17,9	25,9	25,3
Bergslagen	15,9	23,2	20,9	18,5	22,6	22,1	13,9	23,7	20,0
Mitt	17,4	29,7	24,7	20,3	30,5	25,9	15,3	29,1	23,8
Nord	20,3	26,5	24,9	19,0	27,8	24,6	21,4	25,6	25,1

Tabell B11. Andel förtroendevalda som utsattes under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön och uppdrag.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt	19,6	28,0	25,4	20,1	28,1	25,8	19,3	27,9	25,1
Uppdrag									
Fullmäktige	18,8	27,8	25,1	19,6	27,9	25,5	18,2	27,7	24,8
Styrelse	24,3	32,8	31,8	26,9	33,5	32,0	22,6	32,3	31,8
Nämnd eller motsvarande¹									
Hälso- & sjukvård	22,4	32,0	29,9	23,0	29,8	31,9	21,9	34,2	28,0
Kultur- & fritid	17,8	29,0	26,5	19,0	27,3	22,6	16,8	30,3	29,5
Plan- & bygg	18,8	26,7	25,2	22,3	24,1	26,3	17,3	27,7	24,8
Social	19,9	29,3	25,9	19,5	28,1	25,4	20,5	30,9	26,6
Teknisk	19,5	30,3	26,5	24,5	30,2	29,9	17,2	30,3	25,1
Utbildning	20,6	27,6	27,4	21,3	28,3	27,4	20,0	27,0	27,3

¹ Då respondenterna består av ledamöter i fullmäktige kan resultatet för nämnderna endast i viss mån generaliseras till samtliga politiker inom nämnden.

Tabell B12. Andel förtroendevalda som utsattes under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön, vilken position de har inom partiet samt förtroendeuppdragets omfattning.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt	19,6	28,0	25,4	20,1	28,1	25,8	19,3	27,9	25,1
Position									
Ordförande	30,7	38,3	36,9	36,7	43,8	41,2	27,7	35,1	34,2
1:a vice ordförande	22,6	30,7	28,4	24,4	30,9	30,8	21,4	30,6	26,9
Ordinarie ledamot	18,4	27,6	25,0	19,0	27,3	24,6	17,9	27,9	25,4
Ersättare	16,5	25,1	22,2	16,4	26,2	22,0	16,6	24,2	22,4
Förtroendeuppdragets omfattning¹									
Heltid	52,3	56,2	52,7	61,8	59,3	51,7	46,1	53,8	53,5
Deltid	27,8	33,3	32,3	31,3	36,8	35,6	25,8	31,2	30,2
Fritid	12,9	22,3	18,2	12,8	21,7	17,9	13,1	22,8	18,4

¹ I denna redovisning ingår enbart förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige.

Tabell B13. Andel förtroendevalda som utsattes under 2012, 2014 och 2016. Totalt, samt särredovisat för de förtroendevaldas kön, grad av aktivitet på internet/sociala medier samt i vilken utsträckning de är kända bland allmänheten.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Totalt	19,6	28,0	25,4	20,1	28,1	25,8	19,3	27,9	25,1
Aktiv på internet/sociala medier									
Mycket stor utsträckning	56,5	60,1	58,3	62,7	63,2	59,2	51,6	57,9	57,6
Ganska stor utsträckning	36,0	42,0	40,8	36,5	42,6	40,5	35,6	41,5	41,1
Ganska liten utsträckning	21,7	24,8	23,6	24,9	24,4	24,9	19,4	25,1	22,6
Mycket liten utsträckning	14,1	17,8	14,6	12,4	17,6	12,1	15,1	18,0	16,3
Inte alls	9,2	12,5	12,3	7,9	10,8	12,1	10,2	13,6	12,4
Känd bland allmänheten									
Mycket stor utsträckning	31,1	38,9	38,4	32,4	42,7	39,1	30,4	37,0	38,1
Ganska stor utsträckning	22,8	29,8	29,0	24,7	30,7	30,5	21,7	29,2	28,0
Ganska liten utsträckning	14,8	25,4	20,5	15,8	25,7	22,2	14,0	25,2	19,1
Mycket liten utsträckning	9,3	19,7	13,9	9,6	20,0	13,5	9,0	19,5	14,4
Inte alls	11,1	14,9	11,3	12,0	6,8	4,7	10,0	23,6	18,9

Tabell B14. Andel händelser under 2014 och 2016. Särredovisat för de förtroendevaldas kön, relation till förövaren, antal förövare, förövarens kön samt förövarens ålder.

	Andel av samtliga händelser			Andel av händelser riktade mot kvinnor			Andel av händelser riktade mot män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Den utsattas relation till förövaren									
Kände förövaren väl	11,4	8,7	8,8	9,6	8,8	9,8	12,7	8,7	8,0
Kände till förövaren	27,8	23,5	25,6	29,5	26,3	25,4	26,6	21,5	25,8
Kände förövaren p.g.a. tidigare utsatthet	6,7	6,1	7,0	6,1	6,3	7,6	7,0	5,9	6,5
Förövaren okänd	43,2	44,4	39,8	44,7	42,0	40,5	42,0	46,1	39,4
Vet inte	11,0	17,3	18,8	10,0	16,6	16,7	11,7	17,8	20,3
Tidigare utsatt av samma förövare som vid den senaste händelsen									
Ja	21,6	22,9	27,0	20,7	22,1	27,8	22,3	23,4	26,4
Nej	48,9	51,4	43,8	50,1	53,7	44,7	48,0	49,8	43,2
Vet inte	29,5	25,7	29,2	29,2	24,1	27,5	29,6	26,8	30,4
Antal förövare¹									
En		43,8	35,3		46,6	40,8		42,5	32,2
Två till tre		27,5	18,9		21,1	17,7		30,5	19,6
Fyra eller fler		18,8	10,6		17,3	10,0		19,5	10,9
Vet inte		9,9	35,3		15,0	31,5		7,5	37,4
Förövarens kön¹									
Man		58,1	55,0		58,6	58,5		57,7	52,6
Kvinna		8,6	8,8		10,6	9,4		7,1	8,4
Båda		14,9	13,8		14,3	14,5		15,4	13,3
Kunde ej avgöra		18,4	22,3		16,5	17,6		19,8	25,7
Förövarens ålder¹									
Yngre än 25 år		10,2	4,6		6,5	2,7		12,7	5,8
25–44 år		22,7	22,3		19,2	22,7		25,1	22,1
45–64 år		29,3	29,1		35,1	31,2		25,4	27,8
65 år eller äldre		9,2	7,9		10,5	8,8		8,3	7,3
Blandade åldrar		8,6	9,7		8,4	11,1		8,8	8,8
Kunde ej avgöra		20,0	26,4		20,2	23,6		19,8	28,1

¹ Frågorna om antal förövare, förövarens kön samt förövarens ålder tillkom i PTU 2015.

Tabell B15. Andel händelser under 2012, 2014 och 2016. Särredovisat för de förtroendevaldas kön, typ av förövare samt förövarens grupptillhörighet.

	Andel av samtliga händelser			Andel av händelser riktade mot kvinnor			Andel av händelser riktade mot män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Typ av förövare									
Förargad medborgare	33,7	33,7	36,0	34,6	34,6	38,8	33,0	33,0	34,0
Rättshaverist	24,9	23,7	24,2	23,8	21,3	20,8	25,7	25,4	26,6
Förtroendevald annat parti	10,4	11,3	11,3	10,9	11,1	12,6	10,1	11,4	10,4
Förtroendevald eget parti	4,4	4,1	4,2	6,0	5,5	4,7	3,2	3,1	3,9
Näringsidkare	2,3	1,2	1,3	2,2	0,9	1,0	2,4	1,4	1,6
Ingen av ovanstående kategorier	11,0	11,8	10,2	10,4	12,7	10,3	11,5	11,3	10,1
Vet inte	13,3	14,2	12,7	12,1	14,0	11,9	14,1	14,3	13,2
Förövares grupptillhörighet									
Högerextremistisk/ rasistisk grupp	12,3	17,4	20,5	12,6	18,8	23,5	12,1	16,5	18,4
Vänsterextremistisk grupp	6,9	14,9	9,9	4,2	7,4	5,1	8,8	20,1	13,2
Lokal aktionsgrupp bildad med anledning av särskild politisk fråga	9,4	6,6	9,2	9,8	7,0	9,2	9,1	6,4	9,2
Intresseorganisation	5,4	3,0	4,3	4,8	2,5	3,6	5,9	3,4	4,8
Kriminellt nätverk/gruppering	1,5	1,8	1,1	1,6	1,5	1,4	1,4	2,0	0,9
Miljö- eller djurrättsgrupp	1,0	0,8	0,6	0,9	0,5	0,3	1,1	0,9	0,8
Antifeministisk grupp	0,5	0,4	0,4	1,2	0,6	0,7	0,1	0,2	0,2
Uppfattade inte förövaren som medlem i någon av ovanstående grupper	36,6	29,9	29,5	38,1	33,7	31,2	35,6	27,2	28,3
Ingen uppfattning	26,3	25,3	24,5	26,9	28,0	24,9	25,9	23,4	24,2

Tabell B16. Andel händelser under 2012, 2014 och 2016. Särredovisat för de förtroendevaldas kön och vad händelsen förknippas med.

	Andel av samtliga händelser			Andel av händelser riktade mot kvinnor			Andel av händelser riktade mot män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Vad den utsatta förknippade händelsen med									
Beslut	28,0	15,4	21,6	30,4	16,9	24,8	26,4	14,4	19,4
Särskild politisk fråga	22,2	24,6	27,4	22,8	25,6	28,0	21,8	23,8	26,9
Uttalande/opinionsyttring	19,2	21,7	22,1	17,3	20,3	21,4	20,6	22,7	22,6
Uppmärksamhet privatperson	14,8	15,8	13,7	13,7	14,3	11,7	15,5	16,9	15,0
Annat/vet ej	15,7	22,4	15,2	15,7	22,9	14,0	15,7	22,1	16,1

Tabell B17. Andel händelser under 2012, 2014 och 2016. Särredovisat för de förtroendevaldas kön och vad de tror att förövaren ville uppnå.

	Andel av samtliga händelser			Andel av händelser riktade mot kvinnor			Andel av händelser riktade mot män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Vad den utsatta tror att förövaren ville uppnå									
Påverka agerande/ beslutsfattande	24,2	15,4	22,7	24,6	16,8	22,4	23,8	14,4	22,9
Få förtroendevald att sluta	12,5	14,6	13,8	10,3	8,3	13,2	14,0	19,0	14,1
Visa missnöje	22,9	23,6	20,9	24,6	23,4	20,8	21,6	23,7	21,1
Hämnas	4,3	3,0	3,6	4,2	3,4	3,6	4,4	2,8	3,6
Förödmjuka/förolämpa	27,4	33,4	29,7	27,0	36,4	29,2	27,6	31,3	30,0
Annat/Vet inte	8,8	10,0	9,3	9,1	11,6	10,8	8,5	8,8	8,3

Tabell B18. Andel händelser under 2012, 2014 och 2016 som polisanmäls respektive rapporterats till någon annan än polisen. Särredovisat för de förtroendevaldas kön och typ av brott.

	Andel av samtliga händelser			Andel av händelser riktade mot kvinnor			Andel av händelser riktade mot män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Total andel händelser som polisanmäls	17,0	19,3	18,9	16,5	19,1	19,4	17,5	19,5	18,6
Polisanmält själv	10,3	12,2	10,4	9,7	11,0	10,4	10,8	13,1	10,4
Någon annan har polisanmält	6,7	7,1	8,5	6,8	8,1	9,0	6,7	6,4	8,2
Vet inte om polisanmälan gjorts	5,7	4,8	5,7	6,8	4,4	5,9	4,9	5,2	5,6
Våld, skadegörelse och stöld	38,9	38,5	41,0	44,9	39,3	44,5	36,0	38,2	39,0
Polisanmält själv	28,1	29,3	28,4	29,5	27,6	30,0	27,5	30,2	27,5
Någon annan har polisanmält	10,8	9,2	12,6	15,4	11,7	14,5	8,5	8,0	11,5
Vet inte om polisanmälan gjorts	6,9	5,8	5,2	9,0	3,7	3,6	5,9	6,8	6,0
Hot och trakasserier	13,9	15,3	15,5	13,2	15,7	16,1	14,4	14,9	15,1
Polisanmält själv	7,8	8,6	7,6	7,4	8,2	7,8	8,1	8,9	7,5
Någon annan har polisanmält	6,1	6,7	7,9	5,8	7,5	8,3	6,4	6,0	7,6
Vet inte om polisanmälan gjorts	5,5	4,6	5,9	6,6	4,5	6,2	4,7	4,7	5,7
Total andel händelser som rapporterats till någon annan än polisen	42,9	45,8	46,0	46,5	48,1	49,0	40,3	44,2	43,8
Våld, skadegörelse och stöld	53,2	57,3	54,9	57,0	58,5	57,1	51,3	56,6	53,7
Hot och trakasserier	41,4	43,4	44,5	45,3	46,4	47,9	38,5	41,1	42,1

Tabell B19. Skäl till att händelser inte polisanmäls. Andel händelser under 2012, 2014 och 2016. Särredovisat för de förtroendevaldas kön.

	Andel av samtliga händelser			Andel av händelser riktade mot kvinnor			Andel av händelser riktade mot män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Skäl till att inte anmäla									
Anmälan tros inte leda till något	26,2	26,7	26,7	23,9	21,9	25,1	27,7	29,8	27,8
Upplevdes som småsak/bagatell	23,2	24,1	20,3	21,2	23,2	19,4	24,5	24,7	20,9
Ansågs som del i uppdraget	22,4	20,0	22,8	27,0	24,9	22,7	19,3	16,7	22,9
Hanterade själv händelsen	12,5	13,1	10,9	12,8	14,5	11,4	12,3	12,2	10,6
Undvika uppmärksamhet i media	7,2	6,5	6,9	6,5	5,4	7,0	7,7	7,1	6,9
Saknar förtroende för polisen/rättsväsendet	1,6	1,9	3,3	0,7	1,3	2,2	2,2	2,3	4,0
Ville inte gå igenom rättsprocess	1,3	1,8	2,6	1,7	1,4	2,6	1,1	2,1	2,7
Vågade inte	0,6	0,7	0,7	1,0	1,0	1,3	0,3	0,6	0,3
Annat skäl	5,0	5,2	5,6	5,3	6,3	8,4	4,9	4,4	3,9

Tabell B20. Konsekvenser av utsatthet och oro för utsatthet bland samtliga förtroendevalda 2012, 2014 och 2016. Särredovisat för de förtroendevaldas kön.

	Andel bland samtliga förtroendevalda			Kvinnor			Män		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Konsekvenser av utsatthet och oro för utsatthet									
<i>Överväganden/tvekan</i>									
Övervägt att lämna specifikt uppdrag	5,7	6,4	7,6	7,1	7,0	9,1	4,7	6,0	6,5
Övervägt att lämna samtliga uppdrag	5,2	6,0	7,1	5,9	6,0	8,6	4,7	6,0	6,0
Tvekat inför en åtgärd eller ett beslut	8,4	8,0	9,6	9,6	9,2	11,2	7,5	7,1	8,5
<i>Faktisk påverkan</i>									
Lämnat specifikt uppdrag	1,6	2,0	1,6	1,9	2,0	1,9	1,4	1,9	1,5
Lämnat samtliga uppdrag	1,0	1,1	1,2	0,9	1,0	1,0	1,1	1,2	1,4
Fattat annat beslut/vidtagit annan åtgärd	2,1	1,6	2,3	2,2	1,5	2,3	2,1	1,6	2,3
Undvikit engagera sig/uttala sig i specifik fråga	11,9	13,6	15,6	13,2	14,9	18,1	10,9	12,7	13,8

Politikernas trygghetsundersökning 2017 beskriver förtroendevaldas utsatthet för trakasserier, hot och våld i deras egenskap av förtroendevalda under 2016. Rapporten ger en bild av utsattheten, vilka som utsatts, av vem och vad motivet kan ha varit. Genom jämförelser med föregående kartläggningar över utsattheten 2012 samt valåret 2014 är det för första gången möjligt att göra jämförelser över tid vad gäller förtroendevaldas utsatthet för brott.

Detta är den fjärde kartläggningen som Brottsförebyggande rådet (Brå) gjort på uppdrag av regeringen där förtroendevalda i fullmäktige och riksdag tillfrågats om sin utsatthet för trakasserier, hot och våld som förtroendevalda under 2016.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 527 58 400 • E-POST INFO@BRA.SE • WWW.BRA.SE

ISBN 978-91-87335-89-1 • URN:NBN:SE:BRA-728 • ISSN 1100-6676